

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Міжнародних економічних відносин»

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВ
д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої
освіти
на тему:
«Політика економічного зростання в умовах становлення
інформаційного суспільства у Європі»

Виконав здобувач вищої освіти
2 курсу, групи МЕВ-22м(1,4)
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
_____ Сергієнко О.А.
« ____ » _____ 2024 р.

Керівник роботи
д.е.н., професор
_____ Ірина БАБЕЦЬ
« ____ » _____ 2024 р.

Рецензент _____

Центральноукраїнський національний технічний університет
 Факультет Економічний
 Кафедра Міжнародних економічних відносин
 Рівень вищої освіти Магістр
 Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
 Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 _____ Іван МИЦЕНКО
 «_____» _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
 Сергієнка Олександра Адамовича**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Політика економічного зростання в умовах становлення інформаційного суспільства у Європі

2. Керівник роботи

Бабець Ірина Георгіївна д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи Метою дослідження є розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку інформаційного суспільства для забезпечення економічного зростання на основі визначення теоретичних засад його формування у країнах Європи.

Завдання: - з'ясувати значення державної політики економічного зростання як важливого фактора структурних перетворень в економіці; - проаналізувати теоретичні аспекти формування інформаційного суспільства в контексті глобальної економіки; - систематизувати методичні підходи щодо оцінки розвитку інформатизації суспільства; - проаналізувати закономірності, тенденції, особливості й проблеми економічного зростання в Європі; - здійснити системний аналіз процесів розвитку інформаційного суспільства в Євросоюзі; - за допомогою використання сучасних методів математичного аналізу емпірично оцінити ступінь впливу інформатизації на економічне зростання в Україні та Європі; - обґрунтувати перспективні напрямки розвитку інформаційного суспільства у контексті економічного зростання в Європі; - визначити пріоритети становлення інформаційного суспільства в Україні у контексті глобальних викликів сучасності.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	проф. Бабець І.Г.		
Розділ 2	проф. Бабець І.Г.		
Розділ 3	проф. Бабець І.Г.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження	01.06.2023-01.08.2023	
2	Розробка завдання на кваліфікаційну роботу, складання календарного плану його виконання	02.08.2023-15.08.2023	
3	Опрацювання навчальної та наукової літератури і складання плану роботи	16.08.2023-03.09.2023	
4	Проведення наукових досліджень, обробка фактичного матеріалу	04.09.2023-06.10.2023	
5	Написання тексту 1-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	07.10.2023-23.10.2023	
6	Написання тексту 2-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	24.10.2023-11.11.2023	
7	Написання тексту 3-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові	12.11.2023-30.11.2023	
8	Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення кваліфікаційної роботи	01.12.2023-10.12.2023	
9	Перевірка на плагіат	11.12.2023-31.12.2023	
10	Отримання відгуку наукового керівника	01.01.2024-10.01.2024	
11	Зовнішнє рецензування роботи	11.01.2024-21.01.2024	
12	Захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії		

Дата видачі завдання

« ____ » _____ 2023 року

Підпис керівника

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

« ____ » _____ 2023 року

Підпис здобувача

АНОТАЦІЯ

Політика економічного зростання в умовах становлення інформаційного суспільства у Європі. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття вищої освіти ступеня “магістр” за освітньо-професійною програмою “Міжнародні економічні відносини” зі спеціальності “Міжнародні економічні відносини”. – Центрально-український національний технічний університет. Кропивницький. 2024.

У даному дослідженні розглядаються проблеми та тенденції розвитку інформаційного суспільства з метою забезпечення економічного зростання у Європі. Визначено роль зростання в національній політиці як важливого чинника структурних змін в економіці. Проаналізовано теоретичні основи становлення інформаційного суспільства у контексті глобальної економіки. Систематизовано методологічні підходи щодо оцінки розвитку процесу інформатизації суспільства. Проаналізовано тенденції, характеристики, закономірності й проблеми європейського економічного зростання. Системно проаналізовано розвиток інформаційного суспільства в ЄС. За допомогою використання методів математичного аналізу емпірично доведено значний вплив інформатизації на процес економічного зростання України та Європи. Визначено напрямки та перспективи розвитку інформаційного суспільства на європейському континенті на тлі економічного зростання. У контексті сучасних глобальних викликів визначено пріоритетні напрями формування інформаційного суспільства в Україні. Визначено пріоритети співпраці між Україною та ЄС у сфері інформаційної політики військового часу та інформаційної безпеки.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформатизація суспільства, економічне зростання, цифровізація економіки, економічний розвиток, конкурентоспроможність економіки.

ANNOTATION

The Policy of Economic Growth in the Conditions of the Information Society Formation in Europe – Manuscript.

Qualification Work for Obtaining a Higher Education Degree "Master" in the Educational-Professional Program "International Economic Relations" in the Specialty "International Economic Relations". – Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi. 2024.

The work looks at the patterns and issues of data society advancement within the setting of guaranteeing financial development in Europe. The part of state approach development as an critical factor in basic changes within the economy is clarified. The hypothetical foundations of the arrangement of the data society within the conditions of the worldwide economy are analyzed. Systematized deliberate approaches to the evaluation of the improvement of forms of informatization of society. The patterns, highlights, regularities and issues of financial development in Europe are analyzed. A precise examination of the improvement of the data society within the EU was carried out. Utilizing the strategies of numerical investigation, a tall level of impact of informatization on the forms of financial development in Ukraine and Europe has been observationally demonstrated. Planned headings for the advancement of the data society in Europe within the setting of financial development are substantiated. The needs of the arrangement of the data society in Ukraine within the conditions of the worldwide challenges of our time have been decided. The priorities of cooperation between Ukraine and the EU in the field of information policy and information security in wartime conditions are outlined.

Keywords: information society, informatization of society, economic growth, digitization of the economy, economic development, competitiveness of the economy.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	11
1.1. Державна політика зростання як чинник структурних економічних перетворень	11
1.2. Теоретичні аспекти формування інформаційного суспільства в умовах сучасної глобальної економіки.....	21
1.3. Методичні підходи щодо оцінки розвитку процесу інформатизації суспільства.....	30
Висновки до розділу.....	38
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В ЄВРОПІ	40
2.1. Тенденції, особливості та проблеми процесів економічного зростання в Європі.....	40
2.2. Аналіз розвитку інформаційного суспільства в Євросоюзі.....	49
2.3. Емпірична оцінка впливу процесів інформатизації на економічне зростання.....	59
Висновки до розділу.....	66
РОЗДІЛ 3. ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В ЄВРОПІ.....	68
3.1. Перспективні вектори розвитку інформаційного суспільства у контексті економічного зростання в Європі.....	68
3.2. Пріоритетні напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні в умовах поглиблення євроінтеграції.....	78
Висновки до розділу.....	88
ВИСНОВКИ.....	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	93
ДОДАТКИ.....	103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Якщо раніше проблеми, пов'язані з розвитком інформаційного суспільства, хвилювали лише вчених, то сьогодні в європейських країнах це питання набуло актуальності. Кожен європейський лідер чи політичний діяч повинен використовувати інформаційні технології, щоб поділитися своєю діяльністю та створити позитивний імідж своєї держави. Це стосується як зовнішньої, так і внутрішньої аудиторії. Проблеми становлення інформаційного суспільства є надзвичайно актуальними та значущими, оскільки безпосередньо впливають на характер і значення економічного розвитку країн. Це зумовлено необхідністю розвитку новітніх комунікаційних та інформаційних технологій, а також їх відповідного впровадження в усі сфери життя. Крім того, збільшення обсягу та якості інформації призвело до збільшення засвоєння цієї інформації, що неможливо без відповідного використання інформаційних технологій. Це, теоретично, передбачає модернізацію всієї системи державного управління. З середини 90-х років XX ст. великі зміни у світі, насамперед поява інформаційного суспільства, змусили великі країни світу переглянути пріоритети національної економічної політики.

Сьогодні країни Європи розробляють і впроваджують різноманітні національні програми, які сприяють формуванню інформаційного суспільства та його окремих складових, з метою досягнення швидкого та стабільного економічного зростання. Наприклад, запровадження навчання впродовж життя та дистанційної освіти та сприяння їх використанню. Поширення Інтернету, впровадження електронного уряду, розвиток електронної комерції, надання різноманітних електронних послуг, розвиток електронної медичної допомоги тощо. З 2000 років Україна брала активну участь у цьому процесі. Проте на цьому шляху виникає чимало труднощів, пов'язаних переважно з недостатнім рівнем технічної бази, неналежним фінансовим забезпеченням даних процесів та неналежним правовим забезпеченням.

Одним з актуальних питань розвитку інформаційного суспільства є нерівномірність розподілу процесів комп'ютеризації. Тому, на думку ООН, термінова реформа на національному та міжнародному рівнях є надзвичайно важливою для забезпечення ефективності та справедливості в процесі використання інформаційних технологічних рішень. Аналіз європейського досвіду показує, що єдиної формули успішної програми розвитку інформаційного суспільства не існує. Кожна стратегія та оперативний план мають бути індивідуальними та враховувати особливості країни.

Окремі методичні, теоретичні й практичні аспекти формування інформаційного суспільства розглядались у сучасних вітчизняних наукових дослідженнях, зокрема Гриценка О. В., Бикова В. Ю., Іванова В. Ф., Макаренка Є. А., Литвиненка О. В., Огірко І.В., Тронь В. П., Почепцова Г.Г., Шевчука О. С., Цегольника П. А., Чукута С. А., Хомякова В. І. та інших. Серед досліджень зарубіжних вчених науковий й практичний інтерес мають роботи Кастельса М., Бжезинського З., Лайона Д., Масуди Й., Маклюєна М., Турена А., Нейсбіта Дж., Тофлера О. та інших. Водночас, варто зазначити, що вплив становлення інформаційного суспільства на процеси економічного зростання в європейських країнах ще не досліджувався на належному рівні. При цьому не було проведено ґрунтовного аналізу відповідного зарубіжного досвіду, зокрема Євросоюзу. Вказане зумовило вибір теми й актуальність даного дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою даної роботи є розробка рекомендацій щодо подальшого розвитку інформаційного суспільства для забезпечення економічного зростання на основі визначення теоретичних засад його формування у країнах Європи.

Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній роботі вирішуються такі **завдання**:

- з'ясувати значення державної політики економічного зростання як важливого фактора структурних перетворень в економіці;

- проаналізувати теоретичні аспекти формування інформаційного суспільства в контексті глобальної економіки;
- систематизувати методичні підходи щодо оцінки розвитку інформатизації суспільства;
- проаналізувати закономірності, тенденції, особливості й проблеми економічного зростання в Європі;
- здійснити системний аналіз процесів розвитку інформаційного суспільства в Євросоюзі;
- за допомогою використання сучасних методів математичного аналізу емпірично оцінити ступінь впливу інформатизації на економічне зростання в Україні та Європі;
- обґрунтувати перспективні напрямки розвитку інформаційного суспільства у контексті економічного зростання в Європі;
- визначити пріоритети становлення інформаційного суспільства в Україні у контексті глобальних викликів сучасності.

Об'єктом дослідження є процеси формування, становлення та розвитку інформаційного суспільства в країнах Європи.

Предметом дослідження є інструменти та механізми впливу інформаційного суспільства на процеси економічного зростання в Європі та в Україні.

Методи дослідження. Методологічною базою кваліфікаційної роботи є історико-логічний та системно-структурний підходи щодо аналізу еволюції формування сучасного суспільства, індуктивний, статистичний порівняльний та дедуктивний методи. Дослідження ґрунтувалось також на емпіричному й кореляційному аналізі впливу численних показників розвитку інформаційного суспільства на процеси економічного зростання в країнах Європи.

Інформаційну базу дослідження складають офіційні документи, договори, рішення, положення та й інші нормативні документи ЄС, офіційні матеріали урядових установ країн Європи, українського Уряду, міжнародних

спеціалізованих установ, аналітичні публікації та звіти міжнародних інституцій, наукові дослідження українських та зарубіжних науковців, результати власних емпіричних досліджень.

Практичне значення одержаних результатів. Результати кваліфікаційної роботи можуть бути використані у сфері практичної діяльності державних установ органів влади, які пов'язані із розробкою й провадженням інформаційної політики в Україні, та для підвищення темпів економічного зростання в державі.

Структура кваліфікаційної роботи та її обсяг. Специфіка обумовлених головними завданнями та метою дослідження проблем, що є предметом даного дослідження, та їх різноплановість зумовлюють загальну логіку й структуру дослідження. Кваліфікаційна робота складається з вступу, трьох розділів (восьми підрозділів), висновків, додатків та списку використаних джерел. Основний зміст роботи викладено на 94-ьох сторінках, включаючи 5 таблиць, 23 рисунки, 2 додатків на 6-и сторінках. Список використаних джерел складається з 100 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИКИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1. Державна політика зростання як чинник структурних економічних перетворень

Економічний розвиток – це комплексний процес, який включає якісні та кількісні зміни в національній економічній системі, включаючи перехід на більш високий рівень організації економічних відносин, нарощування виробничого потенціалу й забезпечення сталого економічного зростання. Європейський досвід показує, що особливо в умовах економічної кризи роль державної економічної політики є вкрай важливою у забезпеченні економічного зростання. Адже метою державної економічної політики є проведення якісних структурних реформ, спрямованих на забезпечення високих темпів економічного зростання, зміцнення соціальних стандартів, формування інформаційного суспільства, екологізацію, активізацію інноваційної діяльності, а отже досягнення економічного зростання та розвитку демонструє свої переваги. всього суспільства. Реалізація державної економічної політики стосовно зростання національної економіки часто може супроводжуватися додатковою грошовою емісією для підтримки реформаторських процесів. Водночас підтримка такої емісії призводить часто до девальваційного тиску на національну валюту й підвищує інфляційні ризики. Тому, щоб мінімізувати ці ризики, багато країн (особливо з перехідною економікою) змушені позичати ззовні, що призводить до збільшення державного боргу.

Як зазначає О. В. Кривень [58, с. 35], коли він говорить про економічне зростання, він має на увазі зростання матеріального добробуту людей, збільшення масштабів суспільного виробництва і розширення можливостей власне економічної системи задовольняти зростаючі потреби. товари та послуги. Відповідно, організаційний механізм та економічна діяльність інформаційного суспільства є важливою передумовою для досягнення

високого економічного зростання та розвитку в національній економічній системі, головним чином завдяки популяризації інформаційного суспільства, трансформації інформаційних технологій та цифровізації соціальних послуг. -економічні процеси, збільшення виробництва наукомісткої продукції та підвищення загального добробуту населення (рис. 1.1).

Макаренко Є. [61, с. 312] стверджує, що забезпечення високих рівнів економічного зростання й економічного розвитку в довгостроковій перспективі потребує структурних цілеспрямованих перетворень. У цьому контексті вкрай важливо розрізняти поняття економічного зростання та економічного розвитку.

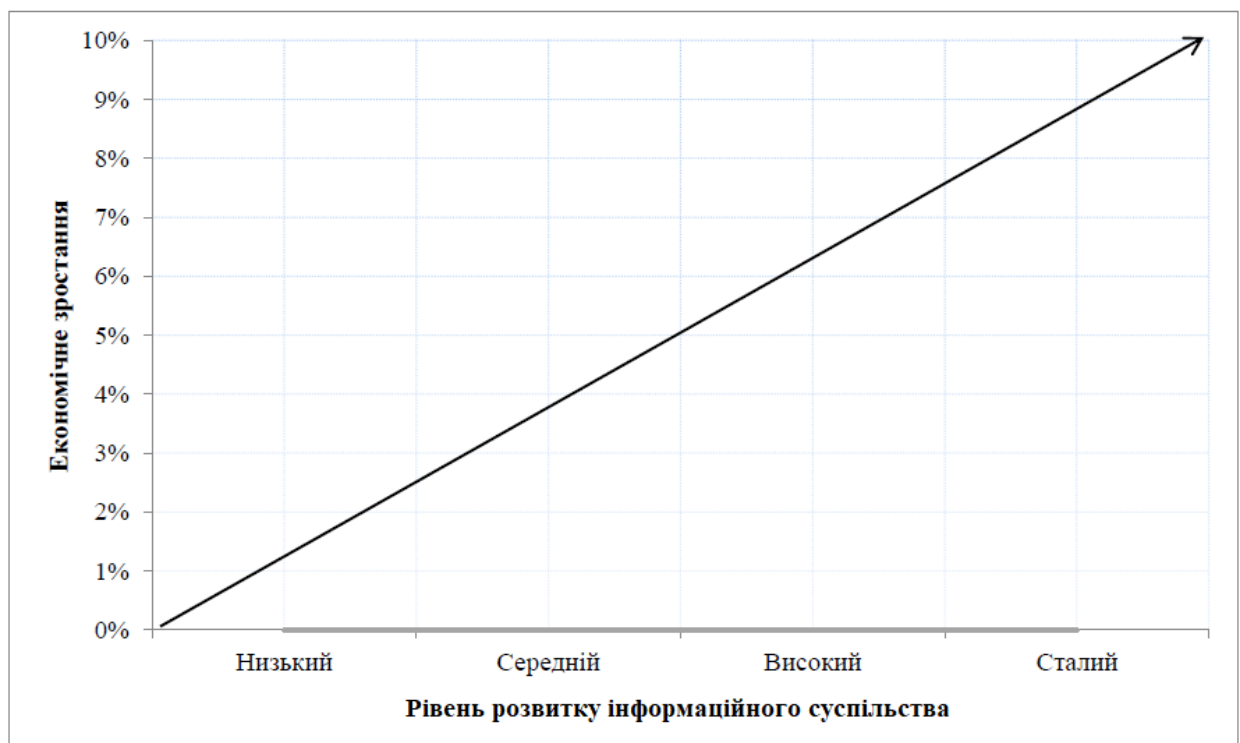

Рис. 1.1. Особливості взаємозв'язку темпів розвитку інформаційного суспільства та економічного зростання

Джерело: побудовано на основі [58; 95]

Дослідження Чайківського Ю. [95, с. 33] свідчать, що на відміну від природних систем економічна система і особливо структура господарства не є саморегульованою, тобто здатною до саморегулювання. Бо його стан залежить не від об'єктивних законів фізики та природи, а від суб'єктивних

індивідуальних рішень, економічних відносин й інституційних обмежень. Саме тому структурна нерівномірність національної економіки зумовлена асиметрією у взаємовідносинах між різними економічними суб'єктами, що, окрім позитивних наслідків, призводить до негативних явищ, таких як бідність, безробіття, посилення соціальної поляризації в країні. умови доступності. до національного багатства та матеріального добробуту, інфляції, паралельних ринків тощо.

На думку численних науковців, важливу роль у процесі економічного зростання відіграє розвиток соціального капіталу, особливо рівня довіри в суспільстві. Крім того, має бути достатня довіра не лише до політичних чи інших інституцій як головних агентів впровадження та ініціювання структурних змін у державі, а й один до одного серед членів суспільства. Фукуяма Ф. у фундаментальній праці “Довіра: соціальні чесноти та створення процвітання” [9] відзначає, що довіра є базисом соціального капіталу, так як вона забезпечує значно вищий рівень вартості національного багатства, аніж матеріальні активи. Очевидно, що економічне зростання і структурна трансформація національних економічних систем не будуть ефективними у разі, якщо вони не матимуть належної суспільної підтримки.

На думку Пирого О. В. [72, с. 95], структура будь-якої економіки має забезпечувати виконання завдань, що відповідають сучасним тенденціям сталого економічного розвитку. Ці завдання можна згрупувати в три групи: економічні, соціальні та екологічні. Економічний аспект сталого розвитку передбачає неперервне зростання добробуту членів суспільства, підвищення рівня ефективності виробництва, збалансований розвиток країни та зменшення рівня бідності. Разом із цим Пирог О. В. виділяє 3 групи структур у національній економіці з конкретними вимогами стосовно формування та функціонування суспільства постіндустріального типу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Вимоги щодо структури національних економік у постіндустріальних
суспільствах

Вид структури економіки	Вимоги
Технологічна структура у галузях переробної промисловості (в межах 20% від загальної структури національних економік)	- сумарна питома вага високотехнологічних та середньовисокотехнологічних виробництв – 50%, із яких: - високотехнологічні – 20%; - середньовисокотехнологічні – 30%; - сумарна питома вага середньонизькотехнологічних та низькотехнологічних виробництв – 50%.
Технологічна структура національної економіки	- середньотехнологічні виробництва – 30%; - високотехнологічні виробництва – 20%; - низькотехнологічні виробництва – 30%; - середньонизькотехнологічні виробництва – 20%.
Галузева структура національної економіки	- фінансова сфера – 25%; - переробні галузі промисловості – 20%; - сфера послуг – 22%; - інші галузі – 33%.

Джерело: [72, с. 96]

Таким чином, основними макроекономічними співвідношеннями, що характеризують структурну трансформацію національної економічної системи, є співвідношення сукупного обсягу пропозиції та сукупного попиту, макроекономічне значення різних видів економічної діяльності. господарства, рівень соціально-економічного розвитку регіонів тощо. Формування макроекономічних пропорцій в контексті економічного зростання може здійснюватися як в результаті об'єктивних соціально-економічних процесів, так і керуватися низкою державних і приватних організацій. особистих і міжнародних. Крім того, хоча макроекономічні співвідношення за своєю суттю відображають збалансованість національної економіки, ця рівновага є нестійкою, оскільки національна економіка сама по собі є системою, а динаміка викликає часті зміни цих співвідношень. У контексті збалансування національної економіки важливим є забезпечення стабільного та платоспроможного попиту, який є ключовим фактором розвитку внутрішнього ринку та визначає обсяги виробництва.

У спеціальних економічних документах існує багато різноманітних підходів до систематизації та класифікації факторів, що впливають на реструктуризацію національної економіки. Однак ці фактори в основному розглядаються на прикладі розвинених країн у рамках аналізу циклічних коливань. Однак для країн з економікою, що розвивається (перехідною економікою) чинники розвитку та структурних перетворень ще не повністю структуровані. Тому необхідно запропонувати систематизувати класифікацію факторів, що впливають на структурні перетворення в країнах, що розвиваються, за допомогою системного підходу (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Сукупність чинників структурних перетворень у національних економіках

	Економічні	Неекономічні
Внутрішні	- рівень матеріального добробуту населення; - рівень розвитку внутрішнього ринку; - продуктивність праці; - чисельність економічно активного населення; - стан основних виробничих фондів; - рівень інвестицій у людський і фізичний капітал; - загальний рівень податкового навантаження на суб'єктів економічних відносин; - економічна самостійність; - залучення прямих іноземних інвестицій; - рівень відкритості національної економіки; - обсяги державного споживання; - рівень споживчих цін; - середньодушові доходи населення; - стан фінансового ринку; - витрати на технологічні інновації.	- культурні та релігійні традиції; - рівень екологізації суспільно-економічних процесів; - рівень розвитку інституційного середовища; - захист прав власності і норм права; - рівень корупції й тіньового ринку; - географічне розміщення; - стан інфраструктури; - ступінь бюрократизації; - стан та порядок дотримання нормативно-правового забезпечення; - сприятливі кліматичні умови; - наявність виходу до моря; - політична стабільність.
Зовнішні	- курс американського долара; - світові ціни на енергоносії; - рівень інтеграції у світові господарські мережі; - рівень фінансово-економічної допомоги з боку міжнародних інституцій; - рівень конкурентноспроможності на зовнішніх ринках; - доступ до міжнародних ринків; - стан та структура платіжного балансу.	- рівень інтегрованості в міжнародні організації; - участь у збройних військових конфліктах; - вплив з боку науково-технічного прогресу.

Джерело: систематизовано автором за [72]

Серед специфічних елементів процесу структурної трансформації національної економічної системи для забезпечення довгострокового зростання необхідно виділити низку основних елементів, якими є розвиток

інфраструктури, капітальні людські ресурси, громадянські інститути та ринки. Стабільність економічного зростання в національній економіці значною мірою залежить від збалансованості поєднання компонентів структурної політики (як інструментів посилення перехідного процесу) і позаекономічних факторів. Економіка, хоча й відіграє пасивну роль у структурних перетвореннях, може виступати як підсилювачі або перешкоди для розвитку цих процесів. Слід зазначити, що внутрішні та зовнішні (ендогенні) фактори мають суб'єктивно-об'єктивний функціональний зв'язок, який зумовлений взаємодоповнювальними властивостями та нелінійними процесами у їх впливі на конверсійну структуру в національній економіці. Цей аргумент можна підтвердити на основі аналізу та прогнозу Світового банку (у допандемічний період), який зазначив, що темпи зростання ВВП у країнах з високорозвиненою економікою сьогодні значно вищі, ніж у найближчому майбутньому та слабші, ніж середньосвітовий рівень (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Зростання реального рівня ВВП (зміна у % порівняно з попередніми роками, у постійних цінах 2017 року, дол. США)

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Світ	3,2	3,0	2,4	2,5	2,6	2,7
Україна	2,5	3,3	3,6	3,7	4,2	4,2
ЄС	2,5	1,9	1,1	1,0	1,3	1,3
Розвинені країни	2,4	2,2	1,6	1,4	1,5	1,5

*Примітка: прогнозні значення

Джерело: побудовано на основі даних [36]

Посилюється роль екзогенних (зовнішніх) факторів, що впливають на структуру та зростання національної економіки, враховуючи процес інтернаціоналізації економічних відносин та інтенсивність глобалізації. Важливу роль у цих процесах відіграють транснаціональні корпорації (ТНК), які вже давно вийшли за межі окремих національних економік і фактично стали глобальними корпораціями, не тільки мають можливість визначати систему економічних відносин, структуру економіки та ситуація на ринку.

але також впливає на економіку та політику цих країн. Не менш важливу роль у зміні структури національних економік відіграють такі міжнародні організації, як ООН, МВФ, Світовий банк тощо. На відміну від ТНК, які мають більш приховану роль у ринкових процесах, роль наднаціональних організацій більш формалізована і супроводжується переважно використанням макрофінансових інструментів і переходами.

Як зазначає Назаркевич І. Б. [64, с. 36], вплив внутрішніх (ендогенних) і зовнішніх (екзогенних) факторів на національну економіку часто супроводжується випадковими процесами, що спричиняють невідомі наслідки, головним чином через несформованість економічної системи та надмірну відкритість зовнішнім зовнішнім ефектам. Крім того, відсутність відповідних механізмів регулювання та вплив ендогенних (внутрішніх) та екзогенних (зовнішніх) факторів на структурні перетворення в національній економічній системі може призвести до непередбачуваних наслідків. Це може призвести до двох основних сценаріїв розвитку країни: «епохи процвітання» або «епохи бідності» (рис. 1.2). Тому надзвичайно актуальним є побудова комплексу рішень щодо координації впливу факторів структурної перебудови національної економіки на основі інноваційної моделі становлення й побудови інформаційного суспільства.

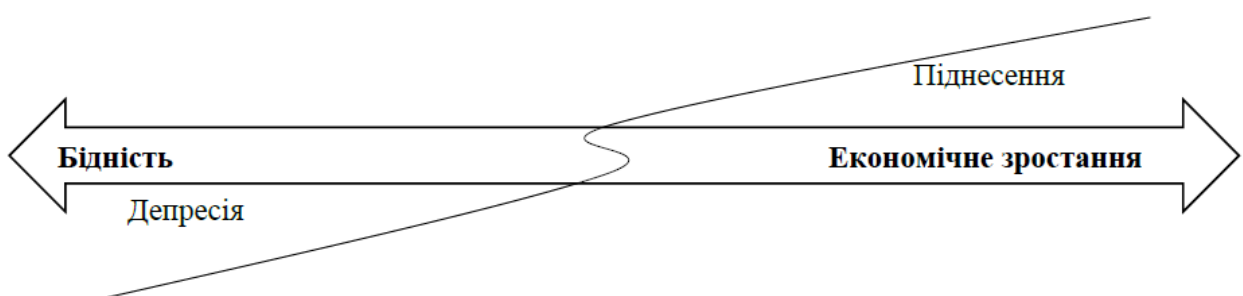

Рис. 1.2. Базисні ефекти, викликані впливом зовнішніх та внутрішніх чинників на рівень соціально-економічного розвитку національних економік
Джерело: побудовано за [64, с. 35]

Небрат В. В. [66, с. 79] робить слушний висновок про те, що державна інноваційна політика «вибіркового фокусу» та збалансованого

технологічного розвитку може слугувати ключовим важелем для забезпечення сталого економічного зростання, одночасно забезпечуючи стійкість повне відновлення після рецесійних шоків. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що структурна перебудова національної економіки здійснюється переважно через дві групи факторів: адміністративні та ринкові. В обох випадках процеси структурної трансформації відбуваються з певним ступенем невизначеності, включаючи як необхідні витрати, так і результати, які очікуються в майбутньому. Слід також зазначити, що за певних умов невизначеності часто виникають структурні деформації.

У наукових працях Осецького В. Л. підтверджено, що структурні зміни й трансформації в економіках зарубіжних країн, що можуть сьогодні слугувати прикладами для України, досить тісно пов'язані із процесами економічного зростанням і зміною у структурі зайнятості [68, с. 212]. Це пов'язано із застосуванням високих технологій у виробництві, децентралізацією економіки, зростанням продуктивності праці, а також переливом робочих місць і капіталу з аграрного сектору в промисловий сектор і послуг, а також процесів цифровізації економіки. Враховуючи це, технічні та якісні зміни в аграрному секторі сприятимуть збільшенню рівня заощаджень та призведуть до перерозподілу капіталу у капіталомісткі сектори економіки. Слід зазначити, що в розвинутих країнах Азії проміжним етапом між становленням аграрного сектора і зростанням сфери послуг при здійсненні системних структурних перетворень є ефективна індустріалізація економіки, що дала високі плоди.

Другою важливою ознакою швидшої структурної трансформації є високий ступінь фінансової інтеграції між різними секторами та галузями економіки, особливо несуміжними секторами та галузями. Крім того, на якість і швидкість структурних перетворень у національній економічній системі суттєво впливає досягнення макроекономічної стабільності, головним чином через зниження інфляції та рівня бюджетного дефіциту. Дійсно, дефіцит бюджету понад 3% і річні темпи інфляції понад 13%

негативно впливають на економічне зростання. Перед країнами пострадянського простору постає можливість побудови інформаційного суспільства як важливого елемента модернізації економіки. Більшою чи меншою мірою їм не вистачає інтелектуальних і фінансових ресурсів для здійснення таких структурних перетворень. Світовий досвід доводить, що модернізація економічної системи здійснюється одночасно з використанням національних ресурсів і залученням в країну іноземних інвестицій, а також нових технологій і знань. У той же час процес модернізації стане піонерським та інноваційним, якщо інституційні та технологічні інновації, що виникають усередині країни, будуть визнані, підтримані та почнуть поширюватися по всьому світу, створюючи дохід від внутрішньої оренди. Інша форма модернізації, яку слід назвати адаптацією (наздоганянням, імітацією), здійснюється шляхом впровадження запозичених нововведень (наприклад, у вигляді промислового складання), пов'язаних з певною вартістю придбання авторського права. патенти, права, обладнання, ліцензії, послуги, інжиніринг тощо. (шляхом сплати інноваційної ренти.) Адаптивні та інноваційні форми модернізації в державах поєднуються в різних пропорціях, що відображає їх економічний та інноваційний потенціал [40, с. 8].

Разом з цим, креативний та адаптивний типи модернізації є своєрідними ознаками критеріального характеру, на базі яких можна окреслити цілу низку теорій та концепцій, що передбачають реалізацію кількісних та якісних трансформаційних перетворень у визначених економічних системах [135].

Другою важливою ознакою швидшої структурної трансформації є високий ступінь фінансової інтеграції між різними секторами та галузями економіки, особливо несуміжними секторами та галузями. Крім того, на якість і швидкість структурних перетворень у національній економічній системі суттєво впливає досягнення макроекономічної стабільності, головним чином через зниження інфляції та рівня бюджетного дефіциту. Дійсно, дефіцит бюджету понад 3% і річні темпи інфляції понад 13%

негативно впливають на економічне зростання. Загалом, при виборі основних теорій, моделей і концепцій, які передбачають реалізацію структурних перетворень, на нашу думку, необхідно передусім враховувати такі класифікаційні фактори:

- тип змін (революція, еволюція);
- рівень складності змін (простий, розширений);
- терміни впровадження змін (потенційні, поточні);
- характер змін (адаптивний, превентивний, ситуативний);
- рівень управління змінами (циклічні, регулярні, спорадичні);
- значення змін (суб'єктивне, об'єктивне);
- час змін (короткострокові, середньострокові та довгострокові);
- зміна масштабу (бальна, система).

Для більш повного аналізу сукупності моделей і концепцій структурної трансформації соціально-економічних систем необхідно також систематизувати їх за типами інтенсивності та рівнем структурних змін, характером їх здійснення.

Підсумовуючи зазначимо, що підвищення продуктивності та стандартизація послуг, впровадження процесів цифровізації економіки разом із одночасним зростанням частки креативного сектору в цих секторах стали основною рушійною силою структурних перетворень та економічного зростання в останні роки. В останні десятиліття в багатих країнах формування інститутів розвитку громадянського суспільства, інформаційної та інноваційної інфраструктури сприяє не лише активізації інноваційних процесів в економіці, а й оптимізує вплив економічних чинників та економічної побудови ефективної інноваційної моделі. Сталий розвиток національної економіки, в якій основним інструментом регулювання має стати структурна політика держави щодо інноваційного розвитку, формує структуру національної економіки. При цьому держава у своїй стратегії повинна виходити з позиції, яку вона займатиме в структурі світового господарства. Крім того, коригування впливу внутрішніх (ендогенних) і

зовнішніх (екзогенних) факторів на зростання національної економіки необхідно здійснювати з метою структурних перетворень, а не лише для покращення економічного зростання. Високий рівень виробництва, загальне покращення рівня матеріального добробуту забезпечує гармонійну та збалансовану взаємодію між усіма підсистемами національної соціально-економічної системи.

1.2. Теоретичні аспекти формування інформаційного суспільства в умовах сучасної глобальної економіки

Розвиток сучасної так званої нової «невагомої» економіки обумовлений не лише дефіцитом природних ресурсів, а й збільшенням обсягу знань та інформації, що робить можливим отримання затребуваних товарів. Перехід до інформаційного суспільства призводить до зміни глобальної структури капіталу на користь людського капіталу, збільшуючи таким чином нематеріальні потоки фінансів, інтелектуальної власності та інформації. Сьогодні ці потоки в сім разів перевищують рухому масу фізичних товарів [83].

В основі теоретичних концепцій (постіндустріального) інформаційного суспільства Е. Тоффлера та Д. Белла лежать процеси поступового розвитку суспільства в новій формі. Ці науковці вважають найважливішою роль інтегрованих інформаційно-комунікаційних технологій як наукомістких і наукоємних галузей, які поступово перестають виконувати допоміжні функції та стають ресурсно-незалежними, на основі чого приймають важливі управлінські рішення. У працях Фурастьє Дж. “Велика надія 20-го століття” та Кларка К. “Економіка 1960 року”, були сформовані перші методологічні засади теорії інформаційного суспільства, яка полягала в розподілі виробничого суспільства на 3 сфери:

- сільське господарство (первинне);
- промислово-промислові (вторинні);
- сфера послуг (третій рівень).

В якості суттєвого методологічного принципу також визначено тезу про домінування університетського сектору в умовах економічного зростання. Ці автори приходять до висновку, що підвищення значення сфери послуг досягається за рахунок двох аспектів: збільшення частки цієї сфери в динамічній структурі населення, а також у структурі ВВП. По суті, це одна з основ інформаційного суспільства. Принципи, які керують технологічними аспектами суспільного виробництва над класовою структурою, також поширюються на конкретний аналіз процесів економічного розвитку в сучасному світі. У новій теорії стали виділятися уявлення про утворення груп нижчих і вищих країн в умовах спільної орієнтації розвитку відсталих країн, утвореної розвиненими країнами [55].

Таким чином, інформаційні революції мали наслідком процеси поетапного переходу від аграрного типу до інформаційного типу суспільства, в якому знання та інтелект по-суті є продуктом та засобом виробництва (рис. 1.3).

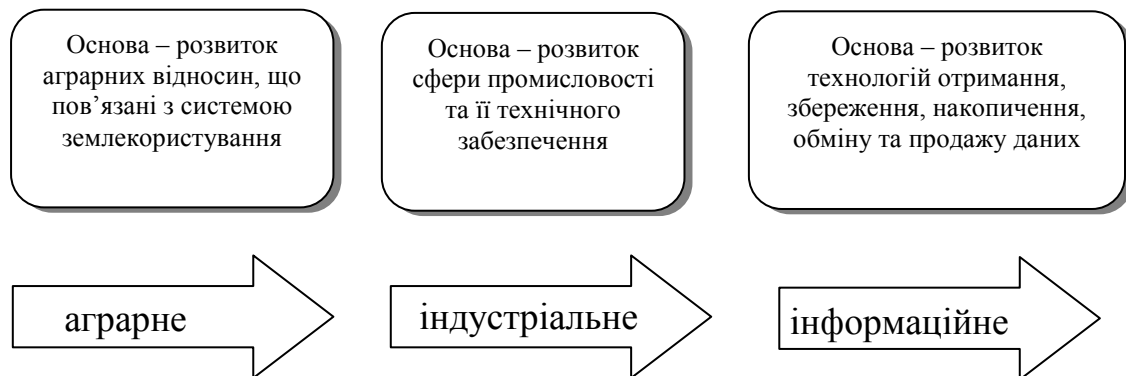

Рис. 1.3. Головні етапи переходу від аграрного типу до інформаційного типу суспільства

Джерело: побудовано за [55].

Формування інформаційного типу суспільства пов’язане з таким явищем, як інформаційний простір. Особливості формування інформаційного простору аналізувала Воронкова В. [26, с. 15], яка виділяє чинники, що мають вплив на рівень розвитку інформаційного простору, зокрема:

- формування та розвиток інформаційних центрів, пов'язаних із формуванням глобального інформаційного простору через посередництво інформаційно-розвідувальних систем;
- розвиток глобальних інформаційно-телекомунікаційних мереж;
- розвиток глобальної системи радіотелевізійного мовлення на основі використання супутникових і наземних систем зв'язку;
- формування принципово нових технологій та засобів інформації;
- створення глобальної системи супутникової навігації;
- глобалізація телефонного зв'язку, в тому числі мобільного.

Маркевич І. у дослідженні «Європейська інформаційна політика» [60, с. 257] здійснила уточнення змісту поняття інформаційного простору. Вона здійснює аналіз таких категорій, як інформаційна інфраструктура й інформаційні ресурси, які, на думку дослідника, можуть сприяти безпечній взаємодії країн з їхніми громадянами та інституціями і, таким чином, їх рівності в доступі до відкритих джерел інформації. А Горбатенко В. [45] здійснює аналіз процесів модернізації українського суспільства у контексті проявів цивілізаційних сучасних процесів. Зокрема, дослідник у контексті сучасних цивілізаційних процесів визначив тенденції, закономірності, проблеми та особливості процесів реформування суспільства в Україні.

Митко А. [62, с. 79] у процесі аналізу характеристик сучасного інформаційного суспільства зроблено висновок, що такі категорії, як «інформаційна демократія» та «електронна демократія» не є одним і тим же і їх необхідно розрізняти. Водночас вона розглядає «інформаційну демократію» як більш широке поняття.

Отже, аналізуючи вищезазначені підходи та теорії, підтримані вітчизняними науковцями, можна зробити висновок, що специфіка інформаційно-комунікаційного простору полягає насамперед у безперервності самого комунікаційного процесу. І всі інші сторони життя неодмінно будуть брати участь у цьому процесі. У той час, коли форми комунікації, в тому числі політичні, розвиваються, а комунікаційний простір

все більше наповнюється віртуальними знаками, наукові дослідження на вершині промислових знань стають надзвичайно доречними. А ще більшої актуальності набувають мультидисциплінарні дослідження, які об'єднують донедавна несхожі поняття або дозволяють знайти відмінності в донедавна ідентичних процесах і явищах.

Чайківський Ю. [95, с. 35] зазначає, що характерними рисами сучасного суспільства є процеси стрімкої еволюції та здійснення фундаментальних трансформацій у соціальній сфері у світі та в Україні, зокрема основні напрямки руху саме до такого типу суспільства. Це називається «інформаційне суспільство»...". Це створення великомасштабної інформаційної індустрії, яка призведе до підвищення рівня знань у всіх регіонах планети, пропорційного зростанню цінності інформації, отже, це також - економічний і культурний розвиток, водночас завдяки впливу інформації на суспільство сформуються нові форми демократії, змінюється структура зайнятості населення та відбудуться зміни. радикальні зміни в різних сферах суспільного життя... Як як наслідок, створення принципово нових соціальних, економічних і духовних відносин між людьми, які підпадають під поняття «сучасне інформаційне суспільство», яка триває донині.

Аналізуючи категорію «інформаційного суспільства», Якубовський С.О. [99, с. 340] звертає свою увагу на удосконалення методів розповсюдження й інструменти посилення доступу до інформації. У дискусіях науковців домінують інфраструктурні, технологічні та економічні тренди. Прикладом такого підходу є думка західних дослідників середини 20 ст., які стверджували, що розвиток електронних і комп'ютерних технологій є запорукою формування суспільства інформації. Крім того, включено деякі характеристики, такі як: глобальний характер інформації, поширення інформації без кордонів; покращити свою здатність обробляти, зберігати, збирати та передавати інформацію та мати вільний доступ до неї. Водночас

вплив інформації на ступінь розвитку різних сфер людської діяльності та поступовий перехід до принципово нових форм зайнятості тощо.

Питання інформаційно-технологічної підготовки нового інформаційного суспільства починають глибоко аналізувати через усвідомлення того, що нова глобальна цифрова революція стрімко прогресує разом з розвитком технологій, не поступається за впливом на людей, спільноти до минулих науково-технічних революцій. Питання сучасності — це вже не подальша інтенсифікація технологізації суспільства, як це відбувалося в останнє десятиліття, а рівень інтелектуального змісту, формування та впровадження в життя соціальних технологій. фундамент. Використовувати головний стратегічний ресурс суспільства — знання і, відповідно, інформацію.

У 2003 і 2005 роках відбувся Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства (WSIS). Під час цих заходів обговорювалися два терміни: «інформаційне суспільство» та «суспільство знань», розглядаючи їх відповідні варіанти. Однак, хоча базова лінія диктувала використання першого терміну, це викликало розбіжності з самого початку, і жоден термін не став основним терміном. Фраза «інформаційне суспільство», безсумнівно, утвердилася як гегемоністський термін не тому, що вона обов'язково демонструє теоретичну ясність, а перш за все, через її визначення в термінах політики офіційно розвинутих країн і «визнаних», тобто організованих Всесвітніх зустрічей на вищому рівні. присвячений йому на його честь.

Дослідник Данко-Сліпцова А. зазначає, що в цьому контексті концепція «інформаційного суспільства» як політико-ідеологічної структури сформувалася під впливом неоліберальної глобалізації, основною метою якої є уможливлення становлення «саморегульованого суспільства» . і відкриті глобальні ринки. Ця політика зосереджена на тісній співпраці багатосторонніх організацій, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світова організація торгівлі (ВООЗ) і Світовий банк, щоб слабші країни відмовилися від своїх національних стандартів або заходів захисту для

досягнення результату збільшення розриву між багатих і бідних у світі [3]. Отже, інформаційне суспільство одержало роль «посла доброї волі» задля процесів глобалізації, «переваги» якої могли б бути у межах досяжності усіх за умов, якщо лише можна б було подолати «цифровий розрив».

Категорія «суспільство знань» (англ.: «sociedad del conocimiento») виникло в кінці 90-их рр. XX ст. і, використовується деякими дослідниками, зокрема, як альтернатива поняття «інформаційне суспільство». ЮНЕСКО принаймні прийняла термін «суспільство знань» або його варіант – «суспільство знань» як частину своєї інституційної політики. З цього приводу існує багато думок, які намагаються сформувані більш комплексну концепцію, пов'язану не тільки з економічним аспектом. Наприклад, заступник генерального директора ЮНЕСКО з питань інформації та комунікацій Хан А. [63, с. 23] стверджує, що: «інформаційне суспільство формує важливу основу суспільства знань. Поняття «інформаційне суспільство» тісно пов'язане з ідеєю «технологічних інновацій». Поняття «суспільство знань» є мірою цих аспектів. культурний, економічні, соціальні, інституційні та політичні перетворення, краща та більш плюралістична перспектива розвитку. Концепція «суспільства знань» надається перевагу над концепцією «інформаційного суспільства», оскільки вона краще визначає динамізм і складність змін, що відбуваються Ці знання важливі не лише для процесу економічного зростання, але й для зростання можливостей і розвитку. розвитку всіх секторів суспільства».

У серпні 2020 року відбувся черговий саміт, присвячений стану розвитку інформаційного суспільства після історичного Всесвітнього саміту з питань інформаційного суспільства 2005 року в Тунісі. Він, зокрема, зазначив, що темпи цифровізації та технологічного розвитку надзвичайно експоненціальні та швидкі. Коли представники світової спільноти зібралися на Всесвітньому саміті із питань інформаційного суспільства (WSIS) 2003 року і 2005 року для обговорення еволюції цифрового розриву та інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), деякі з яких широко

використовуються сьогодні, все ще перебувають у зародковому стані або навіть ще не існують. Однак зараз вони стали популярними, тоді як інші вийшли з моди та/або були замінені більш сучасними інноваціями. Масштаби впливу цифрових технологій на суспільство, культуру, економіку та управління почали експоненціально прискорюватися. З іншого боку, цифровий розрив залишається проблемою, яка перешкоджає процесу отримання однакової вигоди від розвитку інформаційного суспільства. Отже, основні зміни, пов'язані зі становленням інформаційного суспільства, представлені на рис. 1.4.

Рис. 1.4. Основні зрушення, що виникають у контексті утвердження інформаційного суспільства

Джерело: побудовано за [45].

Директор із питань логістики та технологій Конференції ООН з питань торгівлі та розвитку Сіріманн Ш. [19] наголошує, що сьогодні цифровий розрив пов'язаний не лише з доступністю, але й із дедалі більшою концентрацією впливу та вигод від цифровізації. Цей швидкий технологічний розвиток також піднімає нові проблеми, такі як конфіденційність, кібербезпека та захист даних. Через динаміку цифрового ринку, коли

переможець отримує все, домінування кількох платформ створює особливий виклик для компаній у всьому світі, особливо в менш розвинених країнах. Він також висвітлює деякі виклики, що виникають на горизонті, такі як цифрова безпека та довіра, а також цифрова етика та права людини. Зміцнення кібербезпеки також стало головним пріоритетом для компаній, урядів і людей у всьому світі. Підприємства та уряди стикаються з загрозами цілісності своїх цифрових систем, включаючи атаки з джерел за межами їхніх кордонів. За словами Сіріманна Ш., цифрова безпека зараз стає синонімом національної безпеки [63].

Дослідник Даніль'ян В. [47, с. 68-70] описав низку підходів, що визначають поняття інформаційного суспільства. Для прикладу, виокремлено 3 способи розуміння інформаційного суспільства: із погляду підходу у контексті інформаційних потоків, інформаційно-технологічного підходу та інформаційно-економічного підходу. Інший дослідник Уебстер Ф. [85] називає їх 5, кожна із яких базується на певних критеріях інформаційного суспільства, що знаходиться в його основі. Перш за все, це економічні та технологічні критерії (виходячи з найбільших розробок у сферах людської діяльності, переважна більшість вчених черпає натхнення для визначення інформаційного суспільства), критерії, пов'язані зі змінами в секторах зайнятості людей. (професійні), а також культурно-просторові критерії. Необхідно проаналізувати найбільш вживані підходи до визначення категорії інформаційного суспільства. Однією з найочевидніших ознак сучасності є значне поширення нових технологій, які є більш специфічними ознаками формування інформаційного суспільства. Прихильником цього підходу є відомий футуролог Е. Тоффлер, який висловився метафорично на цю тему: «Світ поступово формується трьома хвилями технологічних інновацій. І, як великий приплив, їх неможливо зупинити. Першою хвилею була аграрна революція, другою – промислова революція. Зараз третя хвиля: інформаційна революція, яка просуває новий спосіб життя». [41, с. 97]. Тоффлер Е. у своїх працях також зазначає, що Інформаційне суспільство — це

гіперіндустріальне суспільство, що характеризується стрімким розвитком, постматеріалістичною системою цінностей і найпередовішими технологіями. Ми згодні з тим, що такий елемент інформаційного суспільства, як інформаційні технології, є надзвичайно важливим, але було б помилкою вважати, що лише він є ключем до змін в інформаційному суспільстві.

Доцільно також проаналізувати інший підхід до визначення поняття інформаційне суспільство, який є досить поширеним і пов'язаний з економічними перехідними процесами. З його допомогою дозволяється враховувати різні значення інформаційної діяльності з економічної точки зору. Іншими словами, у випадках, коли ВВП відзначається зростанням інформаційного сектора, можна вважати, що відбувається процес комп'ютеризації економіки. Якщо інформаційна активність більша, ніж діяльність в аграрному секторі, в економічному та промисловому секторах, то ми говоримо про інформаційне суспільство.

У цьому контексті можна зробити висновок, що інформаційним суспільством можна вважати суспільство, в якому інформаційні послуги є основною сферою діяльності з виробництва інформаційних продуктів. Однак, враховуючи справді об'єктивне зростання інформаційної індустрії в структурі економіки країни та зростання її значення в політичній сфері, слід зазначити, що важко визначити її масштаби та структуру вітчизняної інформаційної індустрії. Зрозуміло, що в будь-якій країні, навіть найрозвиненішій, економіку не можна буде назвати чисто інформаційною, оскільки вона часто співіснує з іншими країнами (енергетика, промисловість, культура тощо). Це означає, що економічні та інформаційні критерії не можна розділяти при розгляді впливу та важливості інформаційного суспільства.

1.3. Методичні підходи щодо оцінки розвитку процесу інформатизації суспільства

Процеси становлення й розвитку інформаційного суспільства в умовах комп'ютеризації можна аналізувати за допомогою багатьох підходів. Один із професійних підходів до аналізу інформаційного суспільства ґрунтується на аналізі сектору зайнятості населення і запропонований теоретиком (постіндустріального) інформаційного суспільства Д. Беллом [42]. Завдяки такому підходу можна виділити окремі поняття й аспекти інформаційного суспільства. До речі, цей підхід значно відрізняється від відомих підходів, визначених у підрозділі 1.2, оскільки він зосереджує увагу на тому, яким чином змінюються показники у секторі зайнятості, і наголошує на можливостях трансформації такої інформації та забезпечення рівня впливу на формування її завдяки до нього, що інформаційне суспільство визначається, а не тільки розвитком інформаційних технологій і процесом комп'ютеризації. У цьому випадку інформація створюється та пропагується у сфері зайнятості та здійснюється серед громадян шляхом навчання та накопичення досвіду.

Сучасні дослідницькі дискусії щодо комп'ютеризації («цифрування») у вітчизняній науковій літературі можна поділити на два напрямки. Перший зосереджений на вирішенні цілей цифрової трансформації певних секторів економіки чи підприємницької діяльності [55; 95; 96]. Другий напрям є надзвичайно важливим і зосереджується на аналізі та дослідженні т. зв «Парадокс Солоу» у процесі формування «цифрової економіки» [43; 47; 62, який включає той факт, що інвестиції в інформаційні технології (ІТ) часто не призводять до збільшення рівня прибутку або продуктивності праці, а потребують ще більших інвестицій в ІТ.

Гриб О. [46, с. 36] відзначає, що важливою причиною становлення інформаційного суспільства є комп'ютеризація, яка в своїй основі містить найважливіші сучасні тенденції, передусім електроніку, комп'ютеризацію тощо. За своєю суттю електрифікація – це технічний та інженерний процес, який включає великомасштабне проектування, виробництво та розгортання

електронних і напівпровідникових пристроїв і технологій. На цій основі створено багато електронних пристроїв, у тому числі інтегральних схем і мікропроцесорів, які використовуються практично скрізь: у промисловості, наукових дослідженнях, транспортуванні вантажів і побутової техніки тощо. Вся електронна промисловість спрямована на виробництво нових матеріалів із визначеними властивостями, базової основи для носіїв у промисловому виробництві, комп'ютерних технологіях тощо.

Процес електронізації доповнився інформатизацією, створивши різноманітні будівельні блоки та компоненти сучасної комп'ютерної техніки. Його якість залежить саме від рівня точності електронних пристроїв і пристроїв, що входять до їх складу, таких як запам'ятовуючі пристрої, мікропроцесорні інтегральні схеми тощо. Причому процеси комп'ютеризації передбачають не тільки винахід комп'ютерів, а й їх широке впровадження, що зумовлює «проникнення» комп'ютерної техніки та комп'ютерної техніки. враховуються в різні сфери життя людини. Насправді масова комп'ютеризація стала одним із найважливіших явищ кінця 20 століття. За офіційними даними, у розвинених країнах понад 70% робочої сили працює у сфері праці.обслуговування. Зараз домінують роботи, які не потребують важкої фізичної праці, що дає змогу аналізувати інформаційне суспільство в підході, запропонованому Беллом Д. [42]. Недоліком цього підходу є те, що виділення сфер зайнятості населення за принципом «інформаційний» – «неінформаційний» ще має багато проблем.

Треба визнати, що в багатьох дослідженнях, спрямованих на осмислення проблем і труднощів становлення інформаційного суспільства, переважає спрощене пояснення впливу інформаційних технологій на суспільство і людину. Важко заперечити правильність твердження про те, що розвиток сучасного інформаційного суспільства лише певною мірою визначається технологічними чинниками: основний вплив на цей процес мають культурні зміни. Проте зрозуміло, що суто технологічне тлумачення такого типу суспільства все ж переважає, оскільки його розвиток пов'язаний

насамперед з науково-технологічними аспектами. Це робить важливим розглядати питання, що вивчаються, з широкої соціокультурної перспективи, включаючи філософське та культурне розуміння, яке є важливим для розуміння складних соціокультурних процесів, складностей і протиріч нашого часу.

Логічна схема аналізу процесів комп'ютеризації підприємства представлена на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Логічна схема розвитку інформатизації суспільства

Джерело: побудовано автором за: [85]

Наступний підхід до аналізу інформаційного суспільства використовує географічні принципи та частково базується на економічних і соціологічних дослідженнях. Тут величезне значення мають масивні комунікаційні та глобалізаційні мережі, що з'єднують цілі міста, держави і навіть континенти. Ось чому вони впливають на те, як суспільства організовують час і простір. Вислів Г. Сашука [78] є актуальним у зв'язку з тим, що ця концепція останнім часом набула популярності у зв'язку зі зростанням ролі інформаційних мереж у системі соціальної організації суспільства. Прихильником цього підходу є також М. Кастельс, який вважає, що важливою характеристикою інформаційної ери є мережі, що з'єднують організації, людей і країни [52].

Інший підхід до пояснення процесів комп'ютеризації та інформаційного суспільства ґрунтується на розвитку політичної сфери суспільства і характеризується посиленням міжнародних відносин в умовах глобалізації. В. Політанський слушно зазначає, що головними суб'єктами формування та подальшого розвитку глобального інформаційного суспільства є держава та різноманітні політичні сили. У таких умовах інформація та знання є одним із основних ресурсів країни, її рівень можна порівняти з використанням традиційних ресурсів, доступ до інформації та знань є одним із головних факторів соціально-економічного розвитку [74]. Дослідник Г. Сашук визначає комп'ютеризацію як соціокультурний та соціотехнічний процес, спрямований на зміну важливих видів діяльності всього суспільства, а також його структури та підсистем за рахунок різкого підвищення ефективності збереження, виробництва та розповсюдження всі види. знання та інформація [78]. Даніль'ян В. відзначає, що не слід погодитись з думкою цілої низки вітчизняних та закордонних науковців, що до ключових ознак інформаційного суспільства відносять [48, с. 75-76]:

- формування ефективної системи, що поважає права громадських організацій і громадян вільно отримувати, використовувати та поширювати інформацію як найважливішу умову покращення взаємодії людей з владою та демократичного розвитку;
- формування та посилення домінування в економіці країн, що наближаються до інформаційного суспільства, ефективного задоволення потреб суспільства в інформаційних продуктах і послугах;
- підвищити рівень освіти шляхом розширення можливостей систем обміну інформацією на регіональному, національному та міжнародному рівнях і тим самим посилити роль професіоналізму, досвіду та творчості як найважливіших характеристик життєво важливих послуг праці;
- формування єдиного світового інформаційного простору та поглиблення процесів економічної й інформаційної інтеграції країн і народів.

Ржевська Н. [77, с. 84] зазначає, що, не заглиблюючись у футуристичне мислення про майбутнє суспільства та його інститутів, сьогодні можна

побачити, що у сфері соціальної, економічної та частково безпеки система світопорядку більше нагадує інфраструктуру чи інформаційну інфраструктуру. Телекомунікаційні лінії є лише на фактичних кордонах країн. Саме цими визначальними елементами телекомунікацій можна в значній мірі пояснити зростаючу важливість міжнародних інформаційних комунікацій з точки зору капіталізації та впливу, які виходять далеко за межі класичних транснаціональних корпорацій (ТНК) і мають вищі бюджети в багатьох країнах світу. Для прикладу, капіталізація компанії Alphabet (Google) у 2022 році до 1,5 трлн дол. У США такий же показник компанії Boeing становить 214,13 млрд доларів. США [26]. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, по суті, є рушійною силою основних інновацій у сферах послуг і виробництва. Підтримка цього зростаючого сектора допоможе зробити Україну висококонкурентоспроможною і створити нові робочі місця. При цьому Україна не залишилася осторонь світової тенденції до комп'ютеризації суспільства і в країні успішно застосовано всі складові комп'ютеризації. Щоб оцінити рівень комп'ютеризації будь-якої країни, необхідно враховувати показники розвитку комп'ютеризованого суспільства.

Для аналізу використовуються 2 основних показника:

- 1) NRI – Індекси мережевої готовності (NRI, Networked Readiness Index);
- 2) EGDI – Індекси розвитку електронного уряду (EGDI, E-Government Development Index).

Індекс мережевої готовності (NRI, Networked Readiness Index) – це комплексний показник, що характеризує рівень розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в різних країнах світу. Він використовується як аналітичний інструмент з метою формування порівняльних оцінок, що відображають рівень розвитку інформаційного суспільства в різних країнах [39]. Країни-лідери цього рейтингу у 2022 році виглядають так: Швеція, Данія, Нідерланди, Сінгапур та Швейцарія. Україна займала у 2022 р. 64 місце. Результативність роботи в NRI 2022 тісно

пов'язана з рівнем доходу. У той же час дві країни з нижчими середніми доходами знаходяться у верхній половині рейтингу NRI (Україна та В'єтнам) [39]. Дві країни з найбільшим населенням у світі, Китай та Індія, посіли 40 і 88 місця відповідно. Немає сумніву, що ці дві країни є домом для одних із найпередовіших та інноваційних компаній. Однак вони продовжують боротися за розширення доступу до інформації та ІТ-навичок серед населення, що частково пояснює їхню позицію згідно з NRI 2022.

Індекс розвитку електронного урядування – комплексний індекс, що оцінює готовність та спроможність національних громадських організацій у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій для надання публічних послуг населенню. Ці дослідження містять інформацію щодо розвитку електронного урядування в різних країнах, а також комплексну оцінку тенденцій використання ІТ громадськими організаціями [39].

Розвиток ІТ, особливо Інтернету, пов'язаний з новими проблемами у сфері ІТ-безпеки й конфіденційності. Україна ще на початку свого шляху в цьому напрямку. Дуже детально розглядаються технологічні критерії, пов'язані з цими питаннями, а також рівень впливу на суспільство в епоху Twitter і Facebook. Подібним чином проблеми з авторським правом часто залишаються невирішеними. Тому ці проблеми хвилюють як Україну, так і весь світ. Адже класичні схеми, які існували раніше щодо умов авторського права та можливості його передачі, тепер уже неактуальні. Крім того, постає проблема доступу до інформації та рівня інформаційного забезпечення [55].

Однак Інтернет не просто об'єднує людей. Кіберінтегровані системи (кіберфізичні системи) інтегруються у все більше повсякденних об'єктів. Фізичний світ з'єднався з віртуальним. Сьогодні вони застосовуються в медичних пристроях, машинах керування або системах ABS в автомобілях. Використання інтегрованих мережевих систем і мережевих об'єктів відкриває галузі нові можливості [74].

Поява комп'ютерних інформаційних технологій багато обіцяє державі. Аналіз рівня їх впровадження вимагає загальної оцінки розвитку п'яти сфер застосування з високим коефіцієнтом ІКТ:

1) Комп'ютерна система. Сьогодні інтелектуальні програмні системи стимулюють інноваційні зміни в кожній великій галузі. Вони суттєво впливають на рівень доданої вартості продукції, виробничі та бізнес-процеси. Вони є важливим фактором конкурентоспроможності українських компаній, що працюють на міжнародних ринках. Інтеграція побутових предметів в «Інтернет речей» відіграє все більшу роль.

2) Електричні та електронні системи. Вони мають важливе значення для подальшого розвитку інноваційних і глобально конкурентоспроможних продуктів і послуг. Перш за все, це співпраця між промисловістю та наукою, яка охоплює якомога більшу частину ланцюжка створення вартості.

3) IT-безпека. Зростаюча популярність і важливість інформаційно-комунікаційних систем призводить до зростання кількості професійних атак. Надалі необхідно якомога раніше визначити можливі проблеми та проаналізувати відповідні підходи для прийняття майбутніх рішень, щоб Україна могла вирішити проблеми кібербезпеки у значній перспективі.

4) Взаємодія техніки і людей, мікросистемна технологія. Це відчуття взаємодії має ефект надання передових технологічних рішень у формуванні «систем для людей». Ці технології допоможуть проаналізувати важливі демографічні зміни, оскільки вони мають велике практичне значення, наприклад, системи підтримки відновлення та підтримки різних функцій організму, особливо під час реабілітації [78].

5) Система зв'язку. Новітні комунікаційні технології уже давно проникли в усі сфери життя: приватну сферу, а також й культуру, бізнес і політику. Зокрема, Інтернет є важливою основою для функціонування центральних секторів економіки, таких як виробництво, послуги та фінанси. Однією з тенденцій найближчого часу буде стрімке зростання сектору

мобільного зв'язку, головним чином за рахунок зростання популярності та популярності мобільного Інтернету.

Бебик В. [41, с. 43] стверджує, що завдяки сучасному рівню розвитку інформаційно-комунікаційних технологій і інформатизації суспільства сьогодні відпала потреба в комп'ютерах для використання мережі Інтернет. «Всесвітня павутина». Через систему супутникового або кабельного телебачення з підключенням до мобільного телефону та відносно недороге телебачення. Глобальна публічна сфера зазвичай складається з великої кількості національних публічних сфер, з одного боку, та глобального суспільства, з іншого. Складається з соціально-економічної, соціально-політичної та духовно-інтелектуальної сфер, його керованість і цілісність вимагають здійснення відповідних заходів щодо автономізації та самоорганізації глобального соціального життя. системи світового суспільства, які активно формуються на основі мереж і структур світового інформаційного суспільства, повинні динамічно реагувати на зміни зовнішніх і внутрішніх умов.

Макаренко Є. [61, с. 233] стверджує, що сучасні процеси глобалізації, інформатизації усіх сфер життя людини та багато інших факторів мають значний вплив і на розвиток політичної системи суспільства, і що в результаті вона змінює не тільки свою структуру, а й зміст і місце політичної комунікації. Політична комунікація має найбільш помітний і водночас дуже суперечливий вплив на політичні аспекти національного життя. В епоху широкомасштабних соціальних, економічних і політичних змін, спричинених розповсюдженням цифрових комунікацій через Інтернет, розгадування взаємозв'язків політичних, соціальних і комунікаційних процесів допоможе нам зрозуміти, оцінити та пояснити світ навколо нас. це надзвичайно важливо для нього, і його зусилля змінять його. . Аналіз масштабів політичної комунікації та її впливу на суспільство передбачає розширення меж інноваційних і міждисциплінарних досліджень, як емпіричних, так і теоретичних, тим самим покращуючи наше розуміння взаємодії між

економікою, політикою та суспільством, поглиблюючи комунікацію та розширюючи процеси.

Отже, в процесі дослідження були розглянуті найбільш доцільні методологічні підходи до аналізу процесу інформатизації суспільства у сучасному дискурсі. Сьогодні зрозуміло, що жоден із запропонованих методологічних підходів не може стати незаперечним постулатом і слугувати основою комплексного дослідження інформаційного суспільства. Це пояснюється тим, що інформаційне суспільство є досить великою і складною системою. Вирішення цієї проблеми передбачається за умови широкого використання різних елементів усіх проаналізованих методологічних підходів спочатку у визначенні, а потім у комплексному аналізі систем інформаційного суспільства і процесів їх інформатизації.

Висновки до розділу

1. На сучасному етапі розвитку світової економіки перед економічними системами перехідного періоду постає важливе питання про доцільність здійснення системної трансформації та зміни економічної моделі економічного зростання. При цьому структурні зміни повинні мати системний і комплексний ефект для забезпечення формування нової якісної економічної системи та побудови інформаційного суспільства. Проте для впровадження таких моделей для досягнення структурних і системних змін необхідно ретельно проаналізувати існуючі моделі та концепції для пошуку оптимальних рішень, які гарантують досягнення найвищих показників соціально-економічного розвитку.

2. Узагальнюючи існуючі підходи до тлумачення категорії «інформаційне суспільство», можна дійти висновку, що на даний момент її доцільно розуміти таким чином:

- Суспільство знань, тобто суспільство, в якому головною передумовою добробуту всіх громадян і всіх країн є знання, які необхідно здобувати через безперешкодний доступ до інформації та навчання навичкам її використання.

- Сучасне суспільство, що виникло під впливом новітньої соціальної революції, викликаной процесом стрімкого розвитку комунікаційних та інформаційних технологій.

Ці підходи на сьогодні значна частина зарубіжних вчених вважаються найбільш повними і не відповідають вузькому визначенню «інформаційного суспільства». Зрештою, у суспільстві знань інформація є лише ресурсом. А знання – головне джерело сили і продуктивності праці, передумова добробуту народу і держави.

3. Формування глобального інформаційного суспільства створює об'єктивні умови для формування глобального громадянського суспільства і глобальної держави, що все більше впливає на розвиток національних держав, національних моделей соціальної комунікації й національних моделей громадянського суспільства. Автори концепції інформатизації, що розвивалася з середини 1990-х до 2010 р., намагалися узгодити її з моделлю розвитку суспільства в цілому. Сам по собі процес інформатизації не гарантує соціального прогресу чи успіху, тому має сенс органічно інтегрувати та зміцнювати процес інформатизації в загальну систему суспільної діяльності. Процес інформатизації суспільства має включати як мінімум три взаємодоповнювальні елементи. Комп'ютеризація - Процес удосконалення пошукових ресурсів і засобів обробки інформації. Медіатизація – процес удосконалення інструментів збору, зберігання та розповсюдження інформації. Інтелектуалізація – процес удосконалення здібностей і знань людини для генерування та сприйняття інформації, завдяки якій значно підвищується ступінь інтелектуального потенціалу суспільства і, зокрема, рівень можливості використання засобів штучного інтелекту.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В ЄВРОПІ

2.1. Тенденції, особливості та проблеми процесів економічного зростання в Європі

Для Євросоюзу в останні десятиліття характерні відносно низькі темпи економічного зростання порівняно з іншими регіонами світу саме через лібералізацію торгівлі і вільного транскордонного переміщення капіталів. Так, у період 2006-2022 рр. світовий ВВП зріс на 52,5%, у країнах, що розвиваються – на 86,3 %, а в ЄС – лише на 14,3% [36]. Аналітики міжнародних фінансових організацій відзначають, що сьогодні темпи глобального економічного зростання трохи сповільнилися. Основними причинами цього явища в останні роки є глобальна пандемія коронавірусу та військові дії в Україні. За даними МВФ, середній темп зростання світового ВВП до пандемії становив 3,6% між 2011 і 2019 роками, порівняно з 3,9% за попереднє десятиліття (2001-2010). З іншого боку, темпи зростання глобального ВВП у 21-му столітті залишаються вищими, ніж у попередні два десятиліття 20-го століття, на рівні 3,2% у 1980-х роках і 3,1% у 1990-х роках [30].

Через два роки після початку глобальної пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19) процес економічного зростання в глобальній і континентальній Європі продовжує приймати несподівані повороти, коли системи охорони здоров'я, освіти, подорожей та інші процеси економічного зростання продовжують приймати несподівані повороти. Також суттєвим чинником сповільнення економічного зростання в ЄС є війна в Україні. Це руйнує світову та європейську економіку в багатьох сферах: ринки праці, структура витрат на споживання, виробництво товарів і послуг, а також міжнародні торгові потоки. Поки регіони світу оговтуються від пандемії дельтавірусу, з'явилися нові штами Omicron, а глобальне поширення COVID-

19 досягло нового максимуму, що негативно вплинуло на процес економічного зростання. Після падіння до 3,4% у 2020 р. світовий реальний ВВП відновився приблизно на 5,6% у 2021 році, досягнувши нового максимуму в першому кварталі (рис. 2.1). Попередні оцінки показують, що глобальне зростання сповільниться до 4,2% у 2023 р., що трохи нижче прогнозу минулого місяця, через слабкі показники в Північній Америці, Західній Європі, материковому Китаї та Японії.

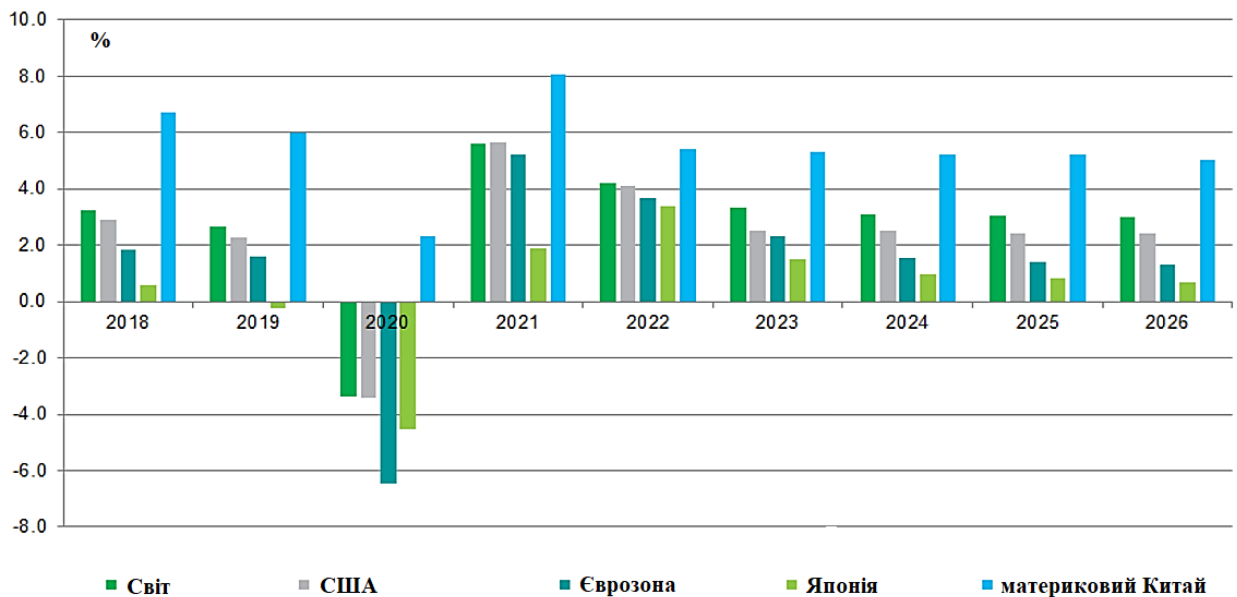

Рис. 2.1. Темпи зростання реального ВВП у ключових економіках та у світі, у % до минулого року (фактичні й прогнозовані дані)

Джерело: [30]

Після різкого зростання в середині 2021 року зростання в Європі значно сповільнилося наприкінці 2021 та на початку 2022 року через рекордні витрати на енергоносії, військові дії в Україні та тривалі збої в ланцюзі поставок і зростання поширення COVID-19. Як тільки ці інгібітори вщухнуть, процес росту має відновитися. Очікується, що економіка Південної Європи, орієнтована на послуги, виграє від відновлення туристичних потоків і діяльності, пов'язаної з подорожами. Згідно з попередніми оцінками експертів Євростату, після падіння на 6,4% у 2020 році та відновлення на 5,2% у 2021 році реальний ВВП єврозони зросте на

3,7% у 2022-2023 рр., збільшившись на 2-3% [8]. Детальна динаміка показників ВВП та ВВП на душу населення для країн Європи представлена в додатку А.

Для комплексного аналізу процесів економічного зростання доцільно аналізувати ці процеси в контексті різних груп європейських країн. На рис. 2.2 країни Центральної та Східної Європи (ЦСЄ) поділено на дві підгрупи (4 країни на Балканах віднесено до Південно-Східної Європи, а інші 7 країн віднесено до Центрально-Східної Європи). Порівняння було зроблено з національними групами в Європі, Західній Європі та Південній Європі. На цьому графіку лінія для кожної групи країн представляє середнє зважене населення країн (таким чином, країни з більшим населенням вносять більший внесок у середній показник групи).

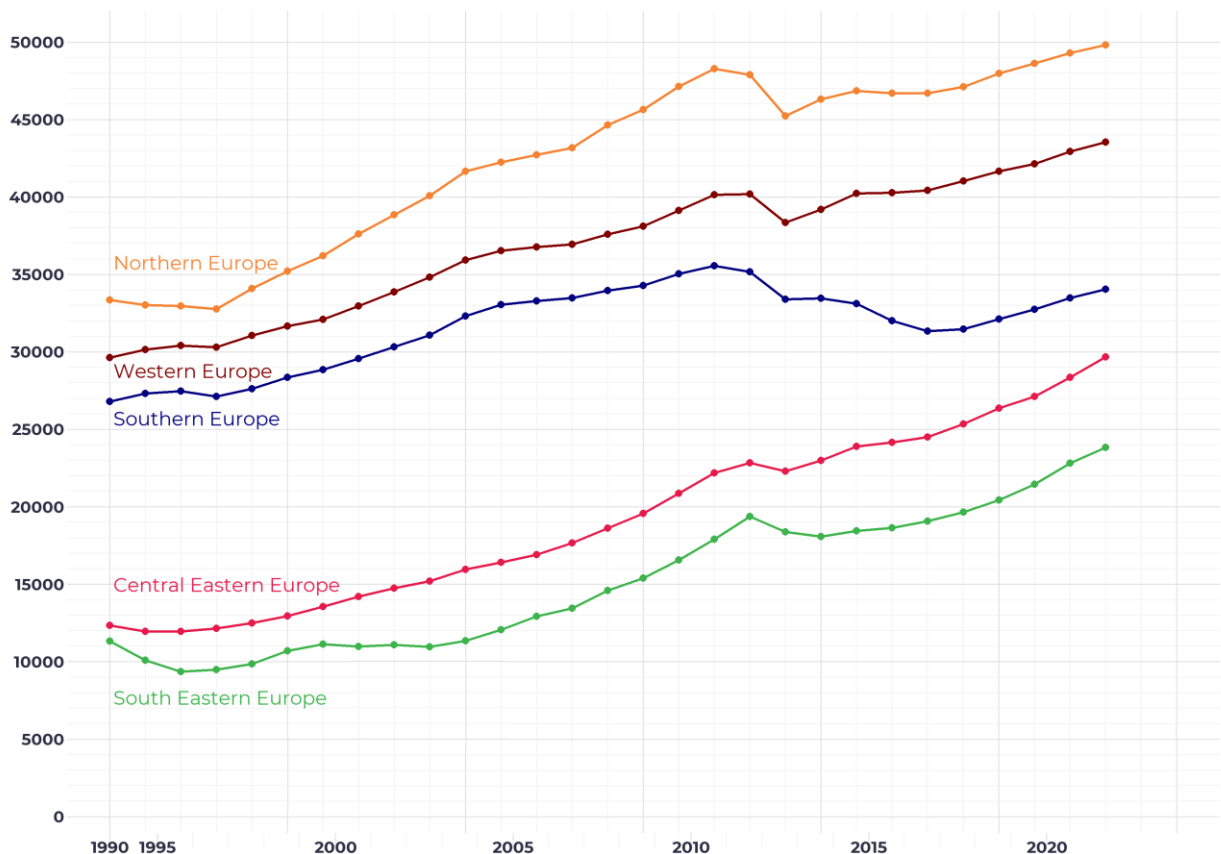

Рис. 2.2. Динаміка ВВП на душу населення (із врахуванням ПКС у цінах 2012 р.) у країнах Європи у 1990-2022 рр., дол. США

Джерело: [8]

Рис. 2.2 показує, що Центральна та Східна Європа, зокрема, наблизилися до рівня Південної Європи щодо економічного зростання, хоча розрив із Західною та Північною Європою все ще залишається. Тим не менш, у 1990 році Західна Європа була більш ніж удвічі багатшою за Центральну та Східну Європу, але в 2022 році різниця становить менше 50%. Варто також зазначити, що існує певна різниця в економічному розвитку та зростанні між Центральною та Східною Європою (країни Балтії та Вишеградської четвірки (Польща, Угорщина, Чехія та Словаччина)) та Південно-Східною Європою. Країни, що розвиваються, з останньої групи виключаються, а інші країни Західних Балкан додаються. Тим не менш, Південно-Східна Європа також зафіксувала майже постійне зростання з 1992 року, що є важливим економічним досягненням.

Досліджуючи економічне зростання європейських країн, важливо проаналізувати динаміку рівня безробіття (рис. 2.3). Згідно з останніми даними Євростату, дійсними на кінець червня 2022 року, рівень безробіття як у євроні, так і в ЄС виглядає стабільним. [8 місце]. Сезонно скоригований рівень безробіття становив 6,6% у євроні та 6% у ЄС у червні 2022 року порівняно з 7,9% та 7,2% у попередньому році відповідно. Проте рівень безробіття серед молоді вищий. І ЄС, і євроні становили 13,6% порівняно з травневими показниками 13,3% і 13,2% відповідно. Рівень безробіття серед жінок у ЄС у червні склав 6,4%, що трохи вище, ніж серед чоловіків (5,7%). Обидва показники залишилися стабільними порівняно з травнем.

Відповідно до звіту Євростату за лютий 2023 р. [8], у Польщі один із найнижчих рівнів безробіття в Європі. Незважаючи на наслідки пандемії та війну в Україні, економіка Польщі демонструє зростання. Принаймні про це свідчать останні дані Євростату за лютий 2023 р. Рівень безробіття в Польщі становить 3%, один із найнижчих у Європейському Союзі. Цей результат є лише незначною зміною порівняно з лютим 2022 року (3,1%) і лише додатково підтверджує, що частка зайнятих у країні значно вища за частку безробітних. Чеська Республіка посіла високе місце – 2,4%, тоді як Іспанія

(12,6%) та Греція (11,9%) мали найвищий рівень безробіття. Середні європейські рівні безробіття на 2022 рік становлять 6,2 %.

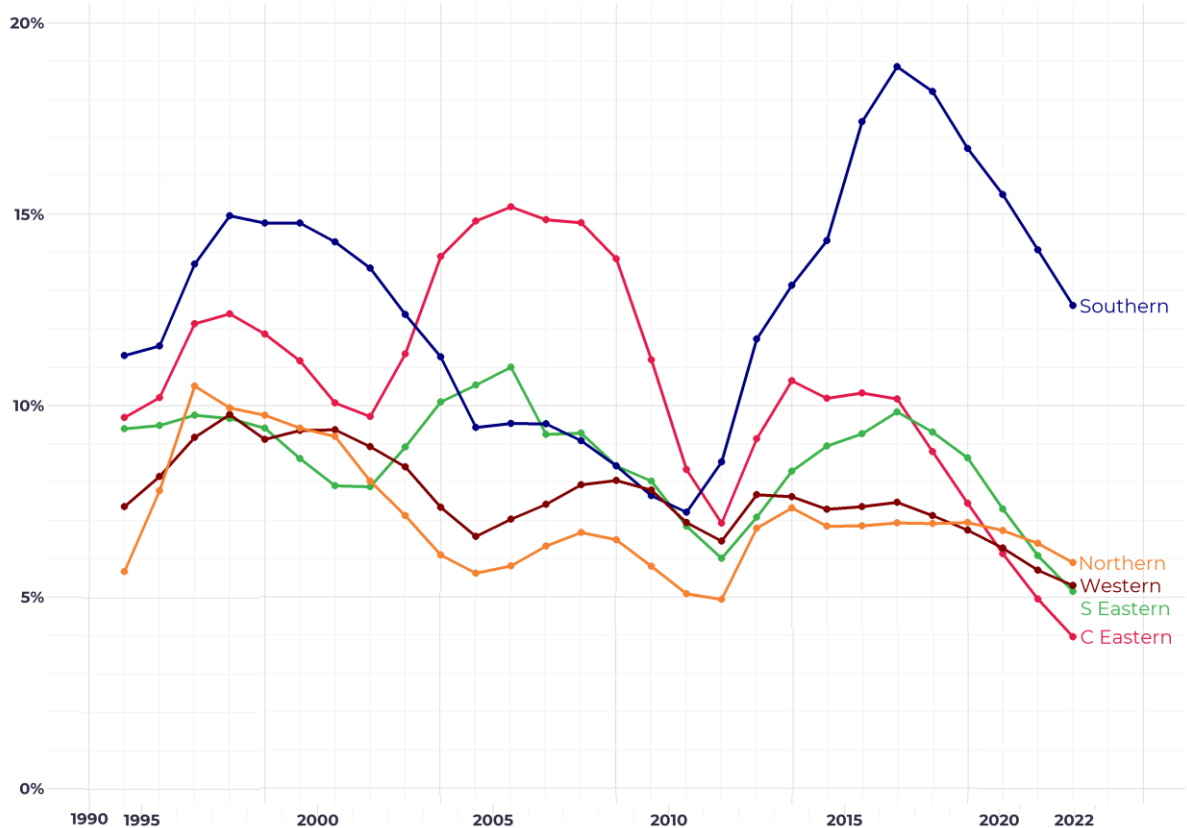

Рис. 2.3. Динаміка рівня безробіття (відповідно до методики МОП) у країнах Європи у 1990-2022 рр., %

Джерело: [8]

Оскільки вторгнення росії в Україну все більше шкодить європейській економіці, зростання на континенті сповільнилося, а інфляція залишилася приблизно незмінною. За оцінками МВФ [30], наступного 2023 року темпи зростання розвинутих європейських країн становитимуть лише 0,6%, тоді як темпи зростання країн, що розвиваються, становитимуть 1,7%. Взимку 2023 року більше половини країн єврозони переживуть технологічну рецесію, коли виробництво буде падати принаймні два квартали поспіль. Очікується, що виробництво в цих країнах в середньому знизиться приблизно на 1,5% від пікових рівнів. Хорватія, Польща та Румунія також перебувають у технологічній рецесії, де середній рівень виробництва впав більш ніж на 3%. Виробництво та доходи в Європі у 2023 році будуть майже на 5 трильйонів

євро нижчими за довоєнні прогнози МВФ. Це яскравий приклад великих економічних втрат континентальної Європи від війни.

У 2023 році також прогнозується зниження рівня інфляції [30], але в розвиненій Європі та Європі, що розвивається, рівень інфляції залишатиметься значно вищим за цільові показники центрального банку, приблизно на рівні 6% і 12% відповідно. Європейські політичні діячі швидко відреагували на енергетичну кризу та побудували достатньо газових сховищ напередодні опалювального сезону. Однак подальші перебої з енергопостачанням можуть призвести до подальших економічних спадів і проблем.

Якщо постачання російського газу до Європи буде повністю припинено через холодну зимову погоду, деякі країни Центральної та Східної Європи можуть зіткнутися з дефіцитом газу, нормуванням і втратами до 3% свого валового внутрішнього продукту (ВВП). Крім того, ймовірна подальша інфляція по всьому континенту. Навіть без подальших збоїв в енергетиці інфляція, ймовірно, залишатиметься високою протягом тривалого періоду. Основною причиною зростання інфляції наразі є високі ціни на сировину, особливо енергоносії та продовольство, особливо на Західних Балканах. Ці ціни можуть залишатися високими протягом деякого часу, але є надія, що вони більше не підвищаться, а інфляція стабільно знижуватиметься у 2023 році.

Пандемія та війна в Україні мають фундаментальний вплив на процес інфляції в Європі, оскільки збільшення ресурсів і дефіцит робочої сили значною мірою сприяли недавній високій інфляції. Це свідчить про те, що економічна слабкість може бути незначною, а отже, основний інфляційний тиск може бути більшим, ніж прийнято вважати в Європі. Ці результати підкреслюють ризик того, що інфляція стабільно знижуватиметься у 2023 році. Інші прогнози [8] включають спростування інфляційних очікувань у середньостроковій перспективі та значне підвищення заробітної плати, що створить негативний зворотний зв'язок між цінами та заробітною платою.

Зростання цін на енергоносії та продукти харчування призвело до повернення інфляції до найвищого річного рівня з моменту введення валюти в 19 країнах, що використовують євро (рис. 2.4).

Рис. 2.4. Динаміка рівня інфляції у країнах Єврозони у 2000-2022 рр., %
Джерело: [8]

Стрімке зростання цін на енергоносії погіршує рівень життя мільйонів європейців. Цифри показують, що вторгнення росії в Україну, яка колись забезпечувала значну частину енергії для Європи, зашкодило економічному зростанню, посіяло страх і створило більший тиск на державні ресурси в Європі, ніж у Сполучених Штатах та багатьох інших регіонах. Це лише останні докази що це так. У вересні 2022 року ціни на енергоносії в євроні зросли на 40,8% в річному обчисленні, що стало основною причиною прискорення інфляції через вторгнення росії в Україну. Ціни на продукти харчування у вересні зросли на 11,8% проти 10,6% у серпні.

У десяти з 19 країн єврозони загальний рівень інфляції виражався двозначними цифрами, включаючи Німеччину, найбільшу економіку, яка опублікувала власний результат інфляції в 10,9%. Це був найвищий рівень інфляції в Німеччині з 1951 року, задовго до возз'єднання Сходу і Заходу. У

вересні 2022 року федеральний уряд оголосив про виділення 200 мільярдів євро (195 мільярдів доларів) субсидій для пом'якшення наслідків підвищення цін на електроенергію домогосподарствам і підприємствам, включаючи обмеження цін на природний газ[8]. В Естонії, Литві та Латвії рівень інфляції перевищив 22%. Це пояснюється тим, що зростання оптових цін на енергоносії відображається на роздрібних цінах, які платять домогосподарства.

За цих обставин фінансова політика має допомогти зменшити серйозний вплив зростання цін на енергоносії на населення та життєздатні підприємства європейських країн. Незважаючи на масштабні заходи для полегшення тягара, зростання цін на енергоносії збільшило вартість життя домогосподарств в Європі у середньому на 7% у 2022 році (рис. 2.5).

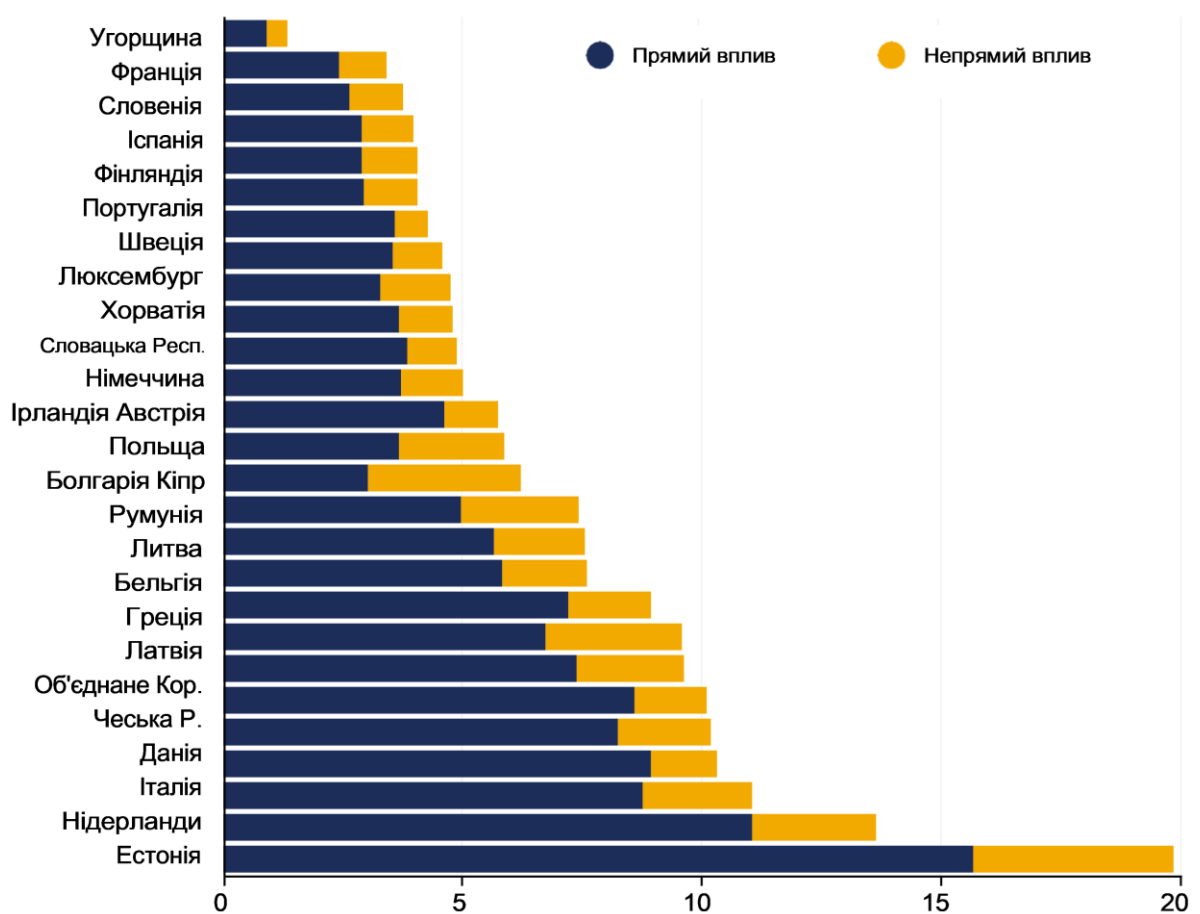

Рис. 2.5. Зростання вартості життя унаслідок подорожчання енергоносіїв в 2022 р. в країнах ЄС, %

Джерело: [8]

У вересні 2022 року уряд Франції запровадив агресивні заходи щодо контролю над цінами на енергоносії, що призвело до їх незначного зниження. Темпи інфляції в енергетиці знизилися, а ось продукти подорожчали. Незважаючи на це, численні люди по всій країні вийшли на вулиці, щоб наполягати на підвищенні зарплат у відповідь на інфляцію. чому Неенергетичні промислові товари та послуги мають вищий рівень інфляції. Енергетичний шок має універсальний вплив на всі інші суб'єкти. За рік до вересня 2022 року базова інфляція, яка включала продукти харчування та енергоносії, зросла на 4,8% проти 4,43% у попередньому місяці. Уповільнення економіки в майбутньому викликає невизначеність щодо найближчих наслідків інфляції, що чинить тиск на інфляцію та інші показники економічного зростання. Проте все ще є деякі невизначеності.

Експерти МВФ припускають, що урядові ініціативи, спрямовані на контроль над сплеском витрат на енергоносії, будуть одним із найсуттєвіших факторів впливу на ціни протягом наступних шести місяців. У всьому світі, включаючи Європу, інфляція також мала значний вплив. Під час економічного відновлення спостерігалось зростання активності, а відставання в ланцюжках поставок, спричинені пандемією коронавірусу, призвели до зростання цін. Крім того, після вторгнення росії в Україну ціни на енергоносії та продовольство також різко зросли, а санкції, запроваджені Європою (та її союзниками), посилили інфляційний тиск. Rephrase Використовуючи найпотужніші доступні інструменти, Європейський центральний банк агресивно підвищує ставки, щоб запобігти інфляції в єврозоні.

Очікується, що поступовий відхід від російських джерел енергії буде повільним процесом, який призведе до болісно високих цін на нафту, газ та електроенергію на довгі роки. Європа стикається з серйозним дефіцитом енергії, і центральний банк, схоже, не в змозі ефективно впоратися з цим. Високі процентні ставки не призведуть до раптового збільшення пропозиції, а це означає, що ціни залишаться високими.

Наполегливе використання реформ для підвищення продуктивності, зменшення обмежень пропозиції на ринках енергії та праці, а також розширення економічного потенціалу все ще є значним фактором стимулювання темпів зростання та зниження цінового тиску в цілому. Ці заходи передбачають прискорення впровадження як пакету заходів для економічного відновлення вартістю 800 мільярдів євро, так і програм ЄС наступного покоління. Порівняно з Південною Європою регіон ЦСЄ має значний прогрес щодо продуктивності або ВВП на одну зайняту особу в умовах економічного зростання. Криза COVID-19 була розв'язана завдяки використанню силою, координацією та солідарністю Європи. Поставлене завдання знову лякає, але його можна вирішити з таким самим рівнем рішучості, який призвів до того, що європейські політики подолали пандемію.

Підводячи підсумок, потрібно зазначити, що важливо зберегти тимчасову підтримку енергетики, щоб зменшити бюджетні витрати та підтримувати стабільність цінових сигналів у сприянні енергозбереженню. Разові знижки на рахунки за електроенергію для домогосподарств з низьким і середнім доходом були б кращою альтернативою ціновим інтервенціям. Іншим потенційним рішенням було б запропонувати загальні одноразові знижки та додаткову допомогу малозабезпеченим через систему соціального забезпечення, яка базується на вищих податках, що стягуються з домогосподарств з високим доходом. Хоча це може бути неефективним для вразливих верств населення, впровадження вищих тарифів на споживання енергії є більш практичним рішенням, ніж широкі обмеження цін.

2.2. Аналіз розвитку інформаційного суспільства в Євросоюзі

Політика ЄС охоплює розвиток інформаційного суспільства та процесів інформатизації, які є одними з найважливіших пріоритетів. Інформаційна політика ЄС характеризується наднаціональним підходом, оскільки він не класифікується як офіційна держава. Інформаційна політика

ЄС відповідає інтересам європейців та держав-членів. чому Цього можна досягти лише шляхом діалогу, спрямованого на досягнення спільного прийняття рішень у різних сферах життя. Інформаційна політика Європейського Союзу двосторонньо формується цією ознакою.

Європейська комісія встановила внутрішню та зовнішню мету інформаційної політики в 1987 році, яка передбачає створення єдиного медіа-простору для Європейського Союзу та захист внутрішнього комунікаційного простору ЄС від зовнішнього впливу. Поділяючи інформаційну політику ЄС на три окремі групи, які репрезентують суспільство, національні держави та Європейський Союз, їх можна визначити як вирішальні фактори у розробці власної політики інформаційного суспільства.

Основою цих принципів є:

- «Цінності спільноти, які мають соціальне та політичне значення, були встановлені в Європі через імплементацію законів ЄС».
- Інтереси Європейського Союзу визначаються постановами та законами ЄС, які включають міжнародно-правові принципи.
- Законодавча база держав-членів ЄС визначає їхні національні інтереси, які узгоджуються із законодавством Європейського Союзу та чинним міжнародним правом.

У 2000 році інформаційне суспільство Європейського Союзу пережило дві важливі віхи щодо свого подальшого розвитку. У березні 2000 року глави держав та урядів Європейського Союзу підписали свою Лісабонську стратегію [20], метою якої було зробити ЄС найбільш конкурентоспроможною економікою світу.

Для досягнення цілей, визначених цією Стратегією, необхідно було задіяти сучасний потенціал ІКТ. Для досягнення цілей Лісабонської стратегії було прийнято два важливі документи ЄС [50]:

- Ініціатива "Електронна Європа 2002" була спрямована на створення доступнішого, швидшого та безпечнішого Інтернету, підвищення кваліфікації, збільшення людського капіталу, збільшення використання

Інтернету в різних секторах суспільства.

- “Електронна Європа – 2005”. Він спрямований на просування послуг, контенту та програм у сфері публічних онлайн-послуг та електронної комерції. Розвиток інфраструктури широкосмугового зв'язку та вирішення питань інформаційної безпеки).

Було досягнуто значного прогресу в реалізації Лісабонської стратегії. Згідно з Порівняльною доповіддю про розвиток інформаційного суспільства за 2005 рік, з 2002 по 2004 рік кількість людей, які мають доступ до Інтернету, зросла з 39% до 47%. Широкосмуговий доступ до Інтернету діяв до 2005 року. 10,6% користувачів. Проте, незважаючи на певний прогрес у застосуванні ІКТ у діяльності європейських урядів та бізнесу, рівень ефективності в цій сфері виявився недостатнім. Наприклад, лише 46% державних послуг у Європейському Союзі були доступні повністю онлайн [12].

Другою подією став саміт Великої вісімки, що відбувся на Окінаві в липні 2000 року, де вперше було офіційно оголошено про перехід міжнародної спільноти до глобального інформаційного суспільства. За результатами саміту було прийнято Окінавську хартію світового інформаційного суспільства. Ця Хартія встановлює загальні принципи входження кожної країни в глобальне інформаційне суспільство і, по суті, є основним документом для «відродження та організації» префектури Окінава. [67] Окінавська хартія встановила основні принципи членства країн, особливо європейських, у глобальному інформаційному суспільстві.

Ключовою подією став глобальний саміт найвищого рівня з питань інформаційного суспільства, що проходив у два етапи: у Женеві (2003 р.) та в Тунісі (2005 р.). Результатом заходу стало прийняття чотирьох документів, які надихнули міжнародне співтовариство: Женевський план дій, Женевська декларація принципів, Туніський план інформаційного суспільства та Зобов'язання Тунісу. Це побудова інформаційного суспільства, яке «підкреслює інтереси людей, відкрите для всіх і дозволяє кожному

створювати, отримувати доступ, обмінюватися та використовувати знання та інформацію» [6].

З цього часу в Європейському Союзі розпочався процес реальної трансформації та розвитку інформаційного суспільства. Усі подальші заходи вживалися на основі Лісабонської стратегії та інших важливих документів, у тому числі ініціативи Європейської Комісії «Європейське інформаційне суспільство для зростання та робочих місць – 2010».

Це сформувало три пріоритети політики Європейського Союзу у сфері інформаційного суспільства та ЗМІ:

- Формування всеосяжного інформаційного суспільства.
- Збільшення інвестицій у дослідження ІКТ.
- Завершення формування єдиного європейського інформаційного простору.

З початку 20-х років 20 ст. розвиток інформаційного суспільства в ЄС продовжився до нового етапу з ухваленням документа «Стратегія Європа 2020», нової політичної стратегії розвитку ЄС до 2020 року. Стратегія також спрямована на сприяння гідній зайнятості для нації. Це призведе до підвищення продуктивності та соціальної єдності в Європі [6].

Ключовим напрямком у цій стратегії є «Європейський цифровий порядок денний», який безпосередньо пов'язаний із використанням потенціалу інформаційно-комунікаційних технологій для стимулювання інновацій, прогресу та економічного зростання. Включення цього напрямку до змісту основних стратегічних документів Європейського Союзу на найближчі десятиліття свідчить про те, що розвиток інформаційного суспільства та ІКТ є одним із головних стратегічних пріоритетів ЄС і що подальший розвиток Це свідчить про те, що він вважається важливою передумовою для Прогрес європейських країн. Було визначено сім ключових проблемних напрямків для розробки Цифрового порядку денного ІКТ для Європи та затверджено сім пріоритетних напрямків дій:

- 1) Забезпечте довіру та безпеку в Інтернеті.

- 2) Формування єдиного цифрового ринку.
- 3) Розвиток швидкісного інтернету.
- 4) Забезпечення сумісності послуг і продуктів ІКТ.
- 5) Сприяння інноваціям і дослідженням.
- 6) Використовуйте можливості ІКТ для вирішення соціальних проблем.
- 7) Цифрові навички та розвиток цифрових навичок.

У результаті прийняття такої кількості важливих стратегій та вибору пріоритетних напрямів побудови ефективного єдиного інформаційного середовища можна спостерігати певні позитивні зміни при порівнянні даних 2013 та 2022 років (рис. 2.6).

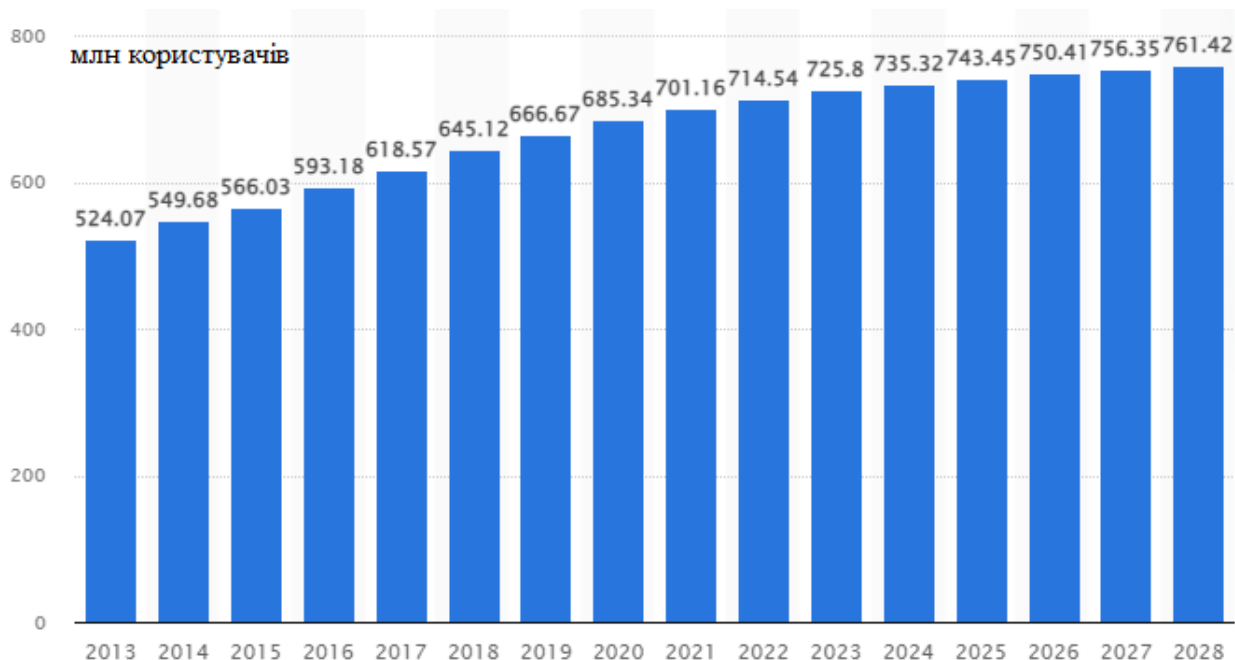

Рис. 2.6. Показники динаміки чисельності користувачів Інтернету в Євросоюзі у 2013-2028 рр. (2023-оцінка, 2024-2028 рр. – прогнозні дані)

Джерело: [8]

Ймовірно, з 2022 по 2028 рік кількість користувачів Інтернету в Європі продовжить рости на 46,9 млн (+6,56%). Кількість користувачів досягла 761,42 мільйона шостий рік поспіль і, як очікується, досягне нового історичного максимуму в 2028 році. Примітно, що в останні роки кількість користувачів Інтернету постійно зростає [8].

Іншим важливим показником розвитку інформаційного суспільства є розподіл кількості постійних користувачів Інтернету за статтю та віковими групами (віком 25-54, 55-74 років) (рис. 2.7) [8]. Така статистична інформація допоможе визначити, як можна краще розробити наступні кроки, на яких цільових групах слід зосередитися і, навпаки, розробка конкретних програм, спрямованих на кого, щоб зміцнити показники в майбутньому, допоможе вам зрозуміти, з чого почати. Популярність Інтернету серед молоді пояснюється тим, що Інтернет надає унікальні можливості для розширення спілкування, обміну інформацією та пошуку інформації. Для літніх людей – зона спільного обговорення та вироблення спільних рішень щодо суспільно важливих питань. Вони відіграють особливо важливу роль у житті громадян з обмеженими фізичними можливостями, дозволяючи їм стати більш активними членами суспільства та впливати на певні політичні рішення, висловлюючи свою думку в Інтернет та отримати додаткові можливості.

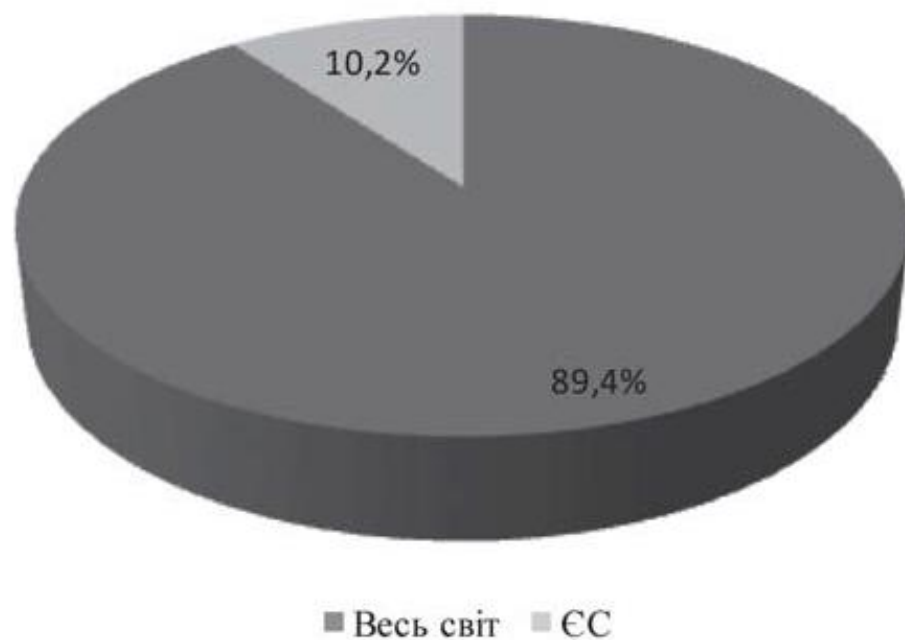

Рис. 2.7. Частка користувачів Інтернет в Євросоюзі від загальної кількості користувачів у світі у 2022 р.

Джерело: [8]

Індекс цифрової економіки та суспільства (DESI), опублікований Європейською комісією, є щорічним звітом, який відстежує прогрес

цифрового розвитку країн-членів ЄС. Звіт містить профілі країн, щоб допомогти державам-членам визначити пріоритетні напрямки для дій, а також аналіз на рівні ЄС у чотирьох ключових сферах політики: людський капітал, підключення, цифрове залучення та цифрові державні послуги. Містить тематичні розділи, зокрема: Крім того, звіти DESI по країнах включають оцінку національної цифрової політики, огляд цифрових інвестицій, а також плани відновлення реформ і стійкості [7].

Дорожня карта Європейської комісії щодо цифрової політики десятиліття використовує індикатори DESI для моніторингу прогресу на шляху до цілі до 2030 року. Цілі, викладені в запропонованій рамковій політиці Цифрового десятиліття, такі: цифрове грамотне населення та висококваліфікована цифрова робоча сила, безпека та стійка цифрова інфраструктура, цифрова трансформація бізнесу та цифрові державні послуги. Цілі поділяються на чотири основні сфери: Структура DESI та індикатори були відповідно скориговані. Дані DESI будуть опубліковані в щорічному звіті про стан цифрового десятиріччя після того, як буде розроблено програму політики, як очікується, наприкінці 2022 року. Цей звіт містить комплексний огляд та оцінку цифрової трансформації в ЄС.

У загальному рейтингу Фінляндія, Данія, Нідерланди та Швеція мають найбільш розвинену цифрову економіку в ЄС, за ними йдуть Ірландія, Мальта та Іспанія. Країни з найнижчими значеннями DESI – Румунія, Болгарія та Греція. Дані показують, що Італія, Польща та Греція досягли найбільшого прогресу за останні п'ять років (рис. 2.8).

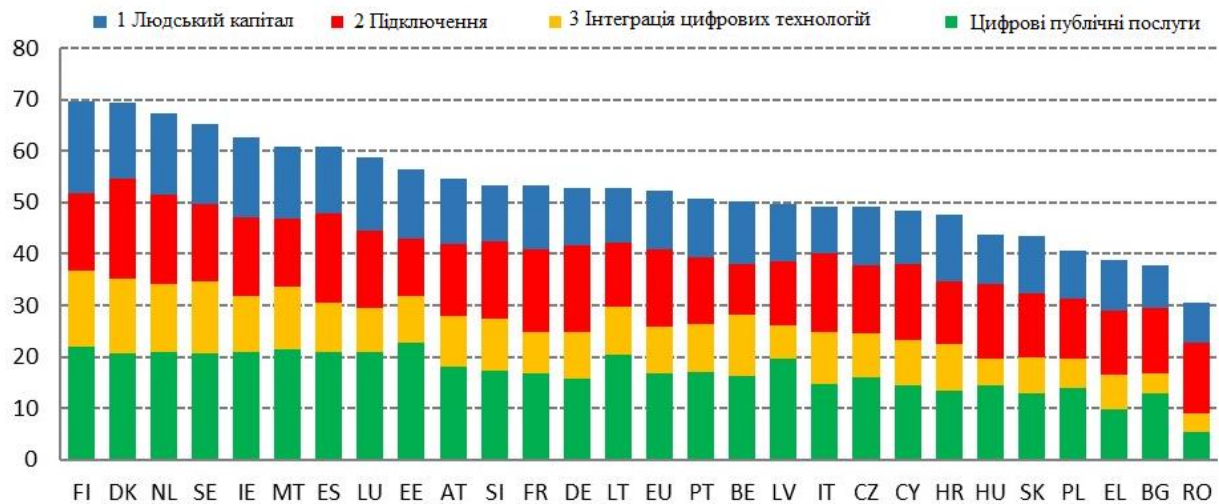

Рис. 2.8. Розподіл країн Євросоюзу за величиною Індексу цифрової економіки й суспільства (DESI) у 2022 р.

Джерело: [8]

Аналіз значень індексів DESI за 2022 р. дозволяє сформулювати узагальнення стосовно розвитку інформаційного суспільства в Євросоюзу у таких 4-ьох сферах [24].

1) Цифрові навички. У сфері цифрових навичок лише 54% людей мають принаймні базові цифрові навички, але 87% людей користуються Інтернетом принаймні раз на тиждень (на 1% більше, ніж минулого року). Дорожня карта цифрового десятиліття спрямована на те, щоб до 2030 року принаймні 80% населення мали принаймні базові цифрові навички. Очікування щодо збільшення використання цифрових інструментів і сприяння розвитку цифрової грамотності під час пандемії залишаються невиправданими. Є докази того, що доступу до Інтернету недостатньо, щоб отримати потрібні навички та максимально використати цифрові інструменти. Фінляндія, Нідерланди, Ірландія та Швеція мають найвищий рівень компетентності, але є значні відмінності між Румунією та Болгарією. У той же час більшість робочих місць сьогодні вимагають від базових до поглиблених цифрових навичок.

2) Підключення. Дані про зв'язок показують, що хоча ЄС повністю охоплює базову широкопasmову інфраструктуру, 70% домогосподарств

можуть скористатися фіксованими VHCN (мережами дуже високої пропускної спроможності), які пропонують гігабітні швидкості. Це на 10% більше, ніж у попередньому році. попереду. 50% зараз охоплено оптоволоконними мережами (FTTP), порівняно з 43% минулого року. Незважаючи на те, що в 2022 році було досягнуто певного прогресу, у багатьох державах-членах залишаються значні відмінності між містом і селом. Мальта, Люксембург, Данія, Іспанія, Латвія, Нідерланди та Португалія є найбільш просунутими країнами-членами щодо загального охоплення VHCN (усі з охопленням понад 90% домогосподарств), тоді як Греція. Це стосується лише 1 з 5 осіб. Доступ домашніх справ до VHCN. У 2022 році покриття 5G у житлових приміщеннях значно зросло з 14% у попередньому році до 66%, досягнувши дуже високих рівнів у таких країнах, як Італія, Данія, Нідерланди та Німеччина. Однак, залежно від використовуваного діапазону спектру, існують різні рівні продуктивності для швидкості та ємності. Дорожня карта цифрового десятиліття встановлює мету охопити всіх кінцевих користувачів у фіксованих місцях (таких як будинки та підприємства) гігабітними мережами та всі густонаселені райони високошвидкісними бездротовими мережами нового покоління до 2030 року. Продуктивність принаймні еквівалентна 5G.

3) Інтеграція цифрових технологій. Що стосується цифрового залучення, останні дані показують, що лише 55% МСП мали принаймні базовий рівень впровадження цифрових технологій у 2022 році, з великими відмінностями між державами-членами (86% у Швеції, 86% у Фінляндії проти 82% у Болгарії, і 22 % в Румунії). Щоб досягти цілей цифрового десятиліття, щонайменше 90% малих і середніх підприємств у ЄС повинні мати базовий рівень цифрової потужності до 2030 року. Фундаментальна цифрова потужність означає, що компанія використовує принаймні 4 із 12 обраних цифрових технологій, включаючи використання хмари, програмне забезпечення для планування ресурсів підприємства, штучний інтелект, соціальні мережі та онлайн-продажі.). Хоча є докази того, що бізнес стає все

більш цифровим, впровадження передових цифрових технологій залишається низьким і залежить від технології. У той час як у 2021 році 34% компаній ЄС використовували хмарні обчислення, застосування аналітики великих даних і технологій ШІ залишається набагато обмеженішим. Лише 8% компаній ЄС використовують ШІ (2022 р.) і 14% великих даних (2022 р.). Згідно з політичним консенсусом на шляху до Цифрового десятиліття, принаймні 75% компаній мають перейти на технології ШІ, хмари або великих даних до 2030 року.

4) Цифрові державні послуги. У сфері цифрових державних послуг DESI відстежує онлайн-надання державних послуг і керує кожним кроком основних послуг (наприклад, реєстрація або зміна запису на прийом до лікарні, оскарження судового рішення, подання заявки на екологічний дозвіл і проведення ділових операцій). (запуск і т.д.) можна повністю обробити онлайн і доступний на міжнародному рівні. Рейтинги (які вимірюють, наскільки повно послуга надається онлайн) досягли 75 зі 100 для цифрових державних послуг для громадян і 82 зі 100 для підприємств. Естонія, Данія, Фінляндія та Мальта мають найвищі бали за цифрові державні послуги в DESI, тоді як Румунія та Греція мають найнижчі бали. Перехід до цифрового десятиліття ставить перед собою мету зробити всі основні державні послуги повністю доступними онлайн для громадян і компаній до 2030 року. Незважаючи на прогрес, існує значний простір для покращення доступності транскордонних цифрових публічних послуг порівняно з наданням цифрових послуг усередині країни. У державних послугах транскордонні послуги набирають на 13 балів нижчі для громадян і на 14 балів нижчі для бізнес-послуг.

2.3. Емпірична оцінка впливу процесів інформатизації на економічне зростання

Формування інформаційного суспільства в країнах Європи та в Україні є принципово новою моделлю, покликаною замінити економіку експлуатації та знищення природи, економіку сліпого прагнення людини до максимального прибутку. Його важливою основою є прагнення задовольняти власні потреби таким чином, щоб не завдавати шкоди навколишньому середовищу і водночас сприяти його відтворенню. Розвиток інформаційного суспільства спрямований на задоволення потреб найвищого рівня, таких як самореалізація людини, розвиток її духовної особистості.

Україна має великий потенціал для побудови інформаційного суспільства, і про це особливо свідчать дані ООН. Україна має один із найвищих освітніх стандартів у світі (98%) та потужний науковий потенціал для застосування комплексних прикладних і фундаментальних досліджень. Датується 1952 роком В Україні створено третій після США та Великої Британії комп'ютер у світі, створено всесвітньо відому школу комп'ютерної техніки та кібернетики.

Проте за роки незалежності Україна не змогла скористатися цими перевагами, що відобразилося на показниках розвитку інформаційного суспільства та економіки знань. На рисунку 2.1 у таблиці наведено результати аналізу рівня освіти інформаційного суспільства України та економіки знань за цими показниками, а також значення індексу економіки знань (knowledge economy index). - KEI) для великих країн і України.

Як видно з таблиці, Україна посідає 56 місце за індексом економіки знань. Це пов'язано з низьким індексом інституційної системи та дещо вищим індексом інновацій порівняно з великими країнами, який на два ранги нижче. Сьогодні технічний прогрес став важливим рушієм соціально-економічного розвитку суспільства, тому ефективний розвиток інформаційного суспільства та управління проектами знань значною мірою залежить від економічних факторів, наприклад рівня «технологічної

готовності» України. залежний. Перш за все, це стосується здатності нації використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), розвиток яких має значний побічний вплив на інші сектори економіки і тим самим сприяє процвітанню та економічному зростанню. Незважаючи на те, що український уряд протягом багатьох років робить розвиток ІКТ та підвищення конкурентоспроможності країни пріоритетним напрямом національної політики, його оцінка швидкості реалізації заходів ІКТ та загальних показників конкурентоспроможності залишається низькою.

Таблиця 2.1

Значення величин індексів ІКТ, економіки знань та інших показників формування інформаційного суспільства в країнах світу у 2022 р.

Рейтинг (економіки знань)	Країна	Індекс економіки знань	Індекс розвитку ІКТ	Індекс інновації	Індекс знань	Індекс освіти	Індекс інституційного режиму
1	Швеція	9,430	9,490	9,740	9,380	8,920	9,580
2	Фінляндія	9,330	9,220	9,660	9,220	8,770	9,650
3	Данія	9,160	8,880	9,490	9,000	8,630	9,630
4	Нідерланди	9,110	9,450	9,460	9,220	8,750	8,790
5	Норвегія	9,110	8,530	9,010	8,990	9,430	9,470
56	Україна	5,730	4,960	5,760	6,330	8,260	3,950

Джерело: узагальнено автором

Як видно з таблиці, Україна посідає 56 місце за індексом економіки знань. Це пов'язано з низьким індексом інституційної системи та дещо вищим індексом інновацій порівняно з великими країнами, який на два ранги нижче. Сьогодні технічний прогрес став важливим рушієм соціально-економічного розвитку суспільства, тому ефективний розвиток інформаційного суспільства та управління проектами знань значною мірою залежить від економічних факторів, таких як рівень «технологічної готовності» України. Перш за все, це стосується здатності нації використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ), розвиток яких має значний побічний вплив на інші сектори економіки і тим самим сприяє процвітанню та економічному зростанню. Незважаючи на те,

що уряд України протягом багатьох років робить розвиток ІКТ та підвищення конкурентоспроможності країни пріоритетним напрямом національної політики, його оцінка швидкості реалізації заходів ІКТ та загальних показників конкурентоспроможності залишається низькою.

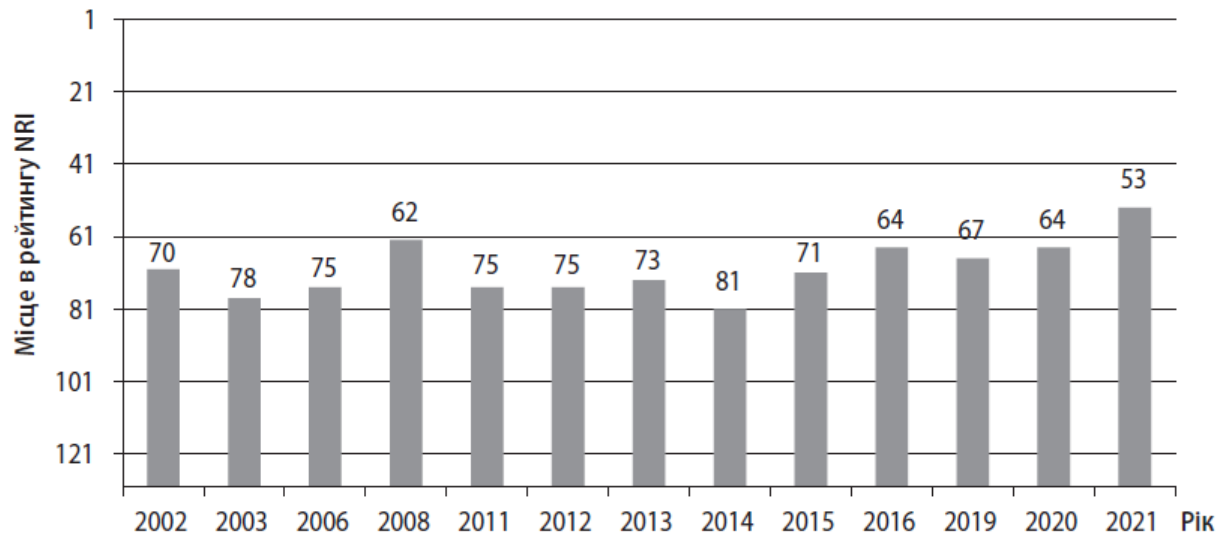

Рис. 2.9. Динаміка місця України у рейтингу NRI у 2002–2021 рр.

Джерело: побудовано за даними [18].

З метою емпіричного дослідження впливу ступеня розвитку інформаційного суспільства в ЄС та Україні на показники економічного зростання рекомендовано розрахувати коефіцієнт кореляції. Таким чином, виявлено високий ступінь кореляційної залежності між значеннями різних міжнародних індикаторів економічного розвитку та інформаційного суспільства, визначених різними методами. На рисунку 2.10 представлена модель кореляційної залежності між Індексом готовності мережі (NRI) та Індексом глобальної конкурентоспроможності на основі даних 2020-2021 років. Значення коефіцієнта кореляції на рівні 0,98 свідчить про високий і тісний прямий зв'язок між цими двома показниками.

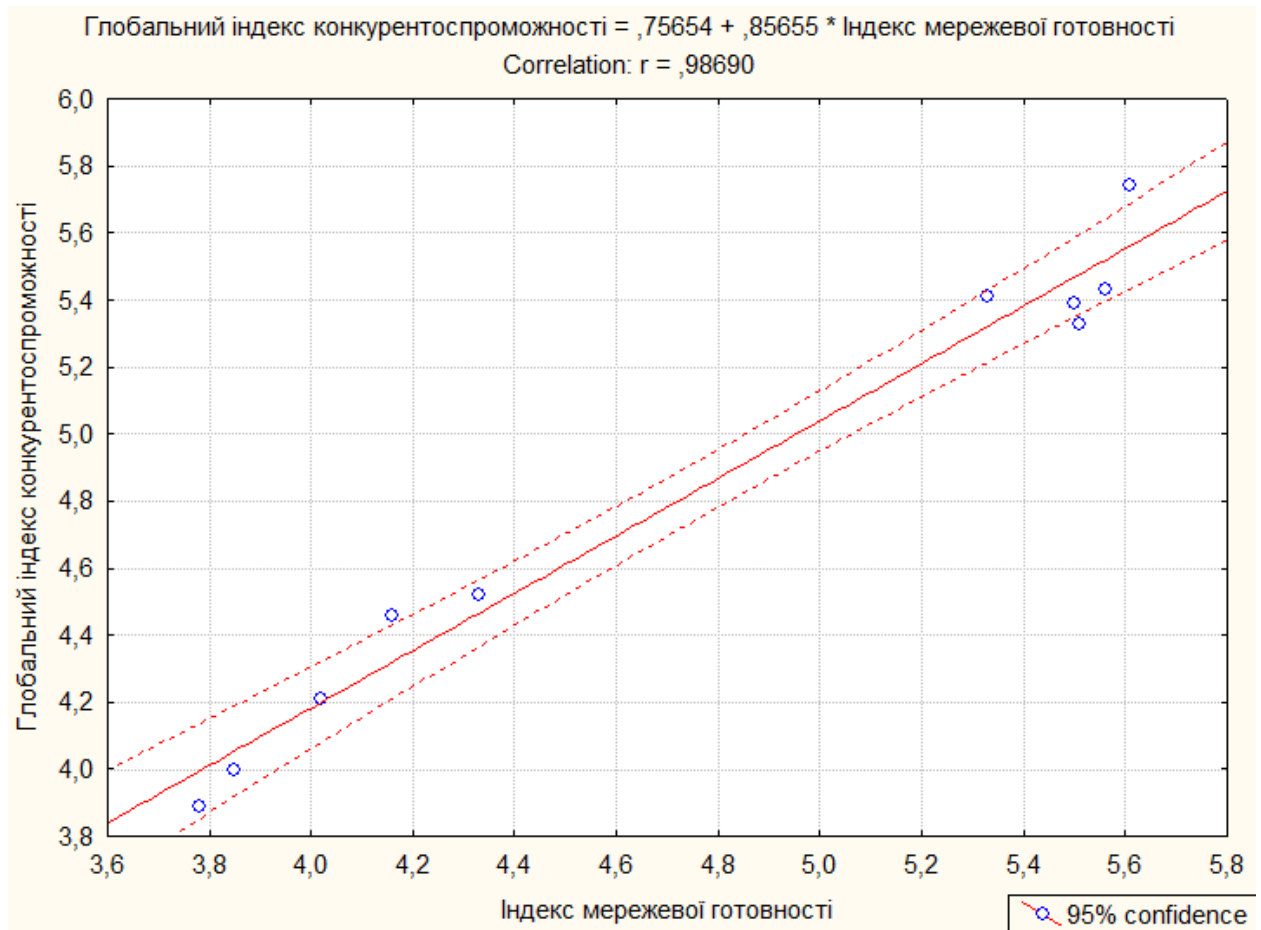

Рис. 2.10. Модель залежності індексу мережевої готовності (NRI) від величини індексу глобального конкурентоспроможності

Джерело: побудовано автором

Проаналізовано вплив рівня розвитку інформаційного суспільства і економіки знань на рівень конкурентоспроможності країн з різним рівнем економічного розвитку: Канади, США, Польщі, Швейцарії, України, Великої Британії, Чехії, Німеччини, Молдови), дані за 2021-2022 роки були проаналізовані щодо Індексу готовності до мережі, Індексу економіки знань, Індексу глобальної конкурентоспроможності та Індексу глобальних інновацій.

За допомогою прикладного пакету Statistica 12.0 вихідні дані імпортовано у файл із чотирма змінними для подальших розрахунків. До списку змінних аналізу додано п'яту змінну «Тип країни» (рис. 2.11), яка кодується відповідно до таких текстових значень: країни Центральної та

Східної Європи, постсоціалістичні країни (Молдова, Україна), розвинена економіка.

Індекси розвитку інформаційного суспільства (2021-2022 рр.)					
	1 Тип країни	2 Індекс мережевої готовності	3 Глобальний інноваційний індекс	4 Індекс економіки знань	5 Індекс конкурентоспроможності
Швейцарія	Країна з розвинутою економікою	5.61	68,20	8,87	5,70
США	Країна з розвинутою економікою	5.56	57,70	8,77	5,40
Канада	Країна з розвинутою економікою	5.51	56,90	8,92	5,30
Польща	Країна центральної Європи	4.16	40,40	7,41	4,50
Україна	Країна постсоціалістична	3.85	36,10	5,73	4,00
Великобританія	Країна з розвинутою економікою	5.50	61,20	8,76	5,40
Німеччина	Країна з розвинутою економікою	5.32	56,20	8,90	5,40
Чехія	Країна центральної Європи	4.33	49,70	8,14	4,50
Молдова	Країна постсоціалістична	3.78	39,20	4,92	3,90

Рис. 2.11. Вхідні дані для емпіричного дослідження у пакеті Statistica 12.0

Джерело: побудовано автором

На основі вхідних даних були проведені наступні типи емпіричних розрахунків:

1) Кореляційний аналіз (рис. 2.12). Як показують розрахунки, індекс конкурентоспроможності дуже сильно корелює (значний результат) зі значенням індексу мережевої готовності (характеристика інформаційного суспільства) ($r = 0,99$) та глобального індексу інновацій ($r = 0,96$) та індекс економіки знань ($r = 0,93$). Індекс економіки знань тісно пов'язаний зі значеннями індексу конкурентоспроможності та індексу мережевої готовності. Це означає, що сьогодні лише такі економіки можуть залишатися конкурентоспроможними на основі сучасних ІКТ, які дозволяють їм ефективно та швидко поширювати інформацію та здобувати нові знання, які згодом трансформуються в інновації.

Correlations (Правильно.sta) Marked correlations are significant at $p < ,05000$ N=10 (Casewise deletion of missing data)						
Variable	Means	Std.Dev.	Індекс мережевої готовності	Глобальний інноваційний індекс	Індекс економіки знань	Індекс конкурентоздатності
Індекс мережевої готовності	4,76400	0,79352	1,000	0,949	0,907	0,985
Глобальний інноваційний індекс	50,35000	11,30047	0,949	1,000	0,884	0,957
Індекс економіки знань	7,62000	1,56614	0,907	0,884	1,000	0,930
Індекс конкурентоздатності	4,83000	0,67667	0,985	0,957	0,930	1,000

Рис. 2.12. Отримані результати кореляційного аналізу (std.dev – стандартне відхилення, means – середнє значення)

Джерело: побудовано автором

2) Порівняння величини індексів економіки знань. Для проведення такого порівняння індексів був використаний t-критерій Стюдента для незалежних групувань. Отримані результати порівнянь аналізованих за всіма індексами країн подані на рис. 2.13-2.14.

T-tests; Grouping: Тип країни (Правильно.sta) Group 1: Країна з розвинутою економікою Group 2: Країна центральної Європи								
Variable	Mean Країна з розвинутою економікою	Mean Країна центральної Європи	t-value	p	Valid N Країна з розвинутою економікою	Valid N Країна центральної Європи	Std.Dev. Країна з розвинутою економікою	Std.Dev. Країна центральної Європи
Індекс мережевої готовності	5,500	4,245	13,400	0,000041	5	2	0,110	0,120
Глобальний інноваційний індекс	60,040	45,050	3,371	0,019872	5	2	4,950	6,576
Індекс економіки знань	8,844	7,775	5,318	0,003144	5	2	0,074	0,516
Індекс конкурентоспроможності	5,440	4,500	8,283	0,000419	5	2	0,152	0,000

Рис. 2.13. Порівняння держав з розвинутою економікою та держав ЦСЄ (p – рівень значущості оцінки параметрів, t-value – значення t-критерія, valid N – кількість порівнюваних держав, std.dev – стандартне відхилення)

Джерело: побудовано автором

Як видно з наведених вище розрахунків, майже всі показники відрізняються між економічно розвиненими країнами та країнами ЦСЄ, але найбільш вагомим результатом є індекс готовності мережі ($p = 0,0000412$).

Потім ми порівняли постсоціалістичні країни (Молдову, Україну) з країнами Центральної та Східної Європи. Як свідчать отримані результати

розрахунків (рис. 2.14), показники Чехії та Польщі відрізняються лише за трьома з чотирьох показників (без урахування глобального індексу інновацій) порівняно з Молдовою та Україною, і на незначну величину. з Розвиток цих країн і інноваційний клімат, який там панує.

T-tests; Grouping: Тип країни (Правильно.sta)								
Group 1: Країна з розвинутою економікою								
Group 2: Країна центральної Європи								
Variable	Mean Країна з розвинутою економікою	Mean Країна центральної Європи	t-value	p	Valid N Країна з розвинутою економікою	Valid N Країна центральної Європи	Std.Dev. Країна з розвинутою економікою	Std.Dev. Країна центральної Європи
Індекс мережевої готовності	5,500	4,245	13,400	0,000041	5	2	0,110	0,120
Глобальний інноваційний індекс	60,040	45,050	3,371	0,019872	5	2	4,950	6,576
Індекс економіки знань	8,844	7,775	5,318	0,003144	5	2	0,074	0,516
Індекс конкурентоспроможності	5,440	4,500	8,283	0,000419	5	2	0,152	0,000

Рис. 2.14. Порівняння країн постсоціалістичної групи (Молдова, Україна) з державами Центрально-Східної Європи (t-value – значення t-критерія, p – рівень значущості оцінки параметрів, std.dev – стандартне відхилення, valid N – кількість порівнюваних країн)

Джерело: побудовано автором

Також порівнювалися країни з розвиненою економікою та постсоціалістичні країни (Молдова, Україна) (рис. 2.15), з результатами високої значущості для всіх показників. Це дозволяє стверджувати, що показники постсоціалістичних країн (України та Молдови) значно нижчі за показники країн з розвинутою економікою.

T-tests; Grouping: Тип країни (Правильно.sta)								
Group 1: Країна з розвинутою економікою								
Group 2: Україна, Молдова								
Variable	Mean Країна з розвинутою економікою	Mean Україна, Молдова	t-value	p	Valid N Країна з розвинутою економікою	Valid N Україна, Молдова	Std.Dev. Країна з розвинутою економікою	Std.Dev. Україна, Молдова
Індекс мережевої готовності	5,500	3,883	19,333	0,000001	5	3	0,110	0,123
Глобальний інноваційний індекс	60,040	37,733	7,377	0,000318	5	3	4,950	1,557
Індекс економіки знань	8,844	5,477	16,165	0,000004	5	3	0,074	0,483
Індекс конкурентоспроможності	5,440	4,033	12,670	0,000015	5	3	0,152	0,153

Рис. 2.15. Порівняння держав з розвинутою економікою та постсоціалістичних країн (Україна, Молдова) (t-value – значення t-критерія, p – рівень значущості оцінки параметрів, std.dev – стандартне відхилення, valid N – кількість порівнюваних країн)

Джерело: побудовано автором

Отже, проаналізувавши наведені вище показники розвитку інформаційного суспільства та економіки знань, можна зробити висновок, що уряд України має докласти великих зусиль для побудови інформаційного суспільства та економіки знань в Україні. Результати розрахунків свідчать про те, що економіка знань та інформаційне суспільство України перебуває на початковому етапі розвитку, про що свідчить низький індекс розвитку та щорічні тенденції зростання.

Висновки до розділу

1. Перспективи подальшого економічного зростання в Європі залежать від комплексу протилежних зовнішніх факторів, включаючи вторгнення росії в Україну, підвищення процентних ставок для стримування інфляції, триваючий вплив пандемії та переривання або зрив Китаєм певних економічних процесів у процесі комбінації ланцюга поставок. Багатьом європейським країнам доведеться підтримувати жорстку фіскальну та монетарну політику, щоб контролювати інфляцію та усунути вразливість до боргу. Тому найближчим часом у багатьох країнах ЄС очікується подальше зростання. Тим не менш, ці заходи продовжуватимуть обтяжувати економічну діяльність, особливо у чутливих секторах економіки. Виклики, які стоять перед європейською економікою, величезні, а погіршення економічних показників вказує на нові виклики. Але завдяки виваженій політиці та спільним багатостороннім зусиллям Європа може досягти більш потужного та сталішого зростання.

2. Проаналізувавши досвід країн Європейського Союзу, можна дійти висновку, що створення єдиного європейського інформаційного простору можливе лише в рамках реалізації чітко визначених і загальноприйнятих алгоритмів поведінки. Те саме стосується реалізації програм і стратегій, що враховують вікові та гендерні аспекти розвитку інформаційного середовища. Що стосується розвитку використання Інтернету, то можна зосередитися на трьох розвинених країнах: Великій Британії, Німеччині та Франції. На їхніх

прикладах пояснимо, як потрібно формувати модель національної інформаційної політики, які існують стратегії та програми взаємодії держави та суспільства, як європейським країнам розробляти нормативно-правові акти та програми в інформаційному секторі, було проаналізовано діючу законодавчу базу та рівень кібербезпеки.

3. Щоб шлях до формування інформаційного суспільства та економіки знань був успішним, для створення сприятливого середовища для більш ефективного управління проектами поглиблення інформатизації в Україні необхідно виконати такі умови повинно бути:

- Значне підвищення рівня використання інформаційно-комп'ютерних технологій у всіх сферах суспільного життя, особливо в державному секторі.

- Широке використання сучасних інструментів, інноваційних моделей економічного розвитку та зростання, перевірених у реальних умовах.

- Формування принципово нових перспектив в українському суспільстві, розвиток сучасної інноваційної культури на всіх рівнях управління різними проектами.

- Популяризація та широке поширення використання Інтернету в дошкільних, середніх та вищих навчальних закладах.

- Удосконалити законодавчу базу, що регулює використання та впровадження ІКТ.

Після комплексної реалізації всіх вищезазначених вимог рекомендується розробити власну стратегію розвитку інформаційного суспільства та економіки знань. Це має мати відповідну підтримку з боку держави, особливо керівництва уряду.

РОЗДІЛ 3 ПРІОРИТЕТНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В ЄВРОПІ

3.1. Перспективні вектори розвитку інформаційного суспільства у контексті економічного зростання в Європі

Створення інформаційного суспільства є важливим пріоритетом розвитку Європейського співтовариства на наступне десятиліття. У цьому контексті сьогодні формування «внутрішнього цифрового ринку» є одним із напрямів розвитку ЄС та подальшого розвитку та формування цифрових можливостей суспільства завдяки «підтримці медіа та цифрової культури». Зокрема, інформація щодо аудіовізуальних медіа-сервісів та збереження культурної спадщини. Європейське інформаційне суспільство безсумнівно виграє від Єдиного цифрового ринку, будуючи розумніші міста та покращуючи доступ до електронної охорони здоров'я, електронного урядування та цифрових навичок. Це також уможливить процес формування європейського цифрового суспільства [5].

Враховуючи негативні аспекти інформаційної політики та інформації, Європейський Союз розробляє конкретні превентивні заходи на майбутнє. Наприклад, 18 березня 2019 року запрацювала система швидкого сповіщення про дезінформацію, в якій брали участь як Європейська комісія, так і країни Європейського Союзу. Робоча група зі стратегічних комунікацій (StratCom) працює над проблемою виявлення дезінформації на рівні Європейського Союзу [20]. Для координації реагування використовуватиметься Європейська система оповіщення про дезінформацію. На думку Єврокомісії, ця система виконуватиме три нові основні функції: Якщо хтось із учасників системи виявляє кампанію з дезінформації, система негайно повідомляє про це всім іншим. Розкриття методів і тенденцій поширення дезінформації. Формування скоординованої реакції щодо протидії обігу контрафактної продукції та обмін досвідом щодо того, які заходи є найбільш ефективними у боротьбі з дезінформацією [97].

Перспективним напрямком розвитку інформаційного суспільства в Євросоюзі є подальший розвиток інформаційно-правових систем і баз даних ЄС, які на сьогодні є найдосконалішими у світі як за технічним оснащенням, так і за обслуговуванням. Служби та інституції, які забезпечують реалізацію розвідувальної діяльності Європейського Союзу, також покращать свою діяльність у майбутньому. Основні поліграфічні установи в ЄС включають: «Повідомлення Європейського суду». ``Офіційний журнал Європейських співтовариств"; повну інформацію щодо всіх рішень, дій та пропозицій Комісії можна знайти в Бюлетені COM (документ COM). Інформацію про діяльність Європейського парламенту можна знайти в «Повідомленнях Європейського парламенту» та в додатку до Офіційного вісника «Дебати в Європейському парламенті». Інформаційні послуги ЄС включають: Центр європейської інформації. Інформаційний пункт євро. "Європейська громадська видавнича організація"; Система "Європраво" (EURO-Jus); Європейська складська бібліотека (European Warehouse Library); Європейський центр документації. EUROBASE — одна з європейських баз даних, що регулює міжнародний обмін інформацією. На додаток до різноманітних інформаційних систем, які безпосередньо організовує та керує ЄС, існують також неформальні системи для поширення інформації та документів Союзу, створені державами-членами, комерційними та науковими установами та організаціями [2, с.34-41].

Звертаючись до Internet World Stats, ми можемо проаналізувати рейтинг «10 найкращих європейських країн з найрозвинутішим рівнем використання Інтернету» (рис. 3.1) [14].

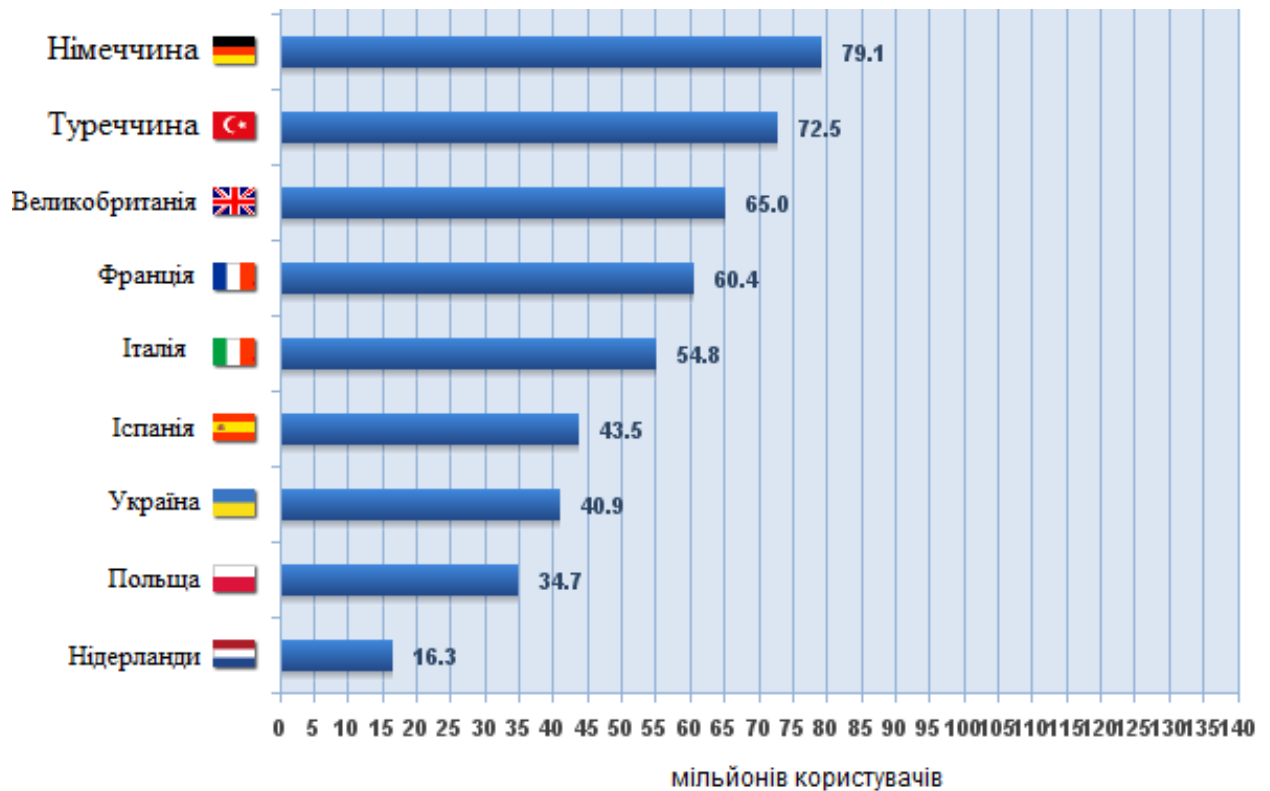

Рис. 3.1. Розподіл країн Європи за найбільшою чисельністю користувачів Інтернету у 2022 р.

Джерело: [14]

Аналіз наведених вище даних показує, що Німеччина посідає перше місце за рівнем використання Інтернету з 79,1%, за нею йдуть Великобританія з 65,0% і Франція з 60,4%.

У Європі 200 мільйонів домогосподарств вже мають доступ до послуг FTTH/V. Згідно з нещодавнім дослідженням, проведеним на замовлення Європейської ради FTTH, очікується, що протягом наступних п'яти років ця кількість зросте більш ніж на 50% до понад 300 мільйонів домогосподарств. Нові цифри були оголошені на щорічних загальних зборах у Відні разом із опитуванням щодо кількості абонентів оптоволокна та сільських районів [14].

Про це свідчить останнє опитування Idate міськради станом на вересень 2021 року. Майже 198,4 мільйона домогосподарств підключилися до FTTH або FTTB, порівняно зі 176,3 мільйонами домогосподарств минулого року. Зростання в порівнянні з минулим роком відбулося за рахунок Франції (+4,3

мільйона), Сполученого Королівства (+3,4 мільйона), Німеччини (+2,4 мільйона) та Італії (+1,5 мільйона), усі з яких мають потужні мідні мережі. перешкода для мережі. Додавання оптичного волокна. Надані дані охоплюють 39 європейських країн і охоплюють 57% усіх домогосподарств у регіоні, що на 4,5% більше, ніж рік тому. У ЄС-27 та Великобританії охоплено 48,5% будинків, що на 4,6% більше, ніж у попередньому році [8].

Кількість абонентів оптоволоконної мережі досягла 96 мільйонів. Найшвидше зростаючими ринками з точки зору нових абонентів були Франція (+3,8 мільйона), Іспанія (+1,2 мільйона), Румунія (+1 мільйон), Італія (+820 000) і Велика Британія (+760 000). 5000 осіб). Загалом 48,5% домогосподарств, які мають право на послуги оптоволоконна, фактично підписалися на цю послугу, збільшивши проникнення мережі на 3,6%. У ЄС і Великобританії охоплення становило 52,4%, що на 5,6% більше, ніж минулого року.

На альтернативних операторів продовжує припадати більшість (57%) покриття FTTH/N, причому на постійних операторів припадає 39%, а на муніципалітети та комунальні служби – 4%. Загалом, розширення волоконної оптики значно прискорюється, з твердою метою охопити як міські, так і сільські райони, кажуть дослідники.

Idaten також оновив свій п'ятирічний прогноз щодо ринку FTTH/V. У 2027 році очікується будівництво 199 мільйонів будинків у регіоні ЄС і Великобританії, а також 309 мільйонів будинків у європейському регіоні з 39 країн. Очікується, що протягом того ж періоду кількість абонентів досягне 124 мільйонів і 190 мільйонів відповідно, з рівнем проникнення в мережу понад 62 відсотки в ЄС і Великобританії і більше 61 відсотка в 39 країнах Європи [14].

Інтернет речей (IoT) на європейському ринку охорони здоров'я розвивається за компонентами (системи, медичні пристрої та програмне забезпечення, послуги), за кінцевим користувачем (лікарні, хірургічні центри та клініки, клінічні дослідницькі інститути, урядові та оборонні агенції,

дослідження та діагностичні дослідження, розташування), за застосуванням (телемедицина, клінічні операції та керування робочим процесом, підключена візуалізація, стаціонарний моніторинг, управління ліками та інші програми) та за географією. Одним із основних пріоритетних напрямків розвитку інформаційного суспільства в Європі є розвиток Інтернету речей (IoT). Особливо важливі такі розробки у сферах медицини та охорони здоров'я. Європейський Інтернет речей (IoT) вже активно впроваджується на ринку охорони здоров'я в таких сферах:

- За компонентами (медичні прилади, системи та програмне забезпечення, послуги).
- Кінцевими споживачами (лікарні, хірургічні центри та клініки, клінічні дослідницькі установи, державні та оборонні установи, дослідницькі та діагностичні лабораторії).
- Через програми (телемедицина), управління клінічними процедурами та робочими процесами, мережева візуалізація, стаціонарний моніторинг, управління ліками та інші програми).
- За географією.

Європейський ринок охорони здоров'я Інтернету речей (IoT) зростає на 28,25% протягом прогнозованого періоду. Прогнозним періодом, визначеним експертами Євростату, є 2022-2026 роки. Зниження цін на медичне обслуговування пацієнтів, розвиток штучного інтелекту в охороні здоров'я та збільшення фінансування рішень ІОТ в охороні здоров'я є одними з факторів, що рухають європейський ринок охорони здоров'я Інтернету речей (IoT) (рис. 3.2). У лікарнях і клініках мобільні пристрої, такі як смартфони та планшети, тепер безперервно підключаються до медичного обладнання, що дозволяє контролювати стан здоров'я пацієнтів у реальному часі. Окрім того, ІОТ в охороні здоров'я забезпечує підключене зображення, що підтримує обмін відповідними медичними діагностичними інформаційними даними між пацієнтами та лікарями, зокрема: В. Результати КТ, результати магнітно-резонансної томографії, артеріальний тиск та інші фізичні параметри. Проте

брак зв'язку та взаємодії залишається найбільшою перешкодою для зростання ринку. Серед провідних компаній у регіоні – Cisco Systems Inc., St. Jude Medical Inc. (придбана Abbott Laboratories), Intel Corporation, IBM Corporation, Microsoft Corporation, Koninklijke Philips NV, Apple Inc., Medtronic Inc., Qualcomm Incorporated, Sap This Se., GE Healthcare, Google Inc., Honeywell Life Care Solutions, Stanley Healthcare, Proteus Digital Health, Inc. [14].

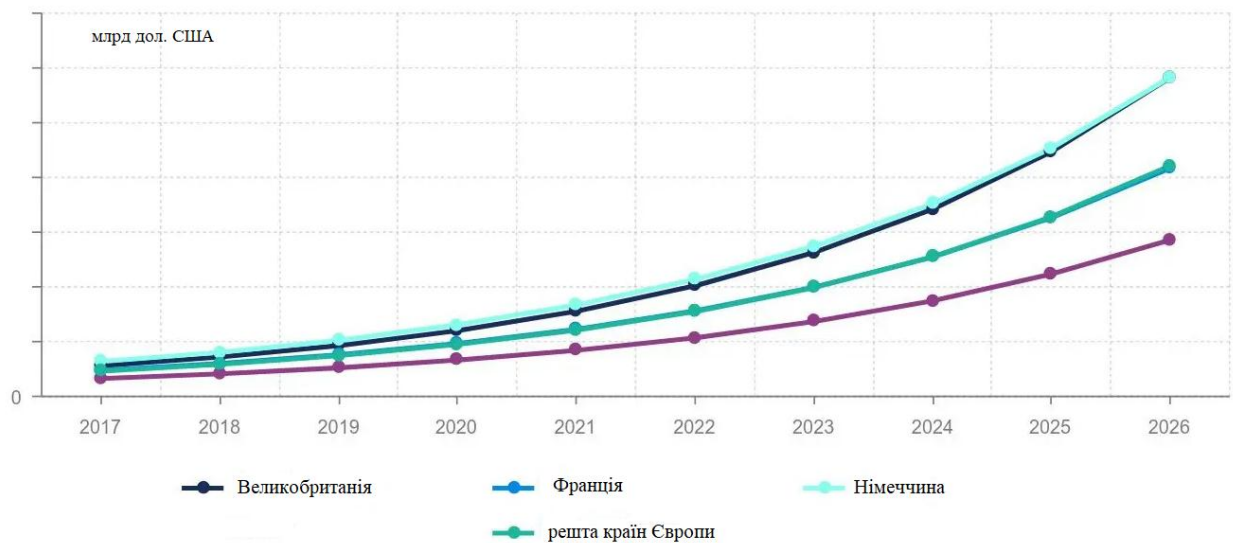

Рис. 3.2. Прогнозні оцінки розвитку Інтернету речей (IoT) в Європі до 2026 р., млрд дол. США (2017-2022 рр. – фактичні дані, 2023-2026 рр. – прогноз)

Джерело: [8]

Слід підкреслити, що досягнення мети ЄС щодо побудови інформаційного суспільства та єдиного європейського інформаційного простору також залежить від регіональних особливостей розвитку країн-членів ЄС. Як європейський лідер у розвитку інформаційного суспільства та впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій, Німеччина зіткнулася з високим рівнем кіберзлочинності, навмисного втручання в роботу критично важливих служб, промислового шпигунства та інших шкідливих дій у 2010 році. Кіберпростір – це місце, де формується цифрове суспільство. Німеччина висловила намір захистити націю та зробити це

обов'язком громадян на національному рівні. У 2008 році влада надала громадянам Німеччини компакт-диски, які вони могли використовувати для видалення шкідливих вірусів зі своїх комп'ютерів та інших пристроїв. Уже в 2011 році уряд запровадив більш цілеспрямований і системний підхід і опублікував перше видання документа «Німецька стратегія кібербезпеки» [22]. Важливо, що цей документ визначає взаємозв'язок між розвитком ІКТ та економічним і соціальним зростанням країни.

Національна стратегія кібербезпеки Німеччини визначає кілька стратегічних цілей і напрямків для успішної боротьби з кіберзагрозами [22]:

- Захист ІТ-систем у сфері державного управління шляхом створення єдиної «федеральної мережі».
- Захист критичної інфраструктури та елементів ІТ-системи.
- Створення Національної ради з кібербезпеки для посилення співпраці між організаціями приватного та державного секторів.
- Створення національного центру кіберреагування, спрямованого на реагування на інциденти в цій сфері та захист систем і даних.
- Розробка та створення надійних ІТ-продуктів з використанням інновацій.
- Розвивати активну міжнародну співпрацю для координації діяльності з кібербезпеки.
- Ефективне використання інструментів державних інституцій, зокрема законодавства щодо боротьби з кіберзлочинністю.
- Підготовка та проведення тренінгів і навчань для персоналу федеральних відомств.

Стратегічна мета федерального уряду полягає в тому, що «інформаційне суспільство в Німеччині повинно стати інформаційним суспільством для всіх», тобто всі громадяни мають доступ до інформації, незалежно від рівня доходу чи інших соціальних критеріїв. Ви матимете можливість активно брати участь. Одним із способів досягнення цієї мети

було запровадження веб-сайту «федерального уряду» як джерела інформації для громадськості [22].

Великобританія також є країною з доволі високими показниками розвитку інформаційного суспільства. Метою інформаційної стратегії цієї країни є «поліпшення конкурентних умов на інформаційному ринку, запровадження ІКТ у державне управління й підвищення ефективності інформаційних послуг». Основні завдання Уряду Великобританії у сфері інформаційно-комунікаційних технологій включають [2]:

- Розвиток систем шляхом прямого використання телекомунікаційних мереж».
- Реалізація проекту Super Janet (Британська інформаційна супермагістраль).
- Створити умови для розвитку інформаційного підприємництва та бізнесу.

В даний час електронний уряд у Великобританії поділяється на три основні служби:

- BusinessLink Service – відповідає за взаємодію з бізнесом (юридичними особами).
- Служба DicertGov – відповідає за взаємодію з фізичними особами (громадянами).
- NHS Choices Service – відповідає за питання, пов'язані зі сектором охорони здоров'я.

Така структура електронного урядування зумовлена тим, що за ці три портали відповідають різні департаменти. Наприклад, DicertGov управляється Департаментом праці та пенсій, BusinessLink – HMRC, а NHS Choices – Департаментом охорони здоров'я.

Основні елементи програми впровадження електронного уряду Великобританії базуються на ключових положеннях Білої книги модернізації уряду («Біла книга, модернізація уряду Великобританії»). Програма називається «Електронне громадянство, електронний бізнес та електронний

уряд». «Стратегічні концепції державних послуг в інформаційну епоху» (електронне громадянство, електронний бізнес, електронний уряд. Стратегічні рамки державних послуг в інформаційну епоху). Основні цілі та завдання цієї програми спрямовані на виявлення та аналіз процесу переходу до державного управління в епоху інформації. Припускається наступне [5]:

- Забезпечити максимальне охоплення населення державними послугами.
- Розширення спектру послуг.
- Визначення переліку та структури послуг для неурядових організацій та загальних споживачів, а також їх реалізація.
- Визначити ряд конкретних заходів для впровадження всіх необхідних змін.
- Радикальні поліпшення у використанні інформації.

Цифрова стратегія була оголошена у Великобританії в 2017 році. У документі визначено сім напрямків для Великобританії щодо розвитку «провідної цифрової економіки світу». Найважливіші з них:

- Цифровий уряд – допомога Великій Британії стати світовим лідером у обслуговуванні свого народу онлайн.
- «Цифровий сектор» - створення в країні умов для формування кращого місця для започаткування та розвитку цифрового бізнесу.
- «Кіберпростір» – створення найбезпечнішого у світі місця для життя та роботи онлайн в країні.

Щоб переконатися, що населення Великобританії не має браку цифрових навичок, уряд Великобританії запропонував можливість безкоштовного навчання за участю приватного сектора, зокрема таких компаній, як Google, Barclays і Lloyds Banking Group [18]. У січні 2020 року Brexit створив інформаційний потік у ЗМІ, інформаційне середовище вже активне (починаючи з референдуму щодо Brexit 23 червня 2016 року). «Карикатури», «фейкові новини» та багато інтерв'ю та статей з'явилися в онлайн- та друкованих виданнях по всьому світу. Однак Велика Британія

успішно побудувала ефективне інформаційне середовище всередині країни, тому вихід із Європейського Союзу не вплине на розвиток інформаційної складової [2].

Третьою країною за інформаційним суспільством та інформаційним індексом є Франція. Завданнями інформаційної політики Франції є реформа інформаційної магістралі, банківського сектору, електронного ринку, реформа інформаційного законодавства, лібералізація комунікацій, сприяння науковим дослідженням у сфері інформаційних продуктів, запобігання комп'ютерній злочинності. та встановлення інформаційної безпеки. система» [7]. У 2013 році уряд Франції опублікував Національний план розвитку широкосмтового зв'язку (France Très Haut Débit), який був оновлений у 2015 році. При цьому відповідальними установами були: На державному рівні — Міністерство економіки та фінансів (Ministère de l'Économie et des Finance, de l'Action et des Comptes publics). Французький регуляторний орган електронного зв'язку та пошти (Autorité de régulation des communications électroniques et des posts, arcep). Цифрове агентство (L'Agence du numérique); Генеральний комітет територіальної рівності (Commissariat Général à l'Egalité des Territoires).

Підсумовуючи, потрібно зазначити, що у 2015 році було прийнято Національну стратегію кібербезпеки для забезпечення високого рівня кібербезпеки у Франції. Ця стратегія спрямована на підтримку цифрової трансформації французького суспільства та реагування на нові виклики, пов'язані з використанням цифрових технологій і відповідними змінами у використанні технологій. загроза. Метою було досягнення п'яти цілей: Публічна інформація, забезпечення надійної протидії кіберзлочинам. Посилити голос Франції на міжнародній арені. Перетворення цифрової безпеки на головну конкурентну перевагу для французьких компаній. Такий зарубіжний досвід є надзвичайно цінним для України, яка постійно стикається із загрозами для кібербезпеки з боку країни-агресора.

3.2. Пріоритетні напрями розвитку інформаційного суспільства в Україні в умовах поглиблення євроінтеграції

В Україні вже стрімко формується певне соціокультурне мережеве середовище та масова аудиторія в Інтернеті, основні характеристики якої будуть схожі на високорозвинені європейські країни. Цей процес диверсифікації аудиторій, формування нових моделей суспільно-політичної діяльності, споживання інформації тощо триває. Динаміка розвитку інформаційного суспільства в Україні за останні роки в цілому позитивна, і цю тенденцію можна вважати постійною. Зокрема, у короткостроковій та середньостроковій перспективі є вагомі підстави вважати, що в нашій країні триватиме повноцінне впровадження Інтернет-технологій і сервісів, злиття традиційних і сучасних медіаформатів на технологічних платформах Інтернету.

Показники розвитку інформаційного суспільства в розвинених країнах ЄС стали еталоном для України. Як видно з даних табл. 3.1, показники готовності мережі України знаходяться на середньоєвропейському рівні, але найбільшим пріоритетом є наближення до основних країн Західної Європи: Німеччини, Великої Британії та Франції.

Таблиця 3.1

Порівняння індикаторів мережевої готовності України та Європи (за групами країн за рівнем економічного розвитку) у 2021 р.

Показник	Значення по Україні	Середні значення за категорією	
		Країни з доходом нижче середнього	Європа
NRI	55,700	40,000	65,450
Користувачі	54,290	37,840	60,830
Управління	58,930	43,380	73,310
Технологія	49,200	33,640	59,780
Вплив	60,400	45,130	67,860

Джерело: складено за [7; 8; 18]

Для наближення України до показників європейських країн з високим рівнем доходів необхідно здійснити комплексні заходи з підготовки мережі за всіма елементами цього показника (рис. 3.1). Більшість проаналізованих показників та міжнародних оцінок розвитку інформаційного суспільства свідчать про зміцнення позицій України в цій сфері у довоєнний період. Враховуючи великий потенціал сектору ІКТ та підтримку його подальшого розвитку, можна очікувати інтенсивного післявоєнного відновлення.

Для реалізації базових засад розвитку інформаційного суспільства в Україні вкрай важливою є реалізація ефективної політики міжнародного співробітництва України та активна безпосередня участь у процесі розвитку глобального інформаційного суспільства. Ця співпраця здійснюється з метою узгодження стратегічного напрямку розвитку інформаційного суспільства, зменшення інформаційної та цифрової нерівності та сприяння реалізації універсального підходу до спільних дій у цьому напрямку.

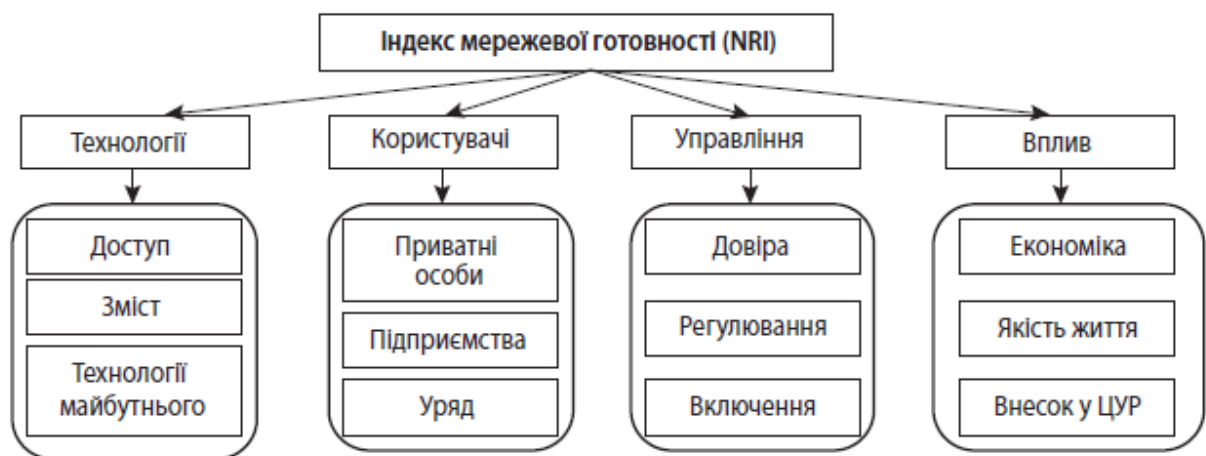

Рис. 3.3. Базові напрями розвитку сфери мережевої готовності України у коротко- та середньостроковій перспективі

Джерело: побудовано за [18]

Стратегічними завданнями, які має вирішити Україна для розвитку інформаційного суспільства, є:

- Орієнтація системи освіти на використання сучасних інформаційних технологій для розвитку всебічної особистості має вирішальне значення для забезпечення розуміння населенням інформації та комп'ютерів.

- Комплексне вдосконалення національної інформаційної інфраструктури України та її інтеграція у світову інфраструктуру.

- Прискорення використання сучасних конкурентоспроможних інформаційних технологій в усіх сферах суспільного життя, зокрема в діяльності суб'єктів державної форми власності та органів місцевого самоврядування.

- Посилення громадської підтримки засобів масової інформації для впровадження новітніх інформаційних технологій шляхом налагодження електронного документування та оцифрування відбувається активне збереження української культурної спадщини.

- Децентралізація та підтримка місцевих і регіональних ініціатив, спрямованих на посилення участі всіх регіонів у створенні суспільства, побудованого навколо інформації.

- Публічне управління, відносини громадянин-держава та електронний зв'язок між державними установами та органами місцевого самоврядування – все це отримує користь від використання інформаційних технологій.

- Покращення законодавства щодо управління інформаційними відносинами, а також покращення ситуації з сучасними інформаційними технологіями.

- Захист особистої приватності та доступності інформації, підтримка демократичних інститутів, захист прав на особисту інформацію та запобігання або зменшення ризиків, пов'язаних з інформаційною дискримінацією.

У сферах економічного зростання та розвитку шляхом досягнення зазначених вище завдань можна досягти таких цілей:

- Підвищення національної конкурентоспроможності шляхом розвитку людського потенціалу у високоінтелектуальних галузях та підвищення

експортного потенціалу інформаційних технологій.

- Сприяти становленню демократичного відкритого суспільства, що гарантує конституційні права громадян щодо участі у суспільному житті та прийнятті рішень органами державної влади та місцевого самоврядування.

За останні роки в Україні прийнято декілька нормативно-правових актів, які стосуються формування інформаційного суспільства та регулювання ними суспільних відносин. Ці закони захищають права інтелектуальної власності на такі ресурси, як публічна інформація, документообіг, відкритий уряд та електронне урядування, а також інформаційна безпека [53, с. 175].

Незважаючи на те, що інфраструктура українського інформаційного суспільства була створена із включенням конкретних об'єктів і тем, які еволюціонували з часом, вона все ще формується політичними, соціально-економічними, ментальними/культурними та іншими унікальними аспектами України. Для досягнення рівня відносин у сучасному інформаційному суспільстві ці особливості мають зазнати істотних змін. Зміни, що є наслідком розвитку інформаційного суспільства, впливають на всі соціальні та культурні інститути, що призводить до принципово різного способу життя для кожного».

Вимоги людини в глобальному інформаційному суспільстві вимагають від неї пошуку шляхів освоєння незнайомого середовища. Rephrase Щоб вирватися з обмеженої території та незвіданого царства життя, ми повинні переміститися у світ доповненого суспільства, де існують зв'язки через кордони та час. Поява інформаційного суспільства змушує людину вступати в абсолютно нові стосунки із зовнішнім світом. Окрім впливу на виробничо-господарські структури, сучасне інформаційне суспільство також впливає на особисте життя людей, що є однією з багатьох причин важливості інформаційних відносин у правовому полі. Швидкий розвиток нових технологій, комунікаційних та інформаційних послуг, ЗМІ та процеси

лібералізації також сприяють цьому процесу для подолання державних монополій на телекомунікаційних ринках [71].

Слід вжити низку заходів, у тому числі: планомірно та системно подолати негативні тенденції становлення інформаційного суспільства в Україні:

1) Прийняття Інформаційного кодексу України, який вимагає: а) визначення внутрішньої структури та ієрархії актів інформаційного права України на рівні правової доктрини; б) прийняти необхідні зміни та доповнення до закону України, що регулює правовідносини (принаймні нову редакцію Основного Закону України «Про інформацію», навіть із внесенням нових змін, у багатьох аспектах все ще застарілих); в) запровадження промислового права, а саме визначення комплексу нормативно-правових актів та розміщення його окремою частиною Кодексу законів України – «Інформаційне право». Ці заходи сприятимуть організації інформаційних відносин в Україні в чіткій ієрархічній структурі єдиної системи понять, норм і законів.

2) Вжити заходів щодо зміни уявлень про сутність і значення розвитку інформаційного суспільства в Україні, продовжити процес механічної технологізації проблем розвитку інформаційного суспільства та створити належні умови для суспільного розвитку, заснованого на знаннях. Ці процеси мають залежати від Президента України та керуватися в рамках програм економічних реформ та Послання Президента України. Зокрема, рекомендується:

- Прийняти Указом Президента України концептуально новий документ, а саме Стратегію формування інформаційного суспільства, що визначає пріоритети розвитку та основні параметри суспільства (надалі пріоритетні напрями переглядатимуться кожні три роки). Новий тип суспільства, конкретні механізми та цілі його реалізації. На плановому та концептуальному рівні стратегія базується на чинному основному законодавстві – Законі України «Про засади розвитку інформаційного

суспільства України» та Національному плані інформатизації його розвитку, безперервності та розвитку. необхідний. /або адаптувати його матеріальні положення. У цій стратегії доцільно визначити план дій та систему заходів за основними напрямками побудови інформаційного суспільства в Україні.

- З метою посилення контролю за реалізацією стратегії доцільно створити при Президентові України Державну раду з питань формування інформаційного суспільства України, до складу якої увійдуть представники органів державної влади. Також увійшли інші представники органів влади, відповідальні за інформатизацію, науковці, представники профільних політичних сил та громадських організацій, зацікавлені у розвитку конкурентоспроможної та принципово нової форми суспільства в Україні.

3) Ініціювати створення європейської спеціалізованої програми в рамках європейського проекту «Східне партнерство», у якій тенденції розвитку інформаційного суспільства, зокрема індикатори (статистичні дані) розвитку держав-членів, буде здійснюватися моніторинг; Порівняно етапи вищевказаних проектів. Це дає змогу адаптуватися до вимог ЄС, принаймні на рівні підходу до створення полів статистичних даних сьогодні.

4) Актуалізація процесу створення та впровадження національної системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства. Бо без цієї системи в Україні не було б основних інструментів для оцінки та моніторингу ситуації у сфері інформаційного суспільства та розвитку ІТ в Україні. Така система має враховувати пропозиції, вже розроблені Державним комітетом з питань науки, інновацій та інформатики України для Держстату України, але також враховуватиме гармонізацію цих показників з відповідними метриками ЄС. Його слід переглянути, враховуючи відповідність. Рівень розвитку інформаційного суспільства.

5) Припинення на основі моральних і матеріальних стимулів «витоку мізків», міжнародної трудової міграції спеціалістів вищого рівня та створення комплексної системи безперервної освіти, а також реформування ринку праці на засадах інновацій та забезпечення його гнучкості на основі

запровадження зворотних і прямих зв'язків між ринком праці та ринками спеціальної підготовки та професійної підготовки (післядипломної освіти).

6) Довгостроковий перегляд державної політики щодо залучення користувачів Інтернету до більш активного соціального життя в інформаційному суспільстві. Окрім традиційних для кожної демократичної держави проблем залучення громадян до роботи систем електронного урядування, існує необхідність об'єктивного збалансування регіонального розподілу кількості користувачів мережі Інтернет з метою підвищення рівня доступу до інформаційної інфраструктури, доступу до сіл і зробити їх використання більш економічним.

7) Розробка конкретних державних механізмів щодо забезпечення стратегічного економічного розвитку в напрямку зменшення фінансового характеру та збільшення питомої ваги інтелектуальних послуг у структурі економіки на основі сучасних наукових знань; збільшення питомої ваги ринкової економіки в секторі ІКТ із відповідним зниженням рівня державних субсидій та протекціоністських заходів; Реалізація фіскальної та податкової політики підтримки розвитку послуг ІКТ.

8) Здійснення процесів дебюрократизації на основі впровадження електронних технологій державного управління. Це зумовлює доцільність організації регулярного діалогу між інститутами громадянського суспільства та органами виконавчої влади шляхом використання сучасних ІКТ.

9) Структурна перебудова системи освіти та суттєве збільшення позабюджетних та бюджетних видатків на освіту в частині, що стосується наукової роботи студентів і викладачів. У перспективі українські університети мають бути перетворені на центри наукових досліджень і технологічних інновацій за кращими західними стандартами, а також позбавлені статусу «національних» університетів та інших вищих навчальних закладів, які цим стандартам не відповідають. і впроваджуються на національному, національному, європейському рівнях і не можуть конкурувати на міжнародних ринках освітніх послуг.

Враховуючи складну демографічну ситуацію, слід залучати старше покоління до використання новітніх інформаційних технологій, особливо Інтернету. Сьогодні лише 3% від загальної кількості користувачів старше 60 років, що реально означає їх усунення від національних процесів розбудови нового суспільства, хоча одним із гасел європейських інформаційних програм було і залишається: « Ні, нікого не залишити ». Як відомо, лише в Україні кількість пенсіонерів становить 13,7 млн осіб, тож майже третина населення країни перебуває поза межами важливих суспільних процесів.

Зауважимо, що ЄС підтримує розвиток пенсіонерів сприяє розвитку інформаційного суспільства під час війни росії проти України. Спеціальний підрозділ Європейської комісії підтримує цифровий і культурний сектор в Україні, допомагаючи українцям підключатися та боротися з дезінформацією. Генеральний директорат комунікаційних мереж, контенту та технологій Європейської Комісії (DG CNECT) підтримує Україну та українців різними акціями. Основною метою цієї роботи є відновлення інфраструктури підключення та забезпечення безперервності роботи. Це підтримує більш широку роботу Єврокомісії у протидії військовій агресії російської федерації [7].

Важливо, щоб біженці, які прибувають до ЄС з України, мали доступ до доступних засобів зв'язку, щоб залишатися на зв'язку з родиною та друзями та отримувати найновішу інформацію. Європейська комісія та Європейський парламент допомогли скоординувати кроки для забезпечення цього з операторами зв'язку ЄС та України. Вони опублікували заяву, в якій окреслили скоординовані зусилля щодо забезпечення та нормалізації доступного або безкоштовного роумінгу та міжнародних дзвінків між Європейським Союзом та Україною. Хоча початкова угода була лише на три місяці, Комісія попросила телекомунікаційних операторів ЄС та України продовжити їхню угоду.

Комісія також уповноважила національного регулятора України брати участь у Раді європейських регуляторів електронних комунікацій (BEREC).

Метою BEREC є ефективне забезпечення однакового застосування законодавчих актів про електронні комунікації в Європі, зокрема шляхом використання декларацій та рекомендацій.

У вересні 2022 року Єврокомісія підписала угоду про приєднання України до програми Digital Europe. Українські компанії, організації й органи державного управління можуть отримати вигоду від програмного фінансування й підтримки в таких сферах, як суперкомп'ютери, штучний інтелект і цифрові навички. Ви можете брати участь у цифрових інноваційних центрах — центральних хабах, які допомагають компаніям динамічно реагувати на цифрові виклики та ставати більш конкурентоспроможними.

Європейська Комісія та Головування Франції в Раді Європейського Союзу організували захід для подальшої підтримки цифрового сектору України в рамках Digital Assembly 2022, який відбувся 21-22 червня 2022 року. технічний центр з постачання обладнання в Україну. Словацький установчий центр скорочує тяганину на кордоні для компаній-постачальників обладнання. Учасники також домовилися забезпечити координацію технічної допомоги на рівні Європейського Союзу. Європейська комісія також запустила EUTech4Ukraine Futurium Community на Digital Assembly. Метою цієї спільноти є об'єднання зацікавлених сторін та обмін інформацією про нові шляхи підтримки українських біженців, компаній та уряду в цифровій сфері.

Мета проекту «Постачання ноутбуків в Україну» — зібрати та доставити ноутбуки, смартфони та ноутбуки до шкіл, лікарень та державних адміністрацій у охоплених війною районах України. Близько 70 000 вчителів зараз потребують ноутбуки, а школам потрібні цифрові пристрої, щоб діти могли навчатися. Крім того, є попит на ноутбуки й пристрої в інших важливих галузях. Організації, компанії й окремі особи в Бельгії можуть дарувати пристрої через Digital Europe. Пожертвами може бути нове або вживане обладнання, якщо воно працює. З часом будуть створені додаткові

донорські центри. Компанії, які бажають зробити більші пожертви, можуть зробити це безпосередньо через Механізм захисту громадян ЄС. Ініціативу організували Європейська комісія, Міністерство цифрової трансформації України та європейська організація Digital Europe, яка представляє сферу цифрових технологій.

Європейський центр компетенції культурної спадщини (4CH) спільно з партнерами розробив ініціативу «Підтримка українських пам'яток». Ця ініціатива допомагає оцифрувати та зберегти українську культурну спадщину для майбутніх поколінь. Ініціатива «Збережемо українські пам'ятки», організована директором VAST-LAB професором Франко Нікколуччі, підтримується Європейською Комісією, Посольством України в Італії, Міністерством досліджень Італії та багатьма українськими міністрами. Додаток Levebee, розроблений за допомогою проекту, що фінансується ЄС, тепер доступний українською мовою. Це полегшить дистанційне навчання дітей, переміщених через війну. Його зміст включає математику та мову [7].

Європейська комісія робить важливий внесок у боротьбу з дезінформацією. Дезінформація – це неправдивий або оманливий вміст, який поширюється з метою введення в оману або досягнення економічної чи політичної вигоди та може завдати шкоди суспільству. Європейська комісія вже деякий час працює над боротьбою з дезінформацією, включаючи підписання кодексу практики щодо дезінформації. Підписанти активно зобов'язалися вжити негайних заходів для обмеження дезінформації, пов'язаної з війною в Україні. Крім того, Комісія запровадила заходи щодо призупинення мовлення телеканалів Russia Today, Sputnik, Russia RTR/RTR Planeta, Russia 24/Russia 24 і TV Centre International в межах ЄС або в ЄС. Ці прокремлівські державні ЗМІ відіграють ключову та інструментальну роль у підтримці агресії росії проти України та поширенні дезінформації.

Тому головним завданням України у сфері побудови інформаційного суспільства є забезпечення конституційного права на отримання, зберігання та поширення інформації та свободи висловлення думок на основі найбільш

ефективного використання, можливо, для науково-технічних, соціальних і культурні цілі, розвиваючи можливості, які надають сучасні засоби обміну інформацією, виробляючи та просуваючи їх на міжнародному рівні.

Висновки до розділу

1. Аналіз досвіду європейських країн у сфері становлення інформаційного суспільства дозволяє зробити висновок, що реалізація заходів, спрямованих на створення єдиного європейського інформаційного простору, можлива лише на основі впровадження загальноновизнаних рамок. чіткий алгоритм. дій. А також через реалізацію програм і стратегій, що враховують вікові та гендерні аспекти розвитку інформаційного середовища. У результаті більш детального вивчення досвіду трьох провідних країн у сфері інформаційного суспільства (Німеччини, Великої Британії та Франції) на їх прикладі проаналізовано необхідність формування моделі державної політики у сфері будівництва. інформаційне суспільство, які існують стратегії та програми для взаємодії між суспільством і державою, а також те, якою мірою воно забезпечує країни правовою базою та правилами, пов'язаними з процесом комп'ютеризації, особливо мережевою безпекою.

2. Сучасна ситуація потребує розробки та вдосконалення таких першочергових питань, як розробка проекту інформаційного кодексу, стратегії національної політики України щодо формування, зберігання, використання та розповсюдження інформаційних ресурсів національної індустрії програмного забезпечення, а також заходів щодо підтримки національна індустрія програмного забезпечення, обмін інформацією в електронному вигляді, насамперед запровадження електронного документообігу, підвищення рівня інформаційної безпеки, захист ресурсів державної інформації та персональних даних, створення єдиної системи стандартів з Європейським Союзом, гармонізація нормативно-правових актів України з критеріями та стандартами міжнародного сертифікаційного права.

ВИСНОВКИ

1. У сучасних умовах відбувається процес формування комплексу нових факторів зростання та економічного розвитку національної економіки. Специфіка цих факторів відображається у вимозі враховувати та дотримуватись закономірностей економічного розвитку, що супроводжується ефективним державним регулюванням економіки та дотриманням вимог сучасного етапу суспільного розвитку економіки, розвиток інформаційного суспільства з супутньою духовно-моральною реконструкцією. У всьому світі галузева структура економіки все більше застаріває. Основні суб'єкти економіки формуються на принципово нових засадах і в нових організаційно-функціональних формах. У свою чергу, це створює можливості для безперешкодного руху технічних ресурсів, ідей та капіталу. Існує всепроникність і симбіоз економічних, інтелектуальних, екологічних, технічних та інформаційних ресурсів, які разом складають специфічний самовідновлювальний цикл нової інноваційної економіки.

2. Інформаційне суспільство – це новий етап в історії людства, і від того, як люди його сприймуть, залежатиме характер розвитку майбутньої цивілізації. Становлення інформаційного суспільства має системний характер: з одного боку, розвиток комунікаційних систем і мереж на основі сучасних технологій передачі, зберігання та обробки інформації. З іншого боку, спостерігається збільшення масштабів виробництва в інформаційному секторі, культурні та соціальні наслідки інформаційних технологій, зростання політичного впливу глобальних медіа та зміна соціального балансу з доступу до інформації. Інформаційне суспільство розвиває так звані безпаперові технології комунікації, виробництва та споживання нематеріальних продуктів. Завдяки інформаційним джерелам людина проникає в культурні шари та соціально-політичні структури, які не мають безпосереднього відношення до неї, неосяжні й далекі.

3. Процеси комп'ютеризації сучасного суспільства базуються на двох важливих принципах: теорії, в якій за вихідну точку береться низка важливих

понять: «комп'ютеризація» – «інформатизація» – «інтелектуалізація» та практика (комп'ютеризація розвивається лише умовно, якщо вихідна точка для практичних агентів досягає рівня загального розгляду методології, загальної філософії та загальної науки, щоб такі підходи почали впроваджуватися в світовому масштабі та відповідно до нових моделей мислення та соціальних наук, а також як між наукою і виробництвом, а фундаментально – між розумом людей і природним середовищем.

4. В основному процес економічного зростання в Європі забезпечують чотири найрозвиненіші країни – Німеччина, Франція, Англія та Італія, які входять до числа «великої сімки» та концентрації 50% населення та 70% ВВП Західної Європи. Саме ці країни значною мірою визначають загальні тенденції економічного та соціально-політичного зростання всього європейського регіону. Інші країни (у Центральній, Східній та Південній Європі) належать до групи малих індустріальних держав. Особливе становище цих країн у європейському регіоні та у світі визначається високим рівнем спеціалізації у виробництві технічно складної, якісної та цінної продукції з високим приростом. Загалом економічна трансформація європейських країн призвела до зменшення питомої ваги обробних галузей матеріального виробництва та збільшення частки послуг у структурі ВВП. Сьогодні цей сектор значною мірою визначає зростання національного виробництва та динаміку інвестицій. На сферу послуг припадає близько третини економічно активного населення. Це посилює важливість європейських країн як глобального центру фінансування та надання послуг.

5. Модель цивілізаційних змін зумовлює вступ європейського суспільства в нову еру – інформаційну, в якій інформація та знання стають основними стратегічними ресурсами. Ці елементи стали основою принципово нового інформаційного суспільства, або суспільства знань, створюючи нові виклики сучасності. Європейський Союз є інтегрованим об'єднанням для всієї Європи і вирішує питання, пов'язані з появою інформаційного суспільства, і координує відповідні питання держав і

організацій на регіональному рівні, регіональному та глобальному. Європейський Союз є найвпливовішим об'єднанням країн європейського регіону і покликаний підтримувати інтеграцію європейських країн в єдиний інформаційний простір. Ця інтеграція інформації здійснюється на основі концепції єдиної спільної інформаційної політики Європейського Союзу. Роль ЄС у реалізації ідей інформаційного суспільства в сучасному світі не можна недооцінювати. Європейське співтовариство визнало побудову інформаційного суспільства одним із своїх абсолютних пріоритетів.

6. Експериментальні розрахунки показали, що показники розвитку інформаційного суспільства суттєво позитивно впливають на показники економічного розвитку та конкурентоспроможності країни. Проведений аналіз показав, що для успіху в розвитку економіки знань та інформаційного суспільства важливо виконати такі умови для створення сприятливого середовища для ефективного управління проектами поглиблення інформації в Україні: значне зростання на рівні використання інформаційно-комп'ютерних технологій у всіх сферах соціальних технологій, особливо в державному секторі; поширення новітніх інструментів, інноваційних моделей економічного розвитку та зростання, реальних умов; Формування абсолютно нової перспективи в українському суспільстві, розвиток усіх рівнів управління різними проектами сучасної інноваційної культури; популяризація та широке використання Інтернету в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах, коледжах; удосконалення законодавчої бази, яка регулює використання та впровадження ІКТ.

7. В ЄС розробляються численні програми та документи для розвитку інформаційного суспільства, спрямовані на усунення перешкод на шляху створення нової інформаційної ери. Сучасний стан інформаційної інтеграції свідчить про те, що країни Європи знаходяться на першому етапі становлення інформаційного суспільства, який супроводжується складними процесами подолання багатьох перешкод суб'єктивного та об'єктивного характеру. Але важливо, щоб моделі євроінтеграції, засновані на новій

технологічній системі, стали важливими пріоритетами національної політики та регіонального співробітництва. Тому завданням кожної європейської країни та європейського суспільства в цілому є визначення інформаційної стратегії, яка зможе забезпечити поглиблення інформаційних процесів і всебічне дотримання прав людини в нову інформаційну епоху розвитку людства. І саме Європейський Союз має розробити та реалізувати цю стратегію розвитку інформаційного суспільства.

8. Становлення інформаційного суспільства в Україні є важливою умовою євроінтеграційного процесу та умовою її економічного розвитку та розвитку як сучасної держави, що потребує ефективного організаційно-правового забезпечення. Перш за все, важливо вдосконалити інформаційне законодавство та інформаційне законодавство. Становлення та розвиток інформаційного суспільства можливе лише за умови ефективного регулювання суспільних відносин у сфері інформації. У рамках дослідження визначено пріоритетні напрямки розвитку інформаційного суспільства в Україні: електронне урядування, електронні запити та звернення, електронне правосуддя, електронні довірчі послуги, електронний паспорт, електронне голосування, інформація безпеки. Однак сучасні євроінтеграційні зусилля, а також політико-правова реальність України зумовлюють необхідність впровадження додаткових процесів внутрішнього інформаційного суспільства та створення ефективної конституційно-правової основи для становлення та розвитку інформаційного суспільства в Україні. За останні роки державними інституціями було зроблено багато позитивних кроків у напрямку розвитку цифрових процесів в українському суспільстві. Створення Міністерства цифрової трансформації значно прискорило впровадження процесів цифрової трансформації в Україні, а позиція України в міжнародних рейтингах демонструє помітну тенденцію до покращення, що є одним із важливих показників успішного впровадження цифрових реформ та високий рівень ефективності. роботу уряду у власному напрямку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Audiovizual European Union Politic. URL.: http://ec.europa.eu/comm/avpolicy/reg/index_en.htm.
2. Bryzhko, V.M., Tsybaliuk, V.S., Shvets, M.V., Koval, M.D. & Bazanov, Yu.K. (2006). E-future and information law. (V. 2). K.: NDTsPI APrN.
3. Danko-Sliptsova A. Application of social networks (facebook) political forces in the 2020 local elections. Social and Human Sciences. Polish-Ukrainian scientific journal. URL: <https://sp-sciences.io.ua/>.
4. Digital Access Index (DAI). International Telecommunication Union (ITU). Geneva, Switzerland. 2023. URL: <https://www.itu.int/ITU-D/ict/dai/>.
5. Digital Single Market (2023). URL: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/>.
6. Europe agreement // EU Comission. – Access mode : www.ec.europa.eu.
7. European Commission (2023), *Guidance Document on Indicators of Public Administration Capacity Building*, Programming Period 2014-2023, Monitoring and Evaluation of European Cohesion Policy, European Social Fund.
8. Eurostat (European Statistical Recovery Dashboard). URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
9. Fukuyama F. Trust: The social virtues and the creation of prosperity. New York: Free Press, 1995. 457 pp.
10. History of the ICT. Development Index (IDI). URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/IDI/history.aspx>.
11. ICT Opportunity Index. ITU and Orbicom. URL: <https://www.itu.int/ITU-D/ict/publications/dd/index.html>.
12. Information Society Benchmarking Report. (2022). Retrieved from: http://ec.europa.eu/information_society/eeurope/i2022/docs/benchmarking/benchmarking_report_2022.pdf.
13. International Monetary Fund Retrieved from: www.imf.org.
14. Internet World Stats. – Retrieved from:

<https://www.internetworldstats.com/>.

15. Investment statistics and trends (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/topic/investment/investment-statistics-and-trends>.

16. Kyzym M., Reshetnyak O., Kozyrieva O., Khaustova V. Research Organization On The Basis Of The World Foresights Analysis: Trends And Scenarios. 35th IBIMA Conference (1-2 April 2020). Seville, Spain. URL : <https://ibima.org/accepted-paper/research-organizationon-the-basis-of-the-world-foresights-analysis-trendsand-scenarios/>.

17. Kyzym M., Bielousov D., Reshetnyak O. Forecasting Scientific Support for the Advancement of the Digital Economy. Studies of Applied Economics. 2021. Vol. 38. No 4.

18. NRI: Ukraine. Country Profile.. URL: <https://networkreadinessindex.org/country/ukraine/>.

19. OECD (2023), OECD Economic Surveys – European Union.

20. Political stability – Country rankings // URL: https://www.theglobaleconomy.com/rankings/wb_political_stability/.

21. Sciadas G. Monitoring the Digital Divide and Beyond. Montreal : Orbicom, 2002. URL: <http://www.orbicom.uqam.ca/projects/ddi2002/ddi2002.pdf>.

22. Stackelberg F. Germany Prepares for Cyber War. New Security Learning. – Retrieved from: <http://www.newsecuritylearning.com/index.php/feature/88-germanyprepares-for-a-cyber-war>.

23. The Digital Divide Report: ICT Diffusion Index, 2022. United Nations Conference on Trade and Development. Geneva and New York, 2022. 82 p. URL: https://unctad.org/system/files/official-document/iteipc20065_en.pdf.

24. The Digital Economy & Society Index (DESI). URL.: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/desi>.

25. The Digital Opportunity Index (DOI). Chapter 3. World Information Society Report 2023: Beyond WSIS. URL: <https://www.itu.int/ITU-D/ict/doi/material/WISR23-chapter3.pdf>.

26. The Global 2000: The World's Largest Public Companies. URL.:

www.forbes.com/lists/.

27. The Global Information Technology Report 2022-2023. New York, Oxford University Press, 2023. 350 p. URL: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.611.1770&rep=rep1&type=pdf>.

28. The Global Information Technology Report 2022-2023. New York. Oxford University Press, 2023. URL: https://www.infodev.org/infodev-files/resource/InfodevDocuments_15.pdf.

29. The IDI Development Index (ICT): conceptual framework and methodology. ITU. Committed to connecting the world. URL: <https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Pages/publications/mis2022/methodology.aspx>.

30. The International Monetary Fund. URL.: www.imf.org.

31. The IT-Industry Competitiveness Index. URL: <http://globalindex11.bsa.org/country-table/2022/>.

32. The World Bank. URL.: www.worldbank.org.

33. The global FDI flows towards Europe, World in Europe: Synthesis Report. ESPON, 2022.

34. Treaty on European Union. – Council of the European Communities. Commission of the European Communities. URL: https://europa.eu/europeanunion/sites/europaen/files/docs/body/treaty_on_european_union_en.pdf.

35. *UARD Yearbook*. 2023. Volume 8. Pp. 206–221.

36. World Bank Indicators. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>.

37. World Investment Report 2021: international production beyond the pandemic. UN. 2021.

38. World Investment Report 2022: International Production Beyond the Pandemic. UN. 2022. URL: https://unctad.org/system/files/officialdocument/wir2022_en.pdf.

39. Аналіз рівня розвитку інформаційного суспільства в Україні.

(Slideshare). URL: https://www.slideshare.net/Andrey_Turukalo/ss-76838396.

40. Барановський М.О. Депресивні території: підходи до формування, концепції трактування, особливості типології. Економічна теорія. 2019. № 3. С. 3-12.

41. Бебик В.І. Глобальне інформаційне суспільство: поняття, комунікації, структура. Інформація і право. 2020. №1. С. 41–49.

42. Белл Д. Майбутнє постіндустріальне суспільство: Досвід суспільного прогнозування. К.: Генеза. 2019. – 788 с.

43. Воронкова В.П. Глобальна інформатизація як визначна тенденція соціоприродної еволюції людства. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2021. С. 14–26.

44. Глобальні тенденції й перспективи: світова економіка й Україна / наук. ред. В. Юрчишин. Київ: Заповіт, 2018. 202 с.

45. Горбатенко В.П. Модернізація українського суспільства у контексті новітніх цивілізаційних процесів. Дис. д-ра політ. наук: 23.00.02. НАН України. Інститут держави і права ім. В. М. Корецького. К.: 1999. 379 с.

46. Гриб О. Діджиталізація економіки у новій парадигмі цифрової трансформації. Міжнародні відносини. Серія “Економічні науки”. 2018. № 16. С. 35-37.

47. Даніл’ян В.С. Глобальне інформаційне суспільство: людина і культура. Філософські обрії: науково-теоретичний часопис Інституту філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України та Полтавського державного педагогічного університету імені В.Г. Короленка. Полтава: 2015. Вип. 14. С. 67-78.

48. Даніл’ян В. Деякі проблеми і особливості розвитку інформаційного суспільства в Україні. Гуманітарний часопис. Х.: ХАІ. 2019. №3. С. 74–78.

49. Економічний словник-довідник / [ред. С.В. Мочерний]. – Київ: Femina, 1995. – 367 с.

50. Європейський проект та Україна: моногр. / А.В. Єрмолаєв, Б.О. Парахонський, Г.М. Яворська, О.О. Резнікова та ін. Київ: НІСД, 2012. 192 с.

51. ЄС-Україна: поглиблена й всеохоплююча зона вільної торгівлі.

URL: // https://eeas.europa.eu/archives/delegations/ukraine/documents/virtual_library/dcfta_guidebook_web.pdf.

52. Кастельс М. Інформаційна епоха: суспільство, економіка і культура. К.: ІМВ імені Тараса Шевченка, 2020. – 608 с.

53. Клімушин П. С. Стратегії та механізми електронного урядування у інформаційному суспільстві : [монографія] / П. С. Клімушин. – Х. : Вид-во Харків. РІ НАДУ «Магістр», 2016. – 524 с.

54. Коваленко Є. О. Концептуально-методологічні засади аналізу євроінтеграційної політики / Є. О. Коваленко // Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії. – 01/2019. – Вип. 32. – С. 210-219.

55. Козлова В.А. Генезис теорії інформаційного суспільства в XX-XXI століттях. Сучасні проблеми науки і освіти. URL: <http://www.scienceeducation.ru/119-15216>.

56. Коломієць Г.М., Дідорчук І.Л. Рейтинги країн за рівнем ІТ-сфери як індикатор розвитку актуальних форм суспільного багатства. Бізнес-Інформ. 2018. № 11. С. 8–15. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2015-11_0-pages-8_15.pdf.

57. Копійка В.В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: навч. посібник / В.В. Копійка, Т.І. Шинкаренко; за ред. Л.В. Губерського. 2-е вид. – К. : Знання, 2012. – 759 с.

58. Кривень О.В., Назаркевич І.Б., Ревко А.М. Еволюція структурних трансформацій в світовій економіці: досвід для України. Проблеми і перспективи економіки та управління: науковий журнал ЧНТУ. 2019. №1 (17). С. 33–40.

59. Лазебник Л.Л., Прушківська Е.В. Європейська інтеграція. Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2015. 272 с.

60. Маркевич І. Європейська інформаційна політика. Наша культура і наука. К.: 2000. 368 с.

61. Макаренко Є.В. Європейська інформаційна політика. Наша культура і наука. К.: 2000. 368 с.

62. Митко А.І. Україна й інформаційна демократія: новий вимір політики. Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку. 2014. С. 77–81.

63. Михальчук С.В. Інтернет-комунікації як фактор демократизації електоральної участі громадян України: дис. канд. політ. наук. Луцьк. 2017. URL https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/dis_mykhalchuk.pdf.

64. Назаркевич І.Б., Кривень О.В., Ревко А.М. Еволюція структурних трансформацій у світовій економіці: досвід для України. Проблеми і перспективи економіки й управління: науковий журнал ЧНТУ. 2019. №1 (17). С. 33–40.

65. Національна безпека в умовах інформаційних та гібридних війн: монографія. авт. кол.: В. Бебик, В. Куйбіда, М. Дмитренко та ін. ; за заг. ред. В. Бебика та В. Куйбіди. Київ. НАДУ. 2019. 384 с.

66. Небрат В.В. Нова парадигма економічного розвитку України. Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. 505 с. С. 77–80.

67. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства. Німеччина, Великобританія, Італія [...] : Хартія, міжнародний документ: від 22.07.2000 р. № 998_163. URL.: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_163.

68. Осецький В.Л. Технологічна парадигма моделювання циклічності економічного розвитку. Парадигмальні зрушення в економічній теорії XXI ст.: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2015. 505 с. С. 210–213.

69. Палагнюк Ю. В. Еволюція теоретичних основ європейської інтеграції: державно-управлінський контекст / Ю. В.Палагнюк // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2019. – Вип. 2. – С. 76-85.

70. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні / За ред. О.С. Довгого. Київ : АзимутУкраїна, 2008. 288 с.

71. Передумови становлення інформаційного суспільства в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://basicgroup.com.ua/press_centre_publications_information_society_development_in_ukraine.

72. Пирог О.В. Адаптація структури національної економіки України щодо вимог постіндустріального суспільства. Вісник Національного університету “Львівська політехніка” : Проблеми економіки та управління. 2011. № 698. С. 93–103.

73. Підоричева І.Ю. (2022). Проблеми та стратегічні напрями інтеграції України до Європейського дослідницького простору: За матеріалами наукового повідомлення на засіданні Президії НАН України 22 грудня 2021 року. *Вісник Національної академії наук України*, (2), 74-84.

74. Політанський В. Поняття інформаційного суспільства: теоретико-правовий підхід. Вісник Національної академії правових наук України. № 1 (88). 2017.

75. Резолюція Європейського Парламенту стосовно України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a37#Text.

76. Решетняк О.І. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні: оцінка та напрямки розвитку : монографія. Харків : ФОП Лібуркіна Л.М., 2020. 720 с.

77. Ржевська Н. Вплив інформаційного суспільства на формування категоріального апарату політичної науки: інформаційна демократія як політична категорія. Вісник Львів. ун-ту. Філософськополітологічні студії. № 1. 2010. С. 81–245.

78. Сашук Г. Сучасні підходи до визначення сутності інформаційного суспільства. Нова парадигма. 2021. – Вип.112.

79. Смола Л. Інформаційно-психологічні детермінанти сучасного політичного процесу (світовий і вітчизняний контексти). Дис. д-ра. політ. наук. 23. 00. 01. К.: 2019. 430 с.

80. Созінова Є.І. Архітектоніка трансформацій економіки держав

Південно-Східної Європи у контексті процесу розширення Євросоюзу. *Економічний простір*. 2016. № 106. С. 45–57.

81. Созінова Є.І., Орехова Т.В. Моделювання процесу конвергенції країн Південно-Східної Європи з країнами ЄС. *Економіка і організація управління*. 2021. № 4. С. 53–64.

82. Ставицька А.В. Оцінка позиціонування країн на світовому ринку інформаційних технологій: статистичні виміри індексного аналізу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство». 2018. Вип. 12. Ч. 2. С. 126–130. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/12_2_2018ua/28.pdf.

83. Сталий розвиток. Світовий центр даних з сталого розвитку та геоінформатики. URL: <http://wdc.org.ua/uk/sustainable-development>.

84. Тиркус Ю.С. Теоретичні засади дослідження процесів політичної інтеграції / Ю.С. Тиркус // Вісник СевНТУ. Сер. : Політологія. – 2018. – Вип. 145. – С. 100-104.

85. Тополук Я. Інформаційне суспільство іа державна інформаційна політика в Україні. Витоки педагогічної майстерності. Вип. 21. 2018. URL: www.scholar.google.com.

86. Тригуб О. І. Теоретичні засади європейської інтеграції / О.І. Трегуб // Грані. – 2018. – № 9. – С. 148-153.

87. Турчин Я.Б. Перспективи розвитку ініціативи Європейського Союзу “Східне партнерство” в умовах сучасних геополітичних викликів / Монографія / Я.Б. Турчин, О.Я. Івасечко, О.О. Цебенко, І.Ю. Сухорольська, Д.Т. Рослонь. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2022. 224 с.

88. Угода про асоціацію ЄС. URL: // <https://eu-ua.kmu.gov.ua/uhoda-proasotsiatsiiu>.

89. Фіалко А. Проблеми та перспективи інтеграції України до Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/journal_pos.php?y=2000&cat=9&pos=26.

90. Хаустов М.М., Бондаренко Д.В. Оцінки цифровізації та впливу

інформаційно-комунікаційних технологій на економічний розвиток країн // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (м. Харків, 19 листопада 2022 р.). Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022, С. 416–431.

91. Хаустов М.М., Бондаренко Д.В. Цифрові технології майбутнього в розвитку суспільства // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (м. Харків, 26 листопада 2020 р.). Харків : ФОП Лібуркіна Л.М., 2020. С. 338–347.

92. Хаустова В.Є. Особливості та проблеми розвитку ІТ-сектора в Україні // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (м. Харків, 26 листопада 2020 р.). Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2020, С. 200–210.

93. Хаустова В.Є., Решетняк О.І., Зінченко В.А., Криванич М.В. Інтегральна оцінка освітньої, наукової й інноваційної діяльності та дослідження їх впливу на економічний розвиток України. Бізнес Інформ. 2021. № 12. С. 114–123.

94. Хаустова В.Є., Решетняк О.І., Хаустов М.М. Перспективні напрямки розвитку ІТ-сфери у світі. Проблеми економіки. 2022. № 1. С. 3–19. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-1-3-19> 11.

95. Чайківський Ю. Механізми структурного розвитку національної економіки. *Вісник КНТЕУ*. №3. 2011. С. 30-41.

96. Черкас Н.І. Глобальна економічна мережевізація в конкурентному зростанні країн / Л. Антонюк, Н.І. Черкас // Міжнародна економічна політика, 2019. – № 31(2). – С. 82-100.

97. Шевченко Ю.В. ЄС запустили систему сповіщення про дезінформацію. URL: <https://www.dw.com>.

98. Шевчук В.О., Черкас Н.І. Можливості ренесансу вітчизняних СЕЗ/ВЕЗ на інвестиційно-інноваційній основі в Україні. Проблеми розвитку прикордонних територій та їх участі в інтеграційних процесах. 2007, 24-30.

99. Якубовський С.О., Шкабарін Г.Г. Національна конкурентоспроможність економіки України та її вплив на місце країни в глобальних і регіональних економічних процесах. *Глобалізація та регіоналізація як вектори розвитку міжнародних економічних відносин*: монографія. Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. С. 338–356.

100. Ямпольська Л. Європейська інтеграція у спектрі концептуальних підходів другої половини ХХ–початку ХХІ ст. *Scientific Collection «InterConf+»*, 2022, 24 (121). С. 196-206.

Додаток А

**Динаміка індикаторів економічного зростання у країнах Євросоюзу
у 2013-2022 рр., у % до попереднього року**

Таблиця А.1

Темпи зростання реального ВВП в країнах ЄС у 2012-2021 рр.

Держава-член	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Річний приріст (2013–2022)
Австрія	0,70	0,0	0,7	1.0	2.0	2.30	2.4	1.5	–6,5	4.6	0,830
Бельгія	0,70	0,5	1.6	2.0	1.3	1.60	1.8	2.2	–5,4	6.1	1.200
Болгарія	0,80	–0,6	1.0	3.4	3.0	2.80	2.7	4.0	–4,0	7.6	2.030
Хорватія	–2,30	–0,4	–0,4	2.5	3.6	3.40	2.8	3.4	–8,6	13.1	1.580
Кіпр	–3,40	–6,6	–1,8	3.4	6.6	5.70	5.6	5.5	–4,4	6.6	1.600
Чеська Республіка	–0,80	0,0	2.3	5.4	2.5	5.20	3.2	3.0	–5,5	3.6	1.830
Данія	0,20	0,9	1.6	2.3	3.2	2.80	2.0	1.5	–2,0	4.9	1.720
Естонія	3.20	1.5	3.0	1.9	3.2	5.80	3.8	3.7	–0,6	8.0	3.330
Фінляндія	–1,40	–0,9	–0,4	0,5	2.8	3.20	1.1	1.2	–2,4	3.0	0,670
Франція	0,30	0,6	1.0	1.1	1.1	2.30	1.9	1.8	–7,8	6.8	0,850
Німеччина	0,40	0,4	2.2	1.5	2.2	2.70	1.0	1.1	–3,7	2.6	1.020
Греція	–7,10	–2,5	0,5	–0,2	–0,5	1.10	1.7	1.9	–9,0	8.4	–0,680
Угорщина	–1,30	1.8	4.2	3.7	2.2	4.30	5.4	4.9	–4,5	7.1	2.730
Ірландія	0,00	1.1	8.6	24.4	2.0	9.00	8.5	5.4	6.2	13.6	7,680
Італія	–3,00	–1,8	0,0	0,8	1.3	1.70	0,9	0,5	–9,0	6.7	–0,260
Латвія	7.00	2.0	1.9	3.9	2.4	3.30	4.0	2.6	–2,2	4.1	2.880
Литва	3.80	3.6	3.5	2.0	2.5	4.30	4.0	4.6	0,0	6.0	3.420
Люксембург	1.60	3.2	2.6	2.3	5.0	1.30	1.2	2.3	–0,8	5.1	2.370
Мальта	4.10	5.5	7.6	9.6	3.4	10.90	6.2	7.0	–8,6	11.7	5.380
Нідерланди	–1,00	–0,1	1.4	2.0	2.2	2.90	2.4	2.0	–3,9	4.9	1.250
Польща	1.50	0,9	3.8	4.4	3.0	5.10	5.9	4.4	–2,0	6.8	3.350
Португалія	–4,10	–0,9	0,8	1.8	2.0	3.50	2.8	2.7	–8,3	5.5	0,50
Румунія	1.90	0,3	4.1	3.2	2.9	8.20	6.0	3.9	–3,7	5.8	3.140
Словаччина	1.30	0,6	2.7	5.2	1.9	2.90	4.0	2.5	–3,4	3.0	2.050
Словенія	–2,60	–1,0	2.8	2.2	3.2	4.80	4.5	3.5	–4,3	8.2	2.070
Іспанія	–3,00	–1,4	1.4	3.8	3.0	3.00	2.3	2.0	–11.3	5.5	0,420
Швеція	–0,60	1.2	2.7	4.5	2.1	2.60	2.0	2.0	–2,2	5.1	1.920
Європейський Союз	–0,70	–0,1	1.6	2.3	2.0	2.80	2.1	1.8	–5,7	5.4	1.110
Єврозона (20)	–0,90	–0,2	1.4	2.0	1.9	2.60	1.8	1.6	–6,1	5.3	0,90

Джерело: [8]

**Динаміка номінального ВВП у країнах Євросоюзу у 2009-2022 рр.,
млрд Євро**

Держава-член	2008 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Зміна з 2008 по 2022 р., %
Австрія	293,76	318,653	323,910	333.146	344,269	357,60	369,362	385,274	397.170	381,043	406.14	112,38
Бельгія	351,74	386,175	392,880	403.003	416.701	430,08	445,050	460,050	478,645	459,826	502.31	150,57
Болгарія	37,21	42,257	42,050	43,026	45,812	48,77	52,531	56,225	61,559	61,639	71,07	33,86
Хорватія	47,99	44,621	44,437	43,989	45,258	47,33	49,986	52,747	55,644	50,425	58,25	10,26
Кіпр	19,01	19,495	18,040	17,483	17,944	19,01	20,312	21,675	23,176	21,894	24,01	5,00
Чехія	161,31	162,588	159,462	157,821	169,558	177,43	194,133	210,970	225,614	215,805	238,25	76,93
Данія	241,61	254,578	258,743	265,757	273,018	283.11	294,808	302,329	309,526	311,760	336,71	95,11
Естонія	16,63	17,917	18,911	20,048	20,631	21,74	23,834	25,932	27,765	27,465	31,44	14,81
Фінляндія	194,26	201,037	204,321	206,897	211,385	217,51	226.301	233,462	239,858	238,038	251,52	57,10
Франція	1992,38	2088,804	2117,189	2149,765	2198,432	2234,12	2 297,242	2363,306	2437,635	2310,469	2500,87	508,49
Німеччина	2546,40	2745,310	2811,350	2927,430	3 026,180	3134,70	3267,160	3365,450	3473,260	3405,430	3,601.75	1055,26
Греція	241,99	188,381	179,884	177,236	176,369	174,49	176,903	179,558	183,351	165,406	181,67	-60,32
Угорщина	108,21	100,248	102,240	106,234	112,791	116,25	127,028	136,055	146,526	137,827	153,75	45,54
Ірландія	187,76	175,615	179,458	195,085	262,976	270,20	297,763	326,631	356,705	372,836	426.28	238,51
Італія	1637,69	1624,359	1612,751	1627,406	1655,355	1695,77	1736,593	1771,391	1796,649	1660,621	1782,05	144,35
Латвія	24,39	22,098	22,791	23,626	24,572	25,37	26,984	29,154	30,679	30,294	33,67	9,27
Литва	32,69	33,410	35,040	36,581	37,346	38,89	42,276	45,515	48,908	49,770	56,17	23,48
Люксембург	38,12	46,526	49,095	51,791	54,142	56,20	58,169	60.121	62,374	64,781	72,29	34,17
Мальта	6.12	7,365	7,944	8,751	9,997	10,54	11,941	12,955	14,048	13,074	14,68	8,6
Нідерланди	647.19	652,966	660,463	671,560	690,008	708,33	738.146	773,987	813.055	796,530	856,35	209,16
Польща	366.18	385,389	388,356	406,413	429,835	424,73	465,773	499,004	532,505	526.147	574,77	208,59
Португалія	179.10	168,296	170,492	173,054	179,713	186,49	195,947	205,184	214,375	200,519	214,47	38,37
Румунія	146,59	139,320	142,929	150,522	160,288	167,49	186,399	206,072	224,179	220,487	241,26	93,56
Словаччина	66,09	73,649	74,493	76,355	80,126	81,26	84,670	89,875	94,438	93,414	98,52	32,43
Словенія	37,92	36,253	36,454	37,634	38,853	40,44	43,011	45,876	48,533	47,021	52,20	14,28
Іспанія	1109,51	1,031.104	1020,677	1,032,608	1 078,092	1114,40	1162,492	1 203,859	1 245,513	1117,989	1 206,84	97,30
Швеція	353,31	430,037	441,851	438,834	455,495	466,26	480,026	470,673	476,870	480,556	537.31	184,00
ЄС	11,321.80	11 396,312	11,516.103	11 782,015	12 215,074	12 548,63	13 074,740	13 533,279	14 018,483	13 460,834	14 522,34	3 200,54
Єврозона (20)	9483,13	9387,412	9 936,144	10 169,459	10 523,092	10 817,24	11 224,157	11 599,256	11 986,134	11 456,425	12,313.11	2 829,98

Джерело: [8]

**Динаміка номінального ВВП у розрахунку на душу населення в країнах
Євросоюзу у 2009-2022 рр., млрд Євро**

Держава-член	2009 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	Зміна з 2008 по 2021 рік	Зміна у %
Австрія	35 300	37 820	38,210	38 990	39 890	40 920	42 000	43 590	44 740	42 730	10 070	28,5%
Болгарія	4880	5780	5790	5960	6380	6840	7420	8000	8 820	8 890	5450	111,7%
Бельгія	32 840	34 770	35,210	35 950	36 960	37 960	39,130	40 260	41 660	39 830	10 500	32,0%
Хорватія	11,130	10 450	10 450	10380	10 760	11 350	12 100	12 890	13 680	12 460	3890	35,0%
Чехія	13 740	15 470	15,170	15 000	16 080	16 790	18330	19 850	21 150	20 170	8 530	62,1%
Кіпр	24,170	22 570	20 930	20 510	21,170	22330	23 630	24 910	26 280	24 550	2,510	10,4%
Данія	43 990	45 530	46 100	47 090	48 050	49 420	51,140	52,180	53,210	53 480	13 530	30,8%
Естонія	12 430	12 990	13 710	14 540	14 720	15 520	17 010	18 510	19 940	19 720	10 150	81,7%
Франція	30 960	31 820	32 080	32 420	33 020	33 430	34 230	35 040	35 970	33 980	5700	18,4%
Фінляндія	36 560	37,130	37 570	37 880	38 570	39 580	41 080	42,320	43,440	43 040	8800	24,1%
Греція	21 840	17 060	16 400	16 270	16 300	16 190	16 450	16 730	17 100	15 460	-4830	-22,1%
Німеччина	31 530	34,130	34 860	36 150	37 050	38 070	39 530	40 590	41 800	40 950	11 760	37,3%
Ірландія	41 730	38 200	38 840	41 930	56 000	56 900	62 000	67 200	72 400	74 860	43,210	103,5%
Угорщина	10 780	10,110	10330	10 770	11 460	11 850	12 980	13 920	15 000	14,140	5060	46,9%
Латвія	11 230	10 870	11320	11 850	12 430	12 950	13 900	15,130	16 040	15 940	6660	59,3%
Люксембург	77 940	87 540	90 030	92 760	95 090	96 230	97,440	98 750	100 360	102 650	34 840	44,7%
Литва	10 210	11 180	11 850	12 480	12 860	13 560	14 950	16 250	17 500	17 810	9790	95,9%
Нідерланди	39350	38 970	39 300	39 820	40 730	41 590	43 090	44 920	46 880	45 670	9490	24,1%
Мальта	15 160	17 530	18 650	20 120	22 450	23,130	25 490	26 700	27 830	25340	13 150	86,7%
Португалія	16 960	16 010	16 300	16 640	17350	18 060	19 020	19 950	20 840	19 470	3880	22,9%
Польща	9600	10 000	10 090	10 560	11 180	11 050	12 120	12 990	13 870	13 720	5460	56,9%
Словаччина	12 230	13 620	13 760	14 090	14 780	14 960	15 570	16 500	17320	17,110	5880	48,1%
Румунія	7,140	6950	7150	7560	8 090	8500	9,510	10 580	11 560	11 440	5420	75,9%
Іспанія	24,130	22 050	21 910	22 230	23 230	23 990	24 980	25 760	26 440	23 610	1370	5,7%
Словенія	18 760	17 630	17 700	18 250	18 830	19 590	20 820	22,140	23 230	22360	6,010	32,0%
Швеція	38 490	45,170	46 020	45 260	46 480	46 990	47 730	46 260	46,390	46 420	13 100	34,0%
ЄС	25 260	25 770	26 010	26 580	27 490	28,180	29320	30 290	31 300	30 030	7,170	28,4%
Єврозона	28 880	29 230	29 470	30,110	31 070	31 830	32 960	33 970	35 000	33390	7000	24,2%

Джерело: [8]

Динаміка значень коефіцієнтів Джими у країнах ЄС у 2012-2022 рр.

Держава-член	2012 рік	2013 рік	2014 рік	2015 рік	2016 рік	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік
Австрія	27.40	27.6	27,0	27.6	27.2	27.20	27.9	26.8	27.5	27,0	26.70
Бельгія	26.30	26.5	25.9	25.9	26.2	26.30	26.1	25.7	25.1	25.4	24.10
Болгарія	35,00	33.6	35.4	35.4	37,0	37.70	40.2	39.6	40.8	40,0	39.70
Хорватія	31.20	30.9	30.9	30.2	30.4	29.80	29.9	29.7	29.2	28.3	29.20
Кіпр	29.20	31.0	32.4	34.8	33.6	32.10	30.8	29.1	31.1	29.3	29.40
Чеська Республіка	25.20	24.9	24.6	25.1	25,0	25.10	24.5	24,0	24,0	24.2	24.80
Данія	26.60	26.5	26.8	27.7	27.4	27.70	27.6	27.9	27.5	27.3	27,00
Естонія	31.90	32.5	32.9	35.6	34.8	32.70	31.6	30.6	30.5	30.5	30.60
Фінляндія	25.80	25.9	25.4	25.6	25.2	25.40	25.3	25.9	26.2	26.5	25.70
Франція	30.80	30.5	30.1	29.2	29.2	29.30	29.3	28.5	29.2	29.3	29.30
Німеччина	29,00	28.3	29.7	30.7	30.1	29.50	29.1	31.1	29.7	34.4	30.90
Греція	33.50	34.3	34.4	34.5	34.2	34.30	33.4	32.3	31.0	31.4	32.40
Угорщина	26.90	27.2	28.3	28.6	28.2	28.20	28.1	28.7	28,0	28,0	27.70
Ірландія	29.80	30.5	30.7	31.1	29.8	29.50	30.6	28.9	28.3	28.3	26.90
Італія	32.50	32.4	32.8	32.4	32.4	33.10	32.7	33.4	32.8	32.5	32.90
Латвія	35.10	35.7	35.2	35.5	35.4	34.50	34.5	35.6	35.2	34.5	35.70
Литва	33,00	32,0	34.6	35,0	37.9	37,00	37.6	36.9	35.4	35.1	35.40
Люксембург	27.20	28,0	30.4	28.7	28.5	31.00	30.9	31.3	32.3	31.2	29.60
Мальта	27.20	27.1	27.9	27.7	28.1	28.50	28.3	28.7	28,0	30.3	31.20
Нідерланди	25.80	25.4	25.1	26.2	26.7	26.90	27.1	27.4	26.8	28.2	26.40
Польща	31.10	30.9	30.7	30.8	30.6	29.80	29.2	27.8	28.5	27.2	26.80
Португалія	34.20	34.5	34.2	34.5	34,0	33.90	33.5	32.1	31.9	31.2	33,00
Румунія	33.50	34,0	34.6	35,0	37.4	34.70	33.1	35.1	34.8	33.8	34.30
Словаччина	25.70	25.3	24.2	26.1	23.7	24.30	23.2	20.9	22.8	20.9	N/A
Словенія	23.80	23.7	24.4	25,0	24.5	24.40	23.7	23.4	23.9	23.5	23.00
Іспанія	34,00	34.2	33.7	34.7	34.6	34.50	34.1	33.2	33,0	32.1	33,00
Швеція	26,00	26,0	26,0	26.9	26.7	27.60	28,0	27,0	27.6	26.9	26.80
ЄС	30.50	30.4	30.6	30.9	30.8	30.60	30.3	30.4	30.2	30,0	30.10
Єврозона	30.60	30.5	30.7	31.0	30.7	30.70	30.4	30.6	30.2	30.3	30.50

Джерело: [8]

Додаток Б

Таблиця Б.1

Показники використання мережі Інтернету та соціальної мережі

Фейсбук в країнах Європи у 2022 р.

Країни	Населення (2022 р.)	Інтернет- користувачі, на 31.07.2022	Проникнення інтернету (% населення)	% від всіх користувачів Європи	Користувачів Facebook на 31.07.2022
Албанія	2,872,758	2,191,467	76,3 %	0,3 %	1 888 600
Австрія	9 090 358	7,999,515	88,0 %	1,1 %	5 384 700
Андорра	77,465	73,101	94,4 %	0,0 %	59 900
Бельгія	11 671 799	10 738 055	92,0 %	1,4 %	9 034 200
Білорусь	9,444,331	8 027 681	85,0 %	1,1 %	4 508 500
Болгарія	6,865,308	4,805,716	70,0 %	0,6 %	4 601 800
Кіпр	1 221 767	1 320 400	108,1%	0,2 %	1 320 400
Хорватія	4 046 915	3,787,838	93,2 %	0,5 %	2 642 600
Данія	5,825,378	5,689,589	97,7 %	0,8 %	5 122 700
Чеська Республіка	10,741,182	9,323,428	86,8 %	1,2 %	7 253 400
Фарерські острови	49,165	48,489	98,6 %	0,0 %	47 800
Естонія	1 327 977	1 276 521	96,1 %	0,2 %	986 200
Франція	65 507 789	60 421 689	92,2 %	8,0 %	47 452 700
Фінляндія	5,554,662	5,225,678	94,1 %	0,7 %	3 978 800
Гібралтар	33 675	32 939	97,8 %	0,0 %	29 500
Німеччина	84,219,392	79,127,551	94,0 %	10,5 %	46 045 100
Гернсі та Олдерні	69,878	55,807	79,9 %	0,0 %	50 300
Греція	10,341,683	8,115,397	78,5 %	1,1 %	7 633 900
Ісландія	344,868	343 400	99,6 %	0,0 %	343 400
Угорщина	9 620 954	8,588,776	89,3 %	1,1 %	7 337 800
Італія	60,318,716	54,798,299	90,8 %	7,3 %	
Ірландія	5 028 959	4,626,642	92,0 %	0,6 %	3 985 000
Косово	1,873,366	1 693 942	90,4 %	0,2 %	1 100 000
Джерсі	104,817	87 900	83,9 %	0,0 %	86 200
Ліхтенштейн	38,306	38,306	100,0 %	0,0 %	17 500
Латвія	1 853 288	1 663 739	89,8 %	0,2 %	1 258 800
Люксембург	642 995	636,565	99,0 %	0,1 %	469 600
Литва	2,662,697	2 603 900	97,8 %	0,3 %	2 160 200
Мен, острів	85,768	71 200	83,0 %	0,0 %	71 200
Монако	39 698	38,507	97,0 %	0,0 %	
Молдова	4 018 891	3 067 446	76,3 %	0,4 %	1 935 300
Нідерланди	17,196,401	16,383,879	95,3 %	2,2 %	13 370 800
Чорногорія	628,194	547 000	87,1 %	0,1 %	547 000
Норвегія	5,490,867	5,388,956	98,1 %	0,7 %	4 884 800
Північна Македонія	2,083,236	1 687 421	81,0 %	0,2 %	1 398 200
Португалія	10,148,962	8 945 900	88,1 %	1,2 %	8 945 900
Польща	37 921 592	34 697 848	91,5 %	4,6 %	25 291 100
Румунія	19 033 165	14 845 869	78,0 %	2,0 %	12 580 200

Продовження табл. Б.1

Країни	Населення (2022 р.)	Інтернет- користувачі, на 31.07.2022	Проникнення інтернету (% населення)	% від всіх користувачів Європи	Користувачів Facebook на 31.07.2022
Сан-Марино	34 047	20428	60,0 %	0,0 %	14 500
Сербія	8,680,974	6,771,160	78,0 %	0,9 %	4 844 900
Словенія	2 079 400	1 809 078	87,0 %	0,2 %	1 345 400
Словаччина	5,463,920	4,917,528	90,0 %	0,7 %	3 557 400
Шпіцберген і Ян-Майєн	2,379	2331	98,0 %	0,0 %	2100
Іспанія	46 784 067	43,509,182	93,0 %	5,8 %	35 624 200
Швейцарія	8,758,482	8 426 800	96,2 %	1,1 %	5 718 000
Швеція	10,202,368	9 927 075	97,3 %	1,3 %	9 180 900
Україна	43,314,442	40,912,381	94,5 %	5,4 %	22 055 500
Туреччина	85,839,173	72 500 000	84,5 %	9,7 %	72 500 000
Об'єднане Королівство	68,468,662	65 045 228	95,0 %	8,7 %	55 891 100
Місто- держава Ватикан	804	583	72,5 %	0,0 %	482
Європа, всього	837 472 045	750,795,876	89,7 %	100,0 %	562,148,282

Джерело: [7]